Gemeente Gorinchem

Begroting 2027

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Beleidsmatige inleiding	2
1.2	Financiële begroting op hoofdlijnen	3
1.3	Leeswijzer	11
2	Beleidsbegroting: Programmaplan	15
2.1	Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	15
2.2	Programma 2 Veiligheid	19
2.3	Programma 3 Verkeer en vervoer	22
2.4	Programma 4 Economie	27
2.5	Programma 5 Onderwijs	30
2.6	Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	34
2.7	Programma 7 Sociaal domein	39
2.8	Programma 8 Duurzaamheid	49
2.9	Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	53
2.10	Algemene dekkingsmiddelen	57
2.11	Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	59
3	Beleidsbegroting: Paragrafen	63
3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	63
3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	75
3.3	Financiering	81
3.4	Bedrijfsvoering	84
3.5	Openbaarheid	90
3.6	Grondbeleid	91
3.7	Lokale heffingen	95
3.8	Verbonden partijen	102
4	Financiële begroting	113
4.1	Grondslagen begroting en meerjarenraming	113
4.2	Overzicht van lasten en baten	115
4.3	Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht	124
4.4	Verschillenanalyse	126
4.5	Uiteenzetting financiële positie	130
4.6	Totaaloverzicht lasten en baten per taakveld	133
5	Bijlagen	135
5.1	Reserves	136
5.2	Voorzieningen	141
5.3	Investeringsoverzicht	145
5.4	Vastgesteld beleid	150
5.5	Afkortingenlijst	152

1 Inleiding

1.1 Beleidsmatige inleiding

Voor u ligt de begroting voor 2027, het eerste jaar van een nieuwe bestuursperiode. De afgelopen maanden heeft het college gewerkt aan de bestuurlijke koers voor de komende jaren. Deze begroting legt vast welke financiële keuzes en afwegingen nodig zijn voor 2027. Daarbij bouwen we voort op bestaand beleid, lopende ontwikkelingen en de sterke kanten van Gorinchem.

Gorinchem groeit en verandert. De vraag naar woningen neemt toe en we bereiden onze stad voor op de gevolgen van klimaatverandering. We willen de inwoners ondersteunen om mee te doen en blijven we investeren in een sterke, veilige en toekomstbestendige samenleving.

Tegelijkertijd willen we behouden wat Gorinchem sterk maakt: een aantrekkelijke historische stad, goede voorzieningen, wijken waar mensen prettig wonen en naar elkaar omkijken, een actief verenigingsleven en betrokken inwoners.

Deze begroting geeft uitvoering aan de kaders die de gemeenteraad heeft meegegeven en aan de opgaven waarvoor onze stad staat. De financiële ruimte staat onder druk: er zijn meer wensen dan middelen. Daarom kiezen we voor een aanpak die realistisch en uitvoerbaar is. We kijken daarbij steeds naar het effect voor de samenleving, de betaalbaarheid, de uitvoerbaarheid en de gevolgen voor de toekomst.

Het college kiest voor een manier van werken waarin samenwerking centraal staat. Dat geldt binnen het college, in het contact met de gemeenteraad en in de samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en regionale partners. Grote maatschappelijke opgaven beperken zich niet tot één portefeuille. Daarom leggen we bewust verbinding tussen wonen, bereikbaarheid, duurzaamheid, zorg, economie, onderwijs, cultuur, participatie en veiligheid.

Bij alles wat we doen hebben we aandacht voor onderwerpen die voor de hele gemeente van belang zijn. We betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij plannen en ontwikkelingen en geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving. Ook werken we aan een overheid die toegankelijk en begrijpelijk is. Gelijke kansen, leefbaarheid en vertrouwen tussen inwoners en overheid blijven daarbij belangrijke aandachtspunten.

In 2027 zetten we onder meer stappen op het gebied van bestaanszekerheid en gezondheid, kansrijk opgroeien en onderwijs, cultuur en ontmoeting, wonen en gebiedsontwikkeling, duurzaamheid en vergroening, economische ontwikkeling en energie, bereikbaarheid en investeringen. Ook veiligheid, weerbaarheid en leefbaarheid blijven belangrijk. Op al deze gebieden bouwen we voort op wat goed gaat. Daarnaast werken we aan oplossingen voor de uitdagingen van morgen.

Met deze begroting leggen we een financiële basis voor 2027 en voor de verdere uitvoering van onze gezamenlijke bestuurlijke koers. Die koers is gericht op een Gorinchem waar inwoners prettig kunnen wonen, werken, leren, ondernemen en elkaar ontmoeten. Zo houden we oog voor wat vandaag nodig is en werken we tegelijk aan de toekomst van de stad.

Het college van burgemeester en wethouders, 13 oktober 2026

1.2 Financiële begroting op hoofdlijnen

De financiële begroting van de gemeente Gorinchem wordt in dit hoofdstuk op hoofdlijnen uiteengezet. Dit gebeurt aan de hand van enkele financiële uitgangspunten, het verloop van het begrotingssaldo, de algemene reserve en het autorisatieniveau.

Enkele financiële uitgangspunten
Naast de specifieke uitgangspunten in de perspectiefnota 2027 zijn in deze begroting zo veel mogelijk de volgende algemene financiële uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2027 dient reëel en structureel sluitend te zijn.
2. De begroting 2028, 2029 en 2030 wordt voorzover mogelijk reëel en structureel sluitend opgesteld waardoor de toekomstige lasten van besluiten gedekt worden en er ruimte is voor het opvangen van tegenvallers.
3. Er wordt gewerkt met het principe 'nieuw voor oud'. Nieuwe lasten worden daarbij gedekt binnen het betreffende programma danwel binnen de totale begroting.
4. De autonome en wettelijke ontwikkelingen gaan voor op de wensen voor nieuw beleid.
5. Een begrotingstekort wordt opgelost met maatregelen die een structurele besparing of een structurele opbrengst geven.
6. Er wordt gewerkt met een spaarsysteem (bestemmingsreserves) om te sparen voor grote investeringen in de (nabije) toekomst.
7. Het investeringsplafond wordt gehandhaafd om de toekomstige schuldenomvang te beheersen.

Verloop van het begrotingssaldo
Het vertrekpunt voor het financieel meerjarenperspectief van de begroting 2027 is de perspectiefnota 2027-2030 en de uitkomst van de mei- en septembercirculaire gemeentefonds 2026.

In het volgende overzicht laten we zien hoe we vanuit dit financieel meerjarenperspectief tot ons voorstel voor de meerjarenbegroting 2027-2030 komen.

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	2027	2028	2029	2030	Nr.
Perspectiefnota 2027 inclusief meicirculaire	**103**	**-440**	**-398**	**360**	1
Diverse technische en autonome bijstellingen	273	401	505	118	2
Tussentijdse rapportage 2026 structurele bijstellingen	374	9	36	91	3
Meerjarenbegroting	749	-29	143	569	4
Wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging)					
Indexatie WMO	-338	-338	-338	-338	5a
Indexatie DG&J (SOJ-deel)	211	211	211	211	5b
MJOP (OVL)	-22	-23	-25	-28	6
DVO's Waardlanden	56	56	56	56	7
Omgevingsplan	-150	-150	-150	-150	8
Taakstelling subsidies	-173				9
Natuurcentrum	-75				10
Smart Delta	-155				11
Dekking Regio AV	100				12
Taakstelling SGS	-360	-180			13
Uitvoeringsagenda Erfgoed	-58	-18			14
Dekking uitvoeringsagenda Erfgoed	58	18			15
Odensehuis	-95	-95	-95	-95	16
Dekking Odensehuis uit Reserve Sociaal Domein	95	65	35		17
Aframen meeropbrengsten Reclamemasten	-150	-150	-150	-150	18
Stadsnatuur			-25	-34	19
Kadegelden	150	150	150	150	20
Nieuwe verdelingssystematiek veerdiensten	60	60	60	60	21
Bouwleges	200	200	200	200	22
Bijstellen opbrengsten Regionaal Archief	25	25	25	25	23
Bijstellen budgetten Onderwijs	46	71	71	71	24
Bijstellen budgetten Sociaal Domein	210	210	210	210	25
Bijstellen budgetten Duurzaamheid	40	40	40	40	26
Bijstellen budgetten Stadsbeheer	65	65	65	65	27
Bijstellen budgetten Mobiliteit	45	45	45	45	28
Verschuiving budget vervangen kade stationsweg	38	110	103		29
Datagedreven werken & AI	-350	-100	200	350	30
Dekking reserve ICT	100				31
Stelpost prijsgevoelige budgetten & GR-en	-379	-357	-347	-344	32
Algemene uitkering / septembercirculaire gemeentefonds	1060	279	407	402	33
Meerjarenbegroting inclusief wijzigingsvoorstellen	**1.003**	**164**	**891**	**1.315**	34
Restant openstaande taakstellingen uit begroting 2025:					
Taakstelling Subsidies	0	173	173	173	35
Taakstelling SGS	0	180	360	360	35

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	2027	2028	2029	2030	Nr.
Taakstelling Sociaal Domein	-26	-36	-36	-36	35
Taakstelling Efficiency Organisatie	-6	19	19	19	35
Subtotaal	**-32**	**336**	**516**	**516**	35
Restant openstaande taakstellingen voor begroting 2025					
Dekking hogere kosten Sociaal Team	0	489	489	489	36
Taakstelling Stadsontwikkeling	27	27	27	27	36
Totaal restant openstaande taakstellingen	**-5**	**852**	**1.032**	**1.032**	36
Hervormingsagenda Jeugd					
Besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (Rijk)	0	261	186	186	37
Besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (Lokaal)	0	702	695	695	37

1. Perspectiefnota 2027 inclusief meicirculaire
Dit betreffen de saldi zoals deze zijn opgenomen in de Perspectiefnota 2027-2030.

2. Diverse technische en autonome bijstellingen
Dit betreft bijstellingen die zich voordoen bij het opwerken van een Perspectiefnota in een gedetailleerde meerjarenbegroting.

3. Tussentijdse rapportage 2026 structurele bijstellingen
Dit betreffen de structurele budgetbijstellingen die voortvloeien uit de tussentijdse rapportage 2026.

4. Meerjarenbegroting
Dit zijn de meerjarensaldi uit de Perspectiefnota 2027-2030 na verwerking van de hiervoor genoemde punten.

Wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging)
Voor de volgende punten stellen wij voor de meerjarenbegroting 2027-2030 te wijzigen. In afwachting van de besluitvorming van de raad zijn deze voorstellen niet verwerkt in het programmaplan en de financiële begroting. De besluitvorming zal worden verwerkt in een 1e begrotingswijziging die gelijktijdig met de begroting wordt vastgesteld.

5a. Indexatie WMO
Dit betreft de indexatie van de WMO budgetten om ons WMO-beleid te kunnen blijven uitvoeren.

5b. Indexatie DG&J (SOJ-deel)
De indexatie van de budgetten voor de uitvoering van de Jeugdwet is vastgesteld op 3,59% terwijl DG&J in haar begroting 2027 rekening hield met 5,35%. Hierdoor kunnen de lasten structureel lager worden geraamd.

6. MJOP (OVL)
Dit betreffen de financiële gevolgen van het actualiseren van het MeerjarenOnderhoudsPlan voor de Openbare Verlichting.

7. DVO's Waardlanden
Na de verwerking van de financiële gevolgen uit de begroting 2027 van de GR Waardlanden in de Perspectiefnota 2027-2030 is er een dienstverleningsovereenkomst Vegen en Onkruidbestrijding vastgesteld met lagere kosten dan eerder begroot. Het (positieve) verschil in lasten tussen deze documenten wordt hierbij verwerkt. De voordeel op de DVO Vegen is reeds verwerkt in de rioolheffing.

8. Omgevingsplan
Voor 2032 moet het omgevingsplan gereed zijn. Hiervoor wordt het transitieplan geactualiseerd. Op dit moment wordt rekening gehouden met extra kosten voor het uitvoeren van het transitieplan.

9. Taakstelling subsidies
De taakstelling op het gebied van subsidies is nog niet volledig gerealiseerd. Om deze te kunnen realiseren, moeten nog keuzes worden gemaakt. Voor 2027 houden we daarom rekening met een financieel nadeel doordat een deel van de taakstelling nog niet is ingevuld. Vanaf 2028 gaan we ervan uit dat de volledige taakstelling wordt gerealiseerd.

10. Natuurcentrum
De subsidie aan het Natuurcentrum is in 2025 en 2026 incidenteel verhoogd met € 75.000. Het Natuurcentrum geeft aan dat dit extra bedrag structureel nodig is om het centrum en de Natuur- en Milieueducatie goed te kunnen laten functioneren en behouden. Voor 2027 wordt in de begroting rekening gehouden met een extra bijdrage. De daadwerkelijke toekenning van de subsidie is afhankelijk van de uitkomst van de uiteindelijke beoordeling van de subsidieaanvraag.

11. Smart Delta / 12. Dekking Regio AV
In 2026 is gestart met de deelname in Smart Delta. Voor het startjaar 2026 zijn middelen opgenomen in de begroting. Evaluatie van de samenwerking moet nog plaatsvinden voordat een langjarig besluit wordt genomen. Voor 2027 wordt voorgesteld om de kosten van de begroting van Smart Delta voor 50% op te nemen. De begroting van Smart Delta is aanzienlijk verlaagd ten opzichte van de in de Perspectiefnota 2027 gepresenteerde cijfers. Het budget van de regio AV kan worden gebruikt als dekking.

13. Taakstelling SGS
SGS heeft aangegeven dat de opgelegde taakstelling niet haalbaar is in combinatie met de maatschappelijke doelen en een acceptabele tariefstelling voor de toegangsbewijzen voor Aquabliek. Als gevolg hiervan houden wij rekening met het financiële nadeel van het niet volledig realiseren van deze taakstelling in 2027 en 2028. Met SGS wordt overleg gevoerd over het realiseren van deze taakstelling voor 2028 en verder.

14. Uitvoeringsagenda Erfgoed / 15. Dekking uitvoeringsagenda Erfgoed
Voor de uitvoeringsagenda Erfgoed worden middelen opgenomen tot het bedrag van de subsidies/ bijdrage van de provincie.

16. Odensehuis / 17. Dekking Odensehuis uit reserve Sociaal Domein
Het Odensehuis is een voorliggende voorziening voor opvang van mensen met (vroeg-)dementie, die uitstel van zorg biedt binnen het sociaal- en zorgdomein. Voor 2027 en verder wordt in de begroting rekening gehouden met een extra structurele bijdrage. De subsidie aan het Odensehuis kan incidenteel deels gedekt worden uit de reserve Sociaal Domein. De daadwerkelijk toekenning van de subsidie is afhankelijk van de uitkomst van de uiteindelijke beoordeling van de subsidieaanvraag.

18. Aframen meeropbrengsten Reclamemasten
De opdracht om meer reclameopbrengsten te genereren wordt niet gehaald omdat twee bestaande reclamemasten niet gedigitaliseerd kunnen worden. Een nieuwe mast plaatsen blijkt zeer complex, en levert minder op dan gedacht. De financiële voordelen wegen niet op tegen de maatschappelijke nadelen. Hierdoor wordt voorgesteld de geraamde extra baten naar beneden bij te stellen.

19. Stadsnatuur
In de Perspectiefnota 2027-2030 is besloten voor 2027 en 2028 een investeringsbudget ter beschikking te stellen van € 300.000. Voorgesteld wordt om ook voor 2029 het programma Stadsnatuur te continueren. De verwachting is dat er vanaf 2028 extra Rijksmiddelen vanuit de Europese Natuurherstelverordening worden ontvangen. De lasten bestaan voornamelijk uit extra kapitaallasten hiervan en worden in de exploitatie opgenomen.

20. Kadegelden
Het aantal cruiseschepen dat Gorinchem aandoet, is hoger dan geraamd. De liggelden zorgen structureel voor € 150.000 aan extra baten.

21. Nieuwe verdelingssystematiek veerdiensten
De verdelingssystematiek voor kosten en opbrengsten van de verschillende veerdiensten wordt in overleg met de andere oevergemeente aangepast. Dit heeft een positief effect op de kosten die voor rekening van Gorinchem komen (€ 60.000).

22. Bouwleges
Door een structurele toename van de opbrengsten uit bouwleges ten opzichte van de geraamde baten, worden de baten structureel met € 200.000 naar boven bijgesteld.

23. Bijstellen opbrengsten Regionaal Archief
Omdat de baten voor het gebruik van ruimte in het Regionaal Archief Gorinchem (RAG) de laatste jaren hoger zijn dan de geraamde baten, wordt de raming structureel met € 25.000 verhoogd.

24. Bijstellen budgetten onderwijs
Een aantal onderwijsbudgetten kan naar beneden worden bijgesteld. Dit betreft o.a. het budget onderzoekskosten onderwijshuisvesting (€ 25.000 verlaging) en de financiële bijdrage voor de huur van het pand van het Da Vinci College (€ 26.000 verlaging).

25. Bijstellen budgetten Sociaal Domein
De budgetten voor de taxiservice Molenhopper en voor de Individuele Begeleiding kunnen worden verlaagd.

26. Bijstellen budgetten Duurzaamheid
De uitvoeringskosten van het verstrekken van duurzaamheidsleningen zijn structureel lager dan begroot (€ 20.000). Het budget Global Goals laat jaarlijks een onderbesteding zien (€ 20.000).

27. Bijstellen budgetten Stadsbeheer
Bij een aantal exploitatiebudgetten voor het beheer van de openbare ruimte, waaronder het budget voor de Werkgroep Verkeer (€ 44.000 meegenomen in het Wegenbeheerplan), is sprake van onderbesteding. Hierdoor kan structureel een bedrag van € 65.000 per jaar vrij vallen.

28. Bijstellen budgetten Mobiliteit
Het budget Snelle Aanpak A27 wordt niet volledig besteed waardoor een verlaging van € 20.000

mogelijk is. De middelen voor de pilot elektrische vrachtwagens is structureel opgenomen in de begroting. Dit is voor de uitvoering niet nodig en kan voor € 25.000 vrijvallen.

29. Verschuiving budget vervangen kade stationsweg
Het vervangen van de kade aan de Stationsweg heeft meer voorbereidingstijd nodig dan verwacht. Dit leidt voor de jaren 2027, 2028 en 2029 tot een verschuiving van de kapitaallasten.

30. Datagedreven werken & AI / 31. Dekking reserve ICT
In 2025 is een AI-pilotgroep gestart. Voor verdere implementatie van AI en datagedreven werken binnen de gemeente zijn extra capaciteit en middelen nodig. Op termijn verwachten we door efficiency ook voordelen te behalen, deze boeken we vanaf 2029 in. Om de incidentele kosten voor AI en datagedreven werken deels te dekken, kan € 100.000 uit de reserve ICT worden onttrokken.

32. Stelpost prijsgevoelige budgetten & GR-en
Als gevolg van de toegenomen inflatie is de vergoeding die in de algemene uitkering wordt berekend, verhoogd. De achterliggende gedachte hierbij is dat gemeenten deze middelen nodig hebben om hun dienstverlening op hetzelfde niveau te kunnen continueren. Daarnaast is het aannemelijk dat gemeenschappelijke regelingen (GR'en) aanvullende prijscompensatie nodig hebben om hun dienstverlening op peil te houden. Om hierop te kunnen anticiperen, wordt voorgesteld hiervoor een stelpost op te nemen. Deze kan worden gebruikt voor budgetten die de inflatie niet zelfstandig kunnen opvangen.

33. Algemene uitkering / septembercirculaire gemeentefonds
De septembercirculaire is verwerkt.
De wijzigingsvoorstellen (1e begrotingswijziging) zijn niet verwerkt in de BIEO.

34. Meerjarenbegroting inclusief wijzigingsvoorstellen
Na verwerking van de hiervoor genoemde punten komt de meerjarenbegroting uit op genoemde saldi. Deze saldi maken deel uit van de bepaling van het weerstandsvermogen en van de stresstest.

35. Restant openstaande taakstellingen uit begroting 2025
De in de begroting 2025-2028 opgenomen taakstellingen zijn voor 2027 grotendeels gerealiseerd. Voor 2028 resteert vooral de taakstelling Sociaal Team. De resterende taakstellingen zullen nog verder moeten worden ingevuld.

36. Restant openstaande taakstellingen voor begroting 2025.
Dit betreft enkele taakstellingen die in het verleden al in de meerjarenbegrotingen zijn opgenomen, maar nog niet volledig zijn gerealiseerd.

37. Hervormingsagenda Jeugd
De besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (Lokaal) is voor het totaaloverzicht opgenomen in deze tabel maar is inmiddels concreet in de begroting verwerkt op de budgetten waar een besparing dient te worden gerealiseerd. De besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (Rijk) betreft de besparingen die meeveren met de maatregelen van het Rijk.

Het investeringsplafond

In de Perspectiefnota 2021-2024 is besloten tot het invoeren van een investeringsplafond. Dit bleek de meest doeltreffende maatregel om de hoge schuldpositie van de gemeente Gorinchem af te bouwen. Daarbij werd voor nieuwe investeringen een investeringsplafond ingevoerd van € 5 mln. per jaar. Door de jaarlijkse indexaties is dit plafond inmiddels verhoogd tot circa € 6,0 mln. Het investeringsplafond is gewijzigd ten opzichte van de Perspectiefnota 2027-2030, maar blijft sluitend.

Nr.	Investeringen (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	Investering 2027	2028	2029	2030
	Investeringsruimte begroting 2026	**0**	**0**	**249**	**5.998**
	Indexatie investeringsplafond met 2,1%	126	126	126	126
	Totaal investeringsbudget	**126**	**126**	**375**	**6.124**
1	Trafohuisjes Stedin (incl. 0,3 fte)	-95	-95	-95	-95
2	IHP (extra en 1 mln. jaarschijf)			-2.000	-1.000
3	SPON Kleine Wereld	-100			
4	Wilhelminafontein	-100			
5	Essentaksterfte	-120	-120	-120	-120
6	Stadsnatuur	-300	-300	-300	
7	Riolering en Stedelijk Water				-3.325
8	Dekking Riolering en Stedelijk Water				3.325
9	Openbare Verlichting				-59
10	Straatmeubilair				-102
11	Verkeersborden				-56
12	Wegenbeheerplan			-2.500	-2.500
13	Beschoeiingen				-1.265
14	Havens				-244
15	Wagenpark	46	78		-251
16	ICT				-340
17	Vervangingsplan Inventaris				-142
18	Speelruimteplan				-143
19	Investering WBI (extra)				-2.000
20	Algemene Reserve & Reserve Sociaal domein	8.000			
21	Struisvogelstraat	-150			
	Subtotaal exploitatie / investeringen	**7.181**	**-437**	**-5.015**	**-8.317**
		7.307	-311	-4.640	-2.193
	Cumulatieve ruimte in investeringsplafond	**7.307**	**6.996**	**2.356**	**163**

Ten opzichte van de Perspectiefnota 2027-2030 is de financiële ruimte van het investeringsplafond afgenomen met € 450.000. De wijzigingen worden hieronder per onderwerp toegelicht.

6. Stadsnatuur

In de Perspectiefnota 2027-2030 is besloten voor 2027 en 2028 een investeringsbudget ter beschikking te stellen van € 300.000. Voorgesteld wordt om ook voor 2029 het programma Stadsnatuur te continueren.

21. Struisvogelstraat

In de verkoopprocedure voor het pand aan de Struisvogelstraat (oude brandweerkazerne) wordt rekening gehouden met het maatschappelijk initiatief van twee stichtingen. Hierdoor zal naar verwachting een lagere verkoopopbrengst worden gerealiseerd dan geraamd.

Verloop algemene reserve

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de algemene reserve weergegeven. Afgezien van de eenmalige inzet om voorgenomen nieuwe investeringen te dekken, dient de algemene reserve voornamelijk als onderdeel van het weerstandsvermogen. Voor verder informatie over het weerstandsvermogen verwijzen wij naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Ontwikkeling algemene reserve (- = onttrekking, + = toevoeging, bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Stand Algemene Reserve begin boekjaar	**29.046**	**30.571**	**30.571**	**30.571**	**30.571**
Bij: resultaat jaarrekening 2025	1.525				
Bij: afroming reserve Sociaal Domein	2.000	8.000			
Af: dekking investeringen PPN 2026-2029	-2.000				
Af: dekking investeringen PPN 2027-2030		-8.000			
Stand Algemene Reserve ultimo boekjaar	**30.571**	**30.571**	**30.571**	**30.571**	**30.571**

Autorisatieniveau

Overeenkomstig artikel 5, lid 1, van de Financiële verordening autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting, de baten en de lasten per programma en de investeringsbudgetten, voor het eerste begrotingsjaar.

Op grond van artikel 5, lid 2, van de Financiële verordening kan de raad bij de begrotingsbehandeling aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel wil ontvangen voordat wordt overgegaan tot het aangaan van verplichtingen.

Op grond van artikel 5, lid 16, van de Financiële verordening wordt het gebruik van lid 3 t/m 15 van de verordening als acceptabel aangemerkt en kan het worden verwerkt in de maandwijziging.

Op grond van artikel 5, lid 17, van de Financiële verordening worden begrotingsafwijkingen door overschrijding en onderschrijding van baten en onderschrijding van lasten en investeringsbudgetten als acceptabel en daarmee rechtmatig aangemerkt mits deze afwijkingen worden toegelicht overeenkomstig de uitgangspunten voor de toelichting in de jaarstukken of in een ander bestuurlijk document.

De begroting geeft informatie op taakveldniveau. Dit is een detailniveau lager dan het programmaniveau waarop uiteindelijk de autorisatie van de raad plaats vindt.

1.3 Leeswijzer

De begroting bestaat uit een aantal onderdelen: het programmaplan, de paragrafen, de financiële begroting en de bijlagen.

Programmaplan en taakvelden
Het programmaplan bestaat uit een beleidsmatig en financieel gedeelte. Het beleidsmatige gedeelte volgt de programma-indeling. Binnen deze programma's is de financiële informatie weergegeven op het niveau van taakvelden, conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het programmaplan bestaat uit negen programma's. Naast de negen programma's bevat de begroting ook twee aanvullende programma's. In deze programma's zijn de algemene dekkingsmiddelen en overheadkosten, vennootschapsbelasting en onvoorziene uitgaven opgenomen.

Indicatoren en streefwaarden
Conform het BBV zijn gemeenten verplicht een aantal landelijke beleidsindicatoren op te nemen. Deze indicatoren (B) zijn afkomstig van landelijke bronnen en beschikbaar via *Waarstaatjegemeente.nl*. Voor enkele indicatoren zijn nog geen actuele gegevens beschikbaar.

Daarnaast worden facultatieve indicatoren (F) opgenomen. Deze worden door de gemeente zelf geregistreerd en hebben onder meer betrekking op waarderingen en belevingen van inwoners en ondernemers. De burgerpeiling waarop een deel van deze indicatoren is gebaseerd, wordt eens per twee jaar uitgevoerd; de meest recente peiling vond plaats in 2025.

Per programma zijn de indicatoren opgenomen als Prestatie-Indicator (PI) of Maatschappelijk Effect (ME). Aan de indicatoren zijn streefwaarden voor 2027 gekoppeld. Ter vergelijking zijn ook de streefwaarden uit de begroting 2026 opgenomen. Voor enkele indicatoren zijn geen streefwaarden vastgesteld.

Beleidsbegroting
De beleidsbegroting bestaat per programma uit de zogenaamde '3 W-vragen'.
1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat dit kosten?

Per programma is steeds een overkoepelend doel geformuleerd onder de kop "Wat willen we bereiken". In de afgelopen jaren waren deze acties voor het grootste deel gebaseerd op acties uit het collegeprogramma 2022-2026. Omdat de periode van dit collegeprogramma bijna voorbij is en veel acties zijn uitgevoerd, zijn de acties in deze begroting verder geactualiseerd. Hierbij is ook gebruik gemaakt van de bijstellingen van de Turap, zowel wat betreft inhoud als voor de planning van acties. In het programmaplan zijn de teksten uit het nieuwe coalitieakkoord 'Samen meer mogelijk maken' opgenomen. De acties en ambities uit het nieuwe collegeprogramma worden na besluitvorming verwerkt in de volgende P&C-documenten.

Voor de weergave van de planning van acties, maken we gebruik van het onderstaande kleurenmodel:

- Periode voorbereiding besluitvorming (Paars)
- Periode plaatsvinden besluitvorming (Lichtblauw)
- Periode actie na besluitvorming of actie zonder besluitvorming (Geel)

Onder het kopje "Wat gaat dit kosten" worden de baten en lasten per programma gepresenteerd. Afwijkingen boven de € 100.000, ten opzichte van de begroting 2026 na wijziging t/m juli, worden per taakveld nader toegelicht. De specifiek aan het programma gerelateerde investeringen worden hier eveneens gepresenteerd. Bijzondere en grote investeringen boven de € 500.000 worden nader toegelicht. In elk programma zijn de gemeenschappelijke regelingen opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma.

Paragrafen
Na het programmaplan volgen de paragrafen. Deze geven een dwarsdoorsnede van de begroting, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein. Het gaat vooral om beheersmatige aspecten die grote (financiële) gevolgen hebben gehad en/of van belang zijn geweest voor het realiseren van de programma's.

In de paragraaf Verbonden Partijen zijn de afzonderlijke overzichten per verbonden partij vervangen door twee tabellen met de gegevens van alle verbonden partijen.

Financiële begroting
De financiële begroting gaat in op de grondslagen voor de begroting, zoals die bij de perspectiefnota 2027-2030 zijn bekrachtigd. Daarnaast biedt de financiële begroting o.a. een totaaloverzicht van de baten en lasten, het structurele begrotingsevenwicht, verschillenoverzicht met toelichting en de uiteenzetting van de financiële positie.

Bijlagen
Tot slot zijn in de bijlagen de meerjarige overzichten van de reserves en voorzieningen, investeringsoverzicht en een overzicht van de beleidskaders opgenomen. Ook is een lijst met gehanteerde afkortingen toegevoegd.

Gemeente Gorinchem

Begroting 2027
Beleidsbegroting: Programmaplan

2 Beleidsbegroting: Programmaplan

2.1 Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.1	Bestuur	Machiel Krielaart
0.2	Burgerzaken	Michiel Geursen
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Machiel Krielaart

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
Gorinchem verdient een gemeente die zichtbaar aanwezig is in de stad. Een gemeente die naast inwoners staat, met ondernemers meedenkt en maatschappelijke organisaties ziet als partners die de stad versterken. Daarom willen wij een echte omslag maken: van regelen voor inwoners naar werken met inwoners, van ingewikkelde taal naar helder contact en van afwachten naar mogelijk maken.

Samenwerking begint voor ons niet bij de uitvoering, maar aan de voorkant. We luisteren voordat plannen vastliggen, zijn eerlijk over wat wel en niet kan en zoeken samen naar oplossingen die passen bij de wijk en haar inwoners. Daarbij mogen inwoners rekenen op betrokkenheid, duidelijkheid en een goede terugkoppeling.

Ook durven we te vernieuwen. Digitalisering, data en AI zetten we slim in om werk efficiënter te organiseren en meer tijd vrij te maken voor persoonlijk contact, maatwerk en aanwezigheid in de stad. Technologie ondersteunt de menselijke maat, niet andersom.

Deze manier van werken vraagt ook iets van de organisatie. We geven medewerkers ruimte om hun vakmanschap in te zetten en bouwen kennis zoveel mogelijk op binnen de eigen organisatie.

Deze grondhouding vormt de basis voor hoe wij willen besturen: dichtbij, toegankelijk, samenwerkend en met vertrouwen als vertrekpunt. Zo bouwen we aan een gemeente die samen met de stad vooruitgaat.

De gemeente staat dichtbij als zij zichtbaar is in de wijk, snel reageert op wat beter kan en uitlegt wat wel en niet mogelijk is. Niet elk verzoek kan worden uitgevoerd, maar elk serieus signaal verdient een heldere beoordeling. Waar een kleine ingreep bijdraagt aan veiligheid, ontmoeting, toegankelijkheid, leefbaarheid of vertrouwen, willen we sneller kunnen handelen.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Formatie	B	fte per 1.000 inwoners	PI	8,9	9,4	9,3	9,3	9,0	9,0
Bezetting	B	fte per 1.000 inwoners	PI	8,6	8,5	8,4	8,6	8,7	8,6
Apparaatskosten	B	€ per inwoner	PI	807	864	920	993	961	1001
Externe inhuur	B	%	PI	12,2	21	20,3	*15,5	17	14,4
Overhead	B	%	PI	8,4	7,6	8,2	7,6	7,7	7,7
Waardering inwoners algehele dienstverlening	F	1-10	ME		6,8		7,6	7,0	7,6
Participatie verbeteren	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		35		35	38	38

*Met ingang van 2025 is de rekenmethodiek aangepast.

Verklaringen afkorting: B = Basisset indicator, F = Facultatieve indicator, PI = Prestatie Indicator, ME = Maatschappelijk Effect.

2.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We willen meer mogelijk maken en werken aan minder regels.
- We gaan uit van vertrouwen en we bieden inwoners de gelegenheid om een vergissing of eerlijke fout te herstellen.
- We zijn een open en transparante overheid, naar elkaar en naar de stad.
- We zorgen voor een toegankelijke ombudsfunctie voor inwoners.
- Inwoners en partners in de wijk weten het beste wat er speelt in hun wijk.
- Regelingen voor wijkinitiatieven maken we eenvoudiger en beter toegankelijk.
- Meedenken, meepraten en meedoen.
- Begrijpelijke besluiten voor iedereen.
- Het stadhuis blijft een toegankelijke plek.
- Slimme digitalisering en verantwoord gebruik van AI.
- We vinden het belangrijk dat ambtenaren verbonden zijn met de stad.
- Samenwerken waar opgaven groter zijn dan Gorinchem.
- Regionale samenwerking voor belangrijke voorzieningen.
- We kiezen voor financieel realisme als basis voor een leefbare, sociale en duurzame stad.
- Geld moet transparant en efficiënt worden besteed.
- Lasten willen we zo eerlijk en evenredig mogelijk verdelen.
- We bouwen aan een sterke, wendbare organisatie met minder externe inhuur.
- Duidelijke informatie die inwoners op tijd bereikt.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Vastgoed				
We verduurzamen onze gemeentelijke gebouwen volgens het verduurzamingsplan.				
Bedrijfsvoering en dienstverlening				
We vernieuwen de inrichting van de publieke ruimte in het stadhuis. Gastvrijheid, privacy en veiligheid zijn de belangrijkste speerpunten.	RB			
We stellen een gemeentebreed ontwikkelplan op om als organisatie meer datagedreven te gaan werken, bijvoorbeeld in het sociaal domein of het beheer van de openbare ruimte. Datagedreven werken is daarbij geen doel op zichzelf, maar een middel om onze informatiepositie te verbeteren, zodat we daarmee beleidsdoelstellingen kunnen bereiken en publieke meerwaarde kunnen vergroten.				
We verbeteren de leefbaarheid in wijken door te zorgen dat de informatie in de Basisregistratie Personen (BRP) klopt en we in beeld hebben wie waar woont, om illegale bewoning van leegstaande locaties tegen te gaan.				
Regionale samenwerking en lobby				
We voeren onze regionale samenwerkingsstrategie uit. We werken blijvend samen in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en maken afspraken met Smart Delta Drechtsteden over de samenwerking binnen deze regio.				

2.1.3 Wat gaat dit kosten?

Bestuur en Ondersteuning (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.1 Bestuur	3.130	3.189	3.044	2.994	3.044	3.003
0.2 Burgerzaken	1.837	2.107	1.969	1.752	1.479	1.449
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	690	767	722	722	721	721
Totaal Lasten	**5.658**	**6.063**	**5.735**	**5.468**	**5.244**	**5.172**
0.1 Bestuur	7	3	3	3	3	3
0.2 Burgerzaken	938	823	912	877	647	548
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	581	558	558	558	558	558
Totaal Baten	**1.526**	**1.384**	**1.473**	**1.438**	**1.208**	**1.108**
Totaal saldo van baten en lasten	**-4.132**	**-4.679**	**-4.262**	**-4.030**	**-4.037**	**-4.063**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**-4.132**	**-4.679**	**-4.262**	**-4.030**	**-4.037**	**-4.063**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV0.1 Bestuur	145 V	300 V	In 2026 is op basis van het raadsvoorstel 'Samenwerking, uitvoeringsprogramma en begroting Smart Delta Drechtsteden 2026' incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de samenwerking. Smart Delta Drechtsteden is als afweegbaar onderwerp opgenomen in de Perspectiefnota 2027-2030.
		100 N	In 2026 is het budget dat in het verleden bedoeld was voor de regionale samenwerking binnen de gemeenschappelijke regeling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden incidenteel ingezet ter dekking van de samenwerking binnen Smart Delta. Dit budget kan worden meegenomen bij het afweegbare onderwerp Smart Delta Drechtsteden.
TV0.2 Burgerzaken	138 V	61 N	Ten opzichte van 2026 is er per saldo een stijging van de lasten als gevolg van de doorbelasting van personeelskosten door interne wijzigingen.
		77 N	In 2027 staan de verkiezingen voor de Provinciale Staten en het Waterschap gepland. Omdat er in 2026 alleen gemeenteraadsverkiezingen gepland stonden vallen de kosten in 2027 hoger uit.
		318 V	In 2026 is het project administratieve leegstand BRP nagenoeg afgerond. Voor 2027 vallen hierdoor de kosten aanzienlijk lager uit dan in 2026.
		43 N	Er worden naar verwachting meer paspoorten en rijbewijzen uitgegeven ten opzichte van 2026. Dit leidt tot hogere Rijksafdrachten (zie ook TV0.2 baten)
Baten			
TV0.2 Burgerzaken	89 V	89 V	Er worden naar verwachting meer paspoorten en rijbewijzen uitgegeven ten opzichte van 2026. Dit leidt tot hogere legesinkomsten (zie ook TV0.2 lasten)

2.2 Programma 2 Veiligheid

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Reinie Melissant
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Reinie Melissant

2.2.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
Een veilig en leefbaar Gorinchem is de basis voor iedereen die in onze stad woont, werkt of verblijft. Samen met inwoners en organisaties in het veiligheidsdomein werken wij aan wijken waar mensen zich veilig voelen en waar het fijn samenleven is. We zetten in op het voorkomen van criminaliteit en overlast, en treden op als dat nodig is. We hebben extra aandacht voor kwetsbare groepen. Denk aan jongeren en kinderen of vrouwen die zich onveilig voelen op straat. Als gemeente bereiden we onze inwoners en ondernemers ook beter voorop rampen en crises. Op die manier staan we schouder aan schouder om te zorgen dat we onszelf en anderen kunnen helpen en beschermen als de nood aan de man is.
Een veilige en leefbare wijk begint ook bij een goede openbare ruimte. Wij zorgen ervoor dat straten, pleinen en parken schoon, heel en veilig zijn. Meld je iets bij de gemeente? Dan ondernemen we actie en koppelen we het resultaat aan je terug. We pakken zwerfafval aan en zorgen voor goed onderhoud. Zo werken wij samen aan wijken waar mensen zich thuis voelen en trots op zijn.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Verwijzingen Halt	B	Aantal per 1.000 jongeren	PI	7	10	9	10	15	10
Winkeldiefstallen	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	2,1	2,6	2,2	2,6	2,6	2,5
Geweldsmisdrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	4,4	4,3	4,5	4,9	4,3	4,5
Diefstallen uit woning	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	0,9	1,2	1,0	1,0	1,2	1,0
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI	4,9	4,9	4,4	5,0	4,9	4,8
Aandeel dat zich veilig voelt in de buurt	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		86		84	87	85
Mate van ervaren overlast van buurtbewoners. *Ten minste enige mate van overlast*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		12		16	10	15

2.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We voorkomen criminaliteit en overlast.
- Voor veilige straten en wijken.
- Een veilig thuis.
- Voorbereiden op crises en rampen.
- Het schoon en leefbaar houden van de openbare ruimte.
- Snelle en duidelijke afhandeling van meldingen.
- Balans in aanpak van plaagdieren en leefbaarheid.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Veiligheid				
We stellen een nieuw Integraal Veiligheidsplan 2027-2030 op.	RB			
We organiseren bijeenkomsten over het thema veiligheid voor de gemeenteraad. In 2026 zijn deze gekoppeld aan het opstellen van het nieuwe IVP.				
We werken aan de verdere professionalisering van onze boa's, bijvoorbeeld door het verbreden van de bevoegdheden en beschikbare middelen.				

2.2.3 Wat gaat dit kosten?

Veiligheid (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.537	5.164	5.144	4.654	4.653	4.653
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.015	1.754	2.036	2.036	1.636	1.619
Totaal Lasten	**6.552**	**6.918**	**7.180**	**6.689**	**6.288**	**6.272**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	84					
1.2 Openbare orde en veiligheid	271	216	386	386	237	237
Totaal Baten	**354**	**216**	**386**	**386**	**237**	**237**
Totaal saldo van baten en lasten	**-6.198**	**-6.702**	**-6.794**	**-6.304**	**-6.051**	**-6.035**
Stortingen reserves						
Onttrekkingen reserves	4	4	106	66	4	4
Resultaat	**-6.193**	**-6.697**	**-6.688**	**-6.238**	**-6.047**	**-6.030**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV1.2 Openbare Orde en Veiligheid	282 N	220 N	Ten opzichte van 2026 is er een stijging van de lasten als gevolg van de doorbelasting van personeelskosten door onder andere de tijdelijke uitbreiding van de formatie (Bibob-coördinator). Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de Tussentijdse rapportage 2026.
		163 V	Projecten die zijn opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023 - 2026: "Samen maken we Gorinchem veiliger" zijn in 2026 afgerond.
		230 N	Jongeren in Gorinchem lopen een reëel risico om verstrikt te raken in de (drugs-)criminaliteit. Door in te zetten op school of werk als beschermende factor en het bieden van perspectief, vergroten we de weerbaarheid van jongeren en jongvolwassenen in Gorinchem. Om dit te bereiken zijn we in 2026 gestart met het project Integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid voor jongeren tussen de 18 en 27 jaar. De kosten worden voor een deel vergoed vanuit de Regiodeal (zie ook toelichting TV1.2 baten)
Baten			
TV1.2 Openbare Orde en Veiligheid	170 V	148 V	Het project Integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid wordt voor een deel gefinancierd door gelden die wij ontvangen uit de Regiodeal (€ 115.000). Daarnaast ontvangen we een bijdrage van Avres (€ 33.000). Daarnaast wordt een beroep gedaan op de reserve Sociaal Domein. Zie toelichting reserves.
		20 V	Van de provincie ontvangt Gorinchem een hogere subsidie voor de MerwedeLingeLijn.
Reserves			
Onttrekkingen	102 V	80 V	Voor een deel van de salariskosten van de Bibob-coördinator wordt een beroep gedaan op de reserve Sociaal Domein.
		22 V	Het project Integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid wordt voor een deel gefinancierd door een beroep te doen op de reserve Sociaal Domein

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2027 worden de investeringen 2027 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Nissan Leaf 1 toezicht en handhaving 28		30		
Totaal investeringen	**0**	**30**	**0**	**0**

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt:

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Bureau Halt	10
Totaal	**10**

2.2.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

2.3 Programma 3 Verkeer en vervoer

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
2.1	Verkeer en vervoer	Janneke van Oversteeg
2.2	Parkeren	Janneke van Oversteeg
2.3	Recreatieve havens	Janneke van Oversteeg
2.4	Economische havens en waterwegen	Janneke van Oversteeg
2.5	Openbaar vervoer	Janneke van Oversteeg

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
Wij willen een stad zijn waarin inwoners zich veilig en makkelijk kunnen verplaatsen en prettig kunnen wonen. Een stad die bereikbaar is, maar ook overzichtelijk, groen en leefbaar blijft. Inwoners moeten merken dat de openbare ruimte logisch is ingericht en dat keuzes in mobiliteit bijdragen aan rust, veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving.

We geven ruimte aan lopen en fietsen, met extra aandacht voor kinderen, ouderen en mensen met een beperking. Tegelijk zorgen we voor goede bereikbaarheid van de stad en de wijken. We maken daarin duidelijke keuzes, zodat bereikbaarheid en leefkwaliteit in balans blijven.

Ook kijken we vooruit. Gorinchem groeit en verandert. Daarom werken we aan veilige routes, passende parkeervoorzieningen, sterke verbindingen met de regio en een leefomgeving die past bij het karakter van onze stad. We beschermen het groen en het erfgoed van Gorinchem en bouwen aan een stad die klaar is voor de toekomst.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Verkeersongevallen hele gemeente naar soort:	F	Absoluut aantal	ME						
– *Met uitsluitend materiele schade*				205	199	213	179	x	179
– *Met letsel ziekenhuis*				42	57	71	79	x	79
– *Met dodelijke afloop*				2	0	1	1	x	0
Inwoners vaak of heel vaak te maken heeft met onveilige verkeerssituatie	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		30		34	32	32
Inwoners tevredenheid openbaar vervoer	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		56		53	56	56

* Vanuit het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 was de inzet om het aantal verkeersongevallen in 2030 te halveren ten opzichte van 2019. Dit bleek te ambitieus en is ondertussen niet meer haalbaar. Om deze reden is de landelijke doelstelling vervangen door prestatie-indicatoren. De SPV-partners gaan doelstellingen opstellen voor de grootste, beïnvloedbare risico's op het gebied van veilige infrastructuur, veilige voertuigen, educatie, voorlichting en verkeershandhaving. Voor iedere doelstelling wordt een meetbare indicator opgesteld, bijvoorbeeld het fietshelmgebruik laten stijgen tot 25% in 2035. Tot hier meer duidelijkheid over is wordt ingezet om in ieder geval het aantal verkeersongevallen niet verder toe te laten nemen.

2.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- Openbaar vervoer moet bereikbaar en toegankelijk zijn voor iedereen.
- We maken slim gebruik van bus, deelvervoer en vervoer over water.
- We blijven werken aan sterke verbindingen met de regio.
- Iedereen moet veilig onderweg kunnen zijn in Gorinchem.
- We maken routes veiliger en overzichtelijker.
- We verbeteren verkeersveiligheid.
- Parkeren moet praktisch zijn en passen bij de stad.
- In de binnenstad maken we meer ruimte om te verblijven.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Mobiliteit				
We verbeteren de fietsvoorziening langs de Nieuwe Hoven.				
De Mollenburgseweg richten we in als 30 km/u weg.				
We stellen een programma mobiliteit op. Hierin evalueren we de Mobiliteitsvisie 2040 en het uitvoeringsprogramma 2020-2023. We actualiseren het uitvoeringsprogramma. Daarbij geven we prioriteit aan uitvoering van projecten uit de top 10 van fietsknelpunten en het aanpakken van de grootste knelpunten voor voetgangers en fietsers in de binnenstad. De raadsopdracht fietsveiligheid nemen we mee in het opstellen van het programma mobiliteit.	RB			

2.3.3 Wat gaat dit kosten?

Verkeer en Vervoer (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
2.1 Verkeer en vervoer	7.558	12.015	9.473	9.423	9.770	9.553
2.2 Parkeren	1.227	1.363	1.397	1.373	1.370	1.367
2.3 Recreatieve havens	712	861	783	785	783	782
2.4 Economische havens en waterwegen	34	146	293	311	310	310
2.5 Openbaar vervoer	4.630	4.436	4.457	4.451	4.448	4.443
Totaal Lasten	**14.161**	**18.821**	**16.403**	**16.342**	**16.681**	**16.454**
2.1 Verkeer en vervoer	1.057	603	663	628	628	628
2.2 Parkeren	1.037	950	1.002	1.002	1.002	1.002
2.3 Recreatieve havens	121	146	134	134	134	134
2.4 Economische havens en waterwegen	628	482	521	521	521	521
2.5 Openbaar vervoer	3.988	3.544	3.563	3.560	3.558	3.556
Totaal Baten	**6.832**	**5.724**	**5.882**	**5.844**	**5.842**	**5.841**
Totaal saldo van baten en lasten	**-7.329**	**-13.096**	**-10.520**	**-10.498**	**-10.839**	**-10.614**
Stortingen reserves	7.918	3.905	8.598	237	294	294
Onttrekkingen reserves	7.158	6.593	8.221	208	347	347
Resultaat	**-8.088**	**-10.408**	**-10.897**	**-10.527**	**-10.785**	**-10.560**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV2.1 Verkeer en vervoer	2.542 V	532 V	Bij de Jaarstukken 2025 is via de bestemming van het jaarrekeningresultaat budget beschikbaar gesteld voor de resterende werkzaamheden uit het wegbeheer 2025. Dit incidentele budget is in 2027 niet meer beschikbaar.
		543 V	In 2026 is incidenteel budget opgenomen voor het afboeken van de resterende boekwaarde van de openbare verlichting in verband met het project Verduurzaming openbare verlichting. Dit budget is in 2027 niet meer nodig.
		2.700 V	In 2026 is incidenteel budget opgenomen voor de verbreding van de spoorwegovergang binnen het project Banneweg.
		177 N	Zoals aangegeven in de Perspectiefnota 2027-2030 nemen de kosten voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) in 2027 toe. Voor de DVO Straatvegen betekent dit een stijging van € 177.000 ten opzichte van het budget 2026.
		500 N	In 2027 is incidenteel budget beschikbaar voor de aansluiting van de gemeentelijke wegen op de nieuwe Concordiabrug.
		212 N	Vanaf 2027 zijn de werkzaamheden voor onkruidbestrijding opnieuw opgenomen in een DVO met Waardlanden. Hierdoor neemt het benodigde budget toe ten opzichte van 2026.
		188 N	De interne rekenrente is volgens de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2027-2030 verhoogd van 1,3% naar 1,5%.
		129 N	Ten opzichte van 2026 zijn er in 2027 extra lasten voor de doorbelasting van personeelskosten door interne verschuiving.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
TV2.4 Economische havens en waterwegen	147 N	125 N	Als gevolg van een gewijzigd allocatiemodel voor de verdeling en toerekening van de kosten voor de Veerdienst is er o.a. sprake van een verschuiving van de doorbelasting van de interne uren over verschillende taakvelden.
Reserves			
Stortingen	4.693 N	3.250 V	In 2026 is een storting geraamd in de afschrijvingsreserve ten behoeve van Mobiliteitsprojecten vanuit de Mobiliteitsvisie. Deze storting is in 2027 niet meer aan de orde.
		8.000 N	In 2027 wordt € 8 mln. onttrokken aan de algemene reserve en hiermee wordt een afschrijvingsreserve gevormd voor de investering nieuwe Lingeburg. Dit zorgt zowel voor een nadeel als voordeel. Zie ook toelichting reserves onttrekkingen.
Onttrekkingen	1.628 V	3.250 N	In 2026 wordt een bedrag onttrokken aan de reserve Infrastructuur en vervolgens gestort in de afschrijvingsreserve ten behoeve van Mobiliteitsprojecten vanuit de Mobiliteitsvisie.
		3.200 N	Voor het realiseren van verbeteringen aan de spoorwegovergang bij het project Banneweg is in 2026 het investeringsbudget omgezet naar exploitatiebudget. Om dit mogelijk te maken zijn diverse onttrekkingen gedaan aan reserves welke in 2027 niet terugkomen.
		8.000 V	Zie toelichting reserves stortingen.

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2027 worden de investeringen 2027 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Openbare verlichting	56	58	58	59
Verduurzaming openbare verlichting	522			
Vervangen straatmeubilair	95	98	100	102
Vervangen verkeersborden	43	45	55	56
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven	531			
(Indexering) vervanging wegen	1.847	1.815	2.500	2500
Indexering mobiliteit	106			
Indexering nieuwe Lingebrug	458	432		
Indexering herinrichting Arkelsedijk	57			
Diverse auto's buitendienst	48		65	
Vervangen houten fietsbruggen	518			
E-hyundai Riveer	42			
Havens				244
Investering Woningbouwimpuls			1.021	2.000
Totaal investeringen	**4.323**	**2.448**	**3.799**	**4.961**

Verduurzaming openbare verlichting

Voor de vervanging van de lampen van onze buitenverlichting door LED-lampen in de periode van 2024-2027 is jaarlijks een investeringsbudget van € 522.000 benodigd.

Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven
De fietsvoorzieningen langs de Nieuwe Hoven worden vernieuwd en veiliger gemaakt. Hiervoor wordt, net als in 2026, in 2027 een investeringsbudget van € 531.000 beschikbaar gesteld.

Vervanging wegen
Voor de vervanging van wegen is in lijn met het wegenbeheerplan meerjarig investeringsbudget beschikbaar.

Vervangen houten fietsbruggen
Voor het vervangen van houten fietsbruggen die het einde van hun levensduur hebben bereikt, is een investeringsbudget nodig.

2.3.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Bureau Openbare Verlichting

2.4 Programma 4 Economie

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
3.1	Economische ontwikkeling	Janneke van Oversteeg
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Janneke van Oversteeg
3.3	Bedrijfsloket en – regelingen	Janneke van Oversteeg
3.4	Economische promotie	Janneke van Oversteeg

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
De arbeidsmarkt verandert. In sommige sectoren is er een tekort aan personeel, terwijl niet alle inwoners passend werk vinden. Dat vraagt om betere aansluiting tussen onderwijs, werk en economie. Daarom versterken we de verbinding tussen leren, werken en meedoen. We maken keuzes die inwoners helpen vooruit te komen en ondernemers ruimte geven om te groeien.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Functiemenging *Verhouding tussen woningen en banen*	B	% 0 = alleen woningen, 100 = alleen banen	PI	57,7	57,7	57,6	57,6	57,6	57,9
Vestigingen van bedrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	PI	179	189	197,4	200,5	203,9	198,6
Aantal overnachtingen op camperplaats	F	Aantal per jaar	PI	5.175	3.818	4.015	5.723	4.015	5.723
Aantal bezoekers binnenstad	F	Aantal per jaar	ME			1.200.000	1.335.000	1.300.000	1.400.000

2.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We brengen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt actief bij elkaar.
- We helpen inwoners die werk zoeken sneller aan een passende plek.
- We stimuleren een inclusieve arbeidsmarkt.
- We geven ondernemers de ruimte om te starten, te groeien en te vernieuwen.
- We ondersteunen bedrijven bij verduurzaming en innovatie.
- We zetten in op een aantrekkelijke stad voor bezoekers en inwoners.
- We bieden ruimte aan startende en creatieve ondernemers.
- We evalueren het ondernemersfonds.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Economie en arbeidsmarkt				
We geven uitvoering aan het accountmanagement, middels een pro-actieve aanpak. We informeren de gemeenteraad in 2026 over onze aanpak en de strategische agenda.				
We voeren het concept Warenhuis Gorinchem uit, samen met ondernemersvereniging Hartje Gorcum. In 2026 evalueren we de afgelopen subsidieperiode en stellen we een plan op voor de nieuwe subsidieperiode 2026-2027.				
We stellen gebiedsprofielen op voor bestaande, waaronder watergebonden, bedrijventerreinen. Per bedrijventerrein werken we aan een agenda voor de komende jaren. De ontwikkelrichting per bedrijventerrein vormt de basis voor een nieuw bedrijventerreinenbeleid. Deze actie is gekoppeld aan het opstellen van het gebiedspaspoort Vleugels van de stad.	CB			
We evalueren de eerste periode van het Ondernemersfonds Gorinchem.			CB/ RB	
We geven eerste energiehubs op bedrijventerreinen vorm als onderdeel van een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Oost II en Groote Haar zijn in voorbereiding.				
Toerisme en citymarketing				
We maken een uitvoeringsprogramma naar aanleiding van het vastgestelde programma Toerisme en Recreatie 2035. Dit doen we samen met Stichting Gorinchem Citymarketing en andere stakeholders. In deze agenda komen, naar aanleiding van de door de raad vastgestelde thema's, de acties voor de komende vier jaren. Het vervolg op het Uitvoeringsplan Mooiste Vesting wordt ook in deze agenda meegenomen.				

2.4.3 Wat gaat dit kosten?

Economie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
3.1 Economische ontwikkeling	1.326	1.535	1.483	1.483	1.483	1.483
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.937	22.499	11.245	33.214	27.889	5.929
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	22	25	27	27	26	26
3.4 Economische promotie	668	674	679	628	627	626
Totaal Lasten	**4.953**	**24.733**	**13.433**	**35.351**	**30.025**	**8.064**
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.726	22.235	10.966	32.942	27.615	5.651
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	137	164	164	164	164	164
3.4 Economische promotie	427	380	430	430	430	430
Totaal Baten	**4.290**	**22.779**	**11.560**	**33.536**	**28.209**	**6.245**
Totaal saldo van baten en lasten	**-662**	**-1.955**	**-1.873**	**-1.815**	**-1.817**	**-1.819**
Stortingen reserves	92	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	50	50	50	50	50	50
Resultaat	**-704**	**-1.905**	**-1.824**	**-1.766**	**-1.767**	**-1.769**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.254 V	6.201 V	Door de grondexploitatie Oost II dit jaar af te sluiten, worden hiervoor in 2027 geen kosten meer begroot. De resterende werkzaamheden worden opgevangen binnen een nog vast te stellen restbudget. Hierdoor ontstaat bij de vergelijking tussen 2026 en 2027 een financieel voordeel.
		5.068 V	Er ontstaat een financieel voordeel bij de vergelijking van 2026 met 2027, omdat bij Groote Haar de meeste voorbereidende werkzaamheden in 2026 zijn afgerond of nagenoeg zijn afgerond. De begrote kosten voor 2027 hebben voornamelijk betrekking op het bouwrijp maken van het gebied.
Baten			
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.269 N	6.201 N	Door het afsluiten van de grondexploitatie Oost II worden vanaf 2027 geen baten meer begroot. Hierdoor ontstaat bij de vergelijking tussen 2026 en 2027 een financieel nadeel.
		5.068 N	Doordat we in 2027 minder investeren in Groote Haar dan 2026 neemt de boekwaarde minder snel toe.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Stichting BIZ Hartje Gorinchem	141
Stichting Ondernemersfonds Gorinchem	771
Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem	100
Stichting Rijksmuseum Slot Loevestein	13

2.5 Programma 5 Onderwijs

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
4.1	Openbaar basisonderwijs	Michiel Geursen
4.2	Onderwijshuisvesting	Michiel Geursen
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingen	Michiel Geursen

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
We willen dat iedereen in Gorinchem mee kan doen. Onderwijs en werk spelen daarin een sleutelrol. Onderwijs legt de basis voor gelijke kansen en talentontwikkeling. Werk geeft inkomen, zekerheid en eigenwaarde.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Absoluut verzuim *Leerplichtigen die niet staan ingeschreven op een school*	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI	1,5	1,1	1,7	NB	1	1,5
Relatief verzuim *Leerplichtigen die zijn ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig zijn*	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI	12	13	16	10	13	9
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (x = onbekend)	B	% van het aantal leerlingen (12 – 23 jaar)	PI	2,4	2,4	2,1	2,6	2,4	2,4
Kans op onderwijsachterstanden	F	% totaal aantal leerlingen	ME	17	17	17	17	15	15
Laaggeletterdheid	F	% van inwoners (16 tot 30 jaar)	ME	10	10	10	10	9	9
Startkwalificatie	F	% totaal aantal leerlingen	ME	97	97	97	97	98	98

2.5.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We zetten in op een goede start voor ieder kind.
- We zorgen dat kinderen en jongeren volwaardig mee kunnen doen op school én later in de maatschappij.
- We bieden ruimte voor een brede ontwikkeling van jongeren via de Rijke Ontwikkeldag.
- We stimuleren een leven lang ontwikkelen.
- We versterken de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.

- We blijven inzetten op goede en toekomstbestendige schoolgebouwen.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Onderwijs				
We voeren het IHP 2023-2028 en het uitvoeringsprogramma 2023-2028 uit. Per project leggen we een businessplan voor aan de raad, waarbij we anticiperen op actuele ontwikkelingen. In 2028 vindt een actualisatie plaats en stellen we een nieuw IHP 2028-2044 en bijbehorend uitvoeringsprogramma op.		RB		
We blijven regiogemeenten verbinden met het i_lab voor regionale opgaven met betrekking tot onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.				
We streven naar een betere inzet van de wijkfunctie van de Brede Scholen voor zaken die ruimte vragen.				

2.5.3 Wat gaat dit kosten?

Onderwijs (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
4.1 Openbaar basisonderwijs	329	344	330	330	330	330
4.2 Onderwijshuisvesting	3.215	5.133	4.663	4.691	4.941	5.130
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	9.050	7.842	8.174	8.063	6.702	6.664
Totaal Lasten	**12.593**	**13.319**	**13.167**	**13.085**	**11.973**	**12.125**
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	237	183	148	148	148	148
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.186	2.617	2.904	2.915	2.915	2.915
Totaal Baten	**4.423**	**2.800**	**3.052**	**3.063**	**3.063**	**3.063**
Totaal saldo van baten en lasten	**-8.171**	**-10.518**	**-10.115**	**-10.022**	**-8.910**	**-9.062**
Stortingen reserves	1.219	254	221	84	2.000	0
Onttrekkingen reserves	1.125	793	894	567	2.604	704
Resultaat	**-8.264**	**-9.980**	**-9.442**	**-9.539**	**-8.305**	**-8.357**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV4.2 Onderwijshuisvesting	470 V	364 V	Voor het faciliteren van huisvesting voor de Islamitische basisschool El Enbiya zijn in 2026 eenmalig middelen opgenomen voor het aanpassen en herstellen van ruimte in de brede school het Gildenplein, de eerste inrichting meubilair en een leegstandsvergoeding, per saldo € 364.000.
		70 V	In 2027 is geen budget voor de huur van noodlokalen voor Yulius opgenomen (2026: € 70.000).
		238 N	Door ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting voor het openbaar voortgezet onderwijs, waaronder de verbouwing van

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
			de Vries Robbéweg voor Yulius en de Internationale Schakelklas, nemen de kapitaallasten in 2027 toe ten opzichte van 2026.
		300 V	In 2026 is via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 een budget van € 300.000 beschikbaar gesteld voor de kosten voor het inhuizen van het Omnia College in het DaVinci college.
		50 N	Voor de verdere ontwikkeling van de i_campus is in 2027 budget beschikbaar.
		100 N	Voor de eerste inrichting van de leerhulpmiddelen en het meubilair voor een school voor bijzonder voortgezet onderwijs is in 2027 budget beschikbaar.
		50 N	De kapitaallasten voor onderwijshuisvesting voor het bijzonder voortgezet onderwijs nemen ten opzichte van 2026 toe.
		135 V	De verbouwing en de inrichting van het i_lab is in 2026 definitief afgerond. De incidentele kosten zijn in 2026 voor het laatst.
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	332 N	370 V	In 2026 is via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 een budget van € 370.000 beschikbaar gesteld voor onderwijs aan asielzoekers.
		119 N	De belastingdruk op het gemeentelijk vastgoed is gestegen, terwijl de indexering van het beschikbare budget hiervoor onvoldoende is geweest. Om dit te corrigeren, zijn in de Perspectiefnota 2027-2030 vanaf 2027 aanvullende middelen opgenomen. Daarnaast is extra budget beschikbaar in 2027 voor de opslag van het ondernemersfonds op het onderwijsvastgoed.
		149 N	De rijksmiddelen die Gorinchem ontvangt als centrumgemeente Arbeidsmarktregio zijn in 2027 per saldo € 149.000 hoger.
		300 N	De rijksmiddelen die de Gorinchem ontvangt voor het Onderwijsachterstandenbeleid zijn in 2027 per saldo € 300.000 hoger dan in 2026.
		97 N	Ten opzichte van 2026 zijn er in 2027 extra lasten door de doorbelasting van personeelskosten.
Baten			
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	287 V	182 V	Het budget voor de uitvoering van de Wet educatie beroepsonderwijs is door een herschikking en actualisatie hoger dan in 2026.
		66 V	In 2027 worden als gevolg van een tariefaanpassing € 66.000 hogere huuropbrengsten voor de gemeentelijke gymzalen geraamd dan in 2026.
Reserves			
Onttrekkingen	101 V	300 V	Voor 2027 wordt de taakstelling op het Onderwijsachterstandenbeleid eenmalig gedekt uit de reserve Sociaal domein.
		91 N	In 2026 wordt rekening gehouden met een onttrekking van € 91.000 aan de dekkingsreserve i_lab. Het i_lab wordt in 2026 afgerond.
		88 V	In 2027 wordt voor de verschillende onderwijsprojecten € 88.000 meer onttrokken aan de hiervoor gevormde afschrijvingsreserves programma Onderwijs dan in 2026.
		196 N	In 2026 zijn onttrekkingen geraamd aan de onderwijsreserve voor het faciliteren van de Islamitische basisschool El Enbiya (€ 240.000) en voor de exploitatiekosten voor de nieuwbouw Retranchement (€ 170.000). In 2027 wordt rekening gehouden met onttrekkingen aan de reserve Onderwijshuisvesting voor noodlokalen voor De Windroos en 1e inrichting voor een

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
			bijzondere school voor voortgezet onderwijs (€ 165.000) en voor de ontwikkeling van i_campus-omgeving.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2027 worden de investeringen 2027 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Spaaropgave IHP	1.084	4.117	4.042	1.000
Indexering IHP 2017 uitbreiding Retranchement	138			
Indexering gymzaal t Gilde	127			
SPON Kleine wereld	100			
Totaal investeringen	**1.449**	**4.117**	**4.042**	**1.000**

Spaaropgave IHP
Vanaf 2025 nemen we, binnen de kaders van het investeringsplafond, jaarlijks een bedrag van € 1 mln. op voor toekomstige investeringen in onderwijshuisvesting. Deze jaarbudgetten worden jaarlijks geïndexeerd. Gezien de investeringsbehoefte op het gebied van de onderwijshuisvesting wordt via de diverse besluitvormingsmomenten, m.n. Perspectiefnota's, zo mogelijk extra investeringsruimte gecreëerd. Hierdoor zijn de jaarschijven 2028 en 2029 hoger dan € 1mln.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Non-formele volwasseneneducatie 2026*	380
Totaal	**380**

*subsidie gebaseerd op nadere regels.

2.5.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR AVRES

2.6 Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
5.1	Sportbeleid en activering	Michiel Geursen
5.2	Sportaccommodaties	Michiel Geursen
5.3	Cultuurpres. productie en participatie	Eelke Kraaijeveld
5.4	Musea	Michiel Geursen
5.5	Cultureel erfgoed	Machiel Krielaart
5.6	Media	Michiel Geursen
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Eelke Kraaijeveld

2.6.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
Wij willen een levendige culturele sector in Gorinchem. Een stad waar mensen elkaar ontmoeten, elkaar inspireren en samen dingen beleven. Met musea, theater, evenementen en activiteiten zorgen we voor een gevarieerd aanbod dat voor iedereen toegankelijk en betaalbaar is. Cultuur verbindt mensen, nodigt uit om na te denken en helpt talent te ontwikkelen. Het draagt bij aan hoe mensen zich voelen en aan hun kansen om mee te doen. Zo bouwen we aan welzijn en brede welvaart in Gorinchem.

We zorgen dat cultuur, onderwijs en welzijn goed samenwerken en elkaar versterken. Samen met amateur- en professionele makers, verenigingen en vrijwilligers geven we cultuur in Gorinchem een sterke impuls.

Ook maken we ruimte voor sport en spel. Bewegen is belangrijk voor de gezondheid, maar ook om anderen te ontmoeten en je onderdeel te voelen van de stad. We kijken waar we in de buitenruimte extra sportplekken kunnen maken en verbeteren. Daarnaast blijven we (sport)verenigingen ondersteunen, omdat zij belangrijk zijn voor contact, plezier en saamhorigheid.

We maken in de uitvoering ruimte voor de kleine dingen die voor inwoners groot verschil kunnen maken. De inbreng vanuit fracties, achterbannen, inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties blijft daarbij belangrijk.

Overige ontwikkelingen:
Eind 2023 is besloten een nieuw zwembad te bouwen en het huidige Caribabad te slopen, omdat de technische en economische levensduur is verstreken. In de tweede helft van 2024 is het project via een Design & Build-procedure aanbesteed. Dit leidde in februari 2025 tot gunning. Het winnend voorlopig ontwerp is in 2025 uitgewerkt tot een uitvoeringsgereed ontwerp. Ook is in 2025 de nieuwe naam van het zwembad, AquaBliek, bekend gemaakt. Begin 2026 is gestart met de bouw. In de tweede helft van 2027 opent het nieuwe zwembad de deuren, waarna het oude zwembad wordt gesloopt en het terrein opnieuw wordt ingericht. De totale oplevering staat gepland voor medio 2028.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Niet- sporters 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 keer per week aan sport doet	B	in %	PI	45,6		45,3	NB	42	42
Sporters *In georganiseerd verband*	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		13		11	14	15
In niet georganiseerd verband									
Actieve deelname verenigingsleven (sport) afgelopen 12 maanden (x = onbekend)	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME		51		51	51	51

2.6.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We stimuleren kunst- en cultuurbeoefening.
- We zetten in op toekomstbestendige voorzieningen.
- We bieden ruimte voor kunst en cultuur.
- Cultuur is voor iedereen.
- We zorgen voor een eerlijk speelveld.
- We koesteren evenementen.
- We ondersteunen sport en spel in de wijk.
- We ondersteunen sportfaciliteiten.
- Sportverenigingen verdienen onze steun.
- Speelplekken die uitnodigen.
- Meer bankjes, groen en ontmoetingsplekken.
- Ons erfgoed hoort bij de identiteit van Gorinchem.
- De vestingstad is een kracht van Gorinchem.
- De bibliotheek blijft een belangrijke plek om te leren, te lezen en elkaar te ontmoeten.
- Iedereen moet mee kunnen doen in een steeds digitalere samenleving.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Erfgoed				
We zetten de lopende aanwijzingen voor gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden voort en onderzoeken daarbij de mogelijkheid van een subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten.		RB		
We gaan aan de slag met de acties uit het Vestingplan die op korte termijn zijn uit te voeren en reserveren hiervoor de benodigde middelen.				
Kunst, cultuur en sport				
We realiseren een Cultuurhuis met als uitgangspunt de combinatie van de bibliotheek en culturele voorzieningen. We leggen het definitief ontwerp en exploitatieplan aan	RB			

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
de gemeenteraad voor. We geven hiermee ook uitvoering aan de raadsopdracht vanuit de raadsagenda.				
We realiseren samen met de bibliotheek de randvoorwaarden voor een toekomstbestendige bibliotheek, met ruimte voor de uitvoering van wettelijke taken en activiteiten in de wijken. Hiermee geven we uitvoering aan de zorgplicht van de gemeente voor de bibliotheek.	RB			
We realiseren de nieuwbouw van het zwembad.				

2.6.3 Wat gaat dit kosten?

Sport, cultuur en recreatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
5.1 Sportbeleid en activering	1.318	1.299	1.413	1.411	1.410	1.408
5.2 Sportaccommodaties	4.426	4.093	3.511	2.967	2.975	2.967
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.880	1.816	1.672	1.710	1.940	1.937
5.4 Musea	1.667	1.791	1.843	1.793	1.793	1.792
5.5 Cultureel erfgoed	884	778	747	702	701	700
5.6 Media	882	965	927	907	1.037	887
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.154	4.331	4.662	4.971	4.983	5.009
Totaal Lasten	**15.211**	**15.073**	**14.776**	**14.461**	**14.838**	**14.699**
5.1 Sportbeleid en activering	1.007	268	30	30	30	30
5.2 Sportaccommodaties	1.852	1.488	1.558	1.488	1.488	1.488
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	127	122	122	122	90	90
5.4 Musea	204	482	494	144	144	144
5.5 Cultureel erfgoed	205	126	126	126	126	126
5.6 Media	149	111	154	154	754	154
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	129	119	167	143	119	119
Totaal Baten	**3.673**	**2.716**	**2.651**	**2.207**	**2.750**	**2.150**
Totaal saldo van baten en lasten	**-11.539**	**-12.357**	**-12.125**	**-12.254**	**-12.088**	**-12.549**
Stortingen reserves	5.730	420	375	0	0	0
Onttrekkingen reserves	4.684	676	506	249	274	274
Resultaat	**-12.586**	**-12.101**	**-11.993**	**-12.005**	**-11.814**	**-12.275**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV5.1 Sportbeleid en activering	114 N	87 N	Ten opzichte van 2026 zijn er in 2027 op verschillende taakvelden extra lasten door de doorbelasting of verschuiving van personeelskosten.
TV5.2 Sportaccommodaties	582 V	400 V	Voor 2027 is geen budget opgenomen voor eventuele energiecompensatie aan de Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties (SGS). Indien noodzakelijk wordt deze compensatie betrokken bij de tussenrapportage 2027 en worden de lasten zoveel mogelijk gedekt uit de reserve Energiecompensatie SGS.
		240 V	In 2026 is eenmalig € 240.000 toegevoegd aan de meerjarenonderhoudsvoorziening Buitensportaccommodaties Molenvliet ((MJOP Molenvliet) als compensatie van een eerdere onttrekking voor de renovatie atletiekbaan.
		64 N	Als gevolg van de actualisatie van de MJOP Buitensportaccommodaties neemt de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening met € 64.000 toe.
TV5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	144 V	166 V	De uitvoering van de taakstelling subsidies is in de begroting verwerkt en leidt bij realisatie van de taakstelling tot lagere lasten in 2027. De taakstelling subsidies is als afweegbaar onderwerp opgenomen in de Perspectiefnota 2027-2030. Bij deze afweging zal tevens moeten worden afgewogen welke subsidiebudgetten (eventueel) worden verlaagd.
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	331 N	66 N	In 2027 nemen de kosten voor de DVO Wagenparkbeheer met Waardlanden toe ten opzichte van 2026.
		130 N	Ten opzichte van 2026 is er in 2027 meer budget beschikbaar voor onder andere onderhoud groen Hoog Dalem, programma stadsnatuur en essentaksterfte.
		49 N	De interne rekenrente is volgens de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2027-2030 verhoogd van 1,3% naar 1,5%.
Baten			
TV5.1 Sportbeleid en activering	238 N	236 N	De regelingen Combinatiefuncties en het lokale Sportakkoord lopen na 2026 af, dus de rijksmiddelen ook. Wel lijkt er voor 2027-2029 een nieuwe specifieke uitkering voor de stimulering sport (SPUK Sport) en de Brede Regeling Combinatiefuncties in de maak.
Reserves			
Onttrekkingen	170 N	400 N	In 2026 is voor de compensatie van de hoge energiekosten voor de panden van de Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties een onttrekking van € 400.000 aan de reserve Energiecompensatie SGS gedaan.
		175 N	Voor de dekking van de kosten Smart Delta in het kader van de regionale samenwerking heeft in 2026 een onttrekking van € 175.000 plaatsgevonden.
		375 V	Ten behoeve van de verduurzaming van Grote Markt 17 wordt voor 2027 een onttrekking aan de reserve Duurzaamheid geraamd.

Onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2027 worden de investeringen 2027 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Nieuwbouw Caribabad, lasten	9.103	420	101	101
Nieuwbouw Caribabad, baten	-1.470	-420	-101	-101
Indexering Nieuwe Doelen	167			
Verduurzaming oude Stadhuis	375			
Wilhelminafontein	100			
Speelruimteplan	200	200	200	143
Auto's Gorinchem Beweegt				103
Trafohuisjes groen / straatwerk	95	95	95	95
Essentaksterfte	120	120	120	120
Stadsnatuur	300	300		
Indexering vervangen kade Stationsweg	53			
Indexering keerwand Den Uylstraat	59			
Voertuigen en materieel	113	158	62	65
Totaal investeringen	**9.215**	**873**	**477**	**526**

Nieuwbouw Caribabad
Als gevolg van het raadsvoorstel 'Toekomstvisie Caribabad' heeft de gemeenteraad middelen beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van het Caribabad. Voor 2027 is hiervoor € 9,1 miljoen in de begroting opgenomen. De geraamde baten hebben betrekking op de btw-teruggave via de SPUK Sport.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Jeugdsport 2026*	62
Bevorderen inclusief sporten en 65+ 2026*	11
Stichting Gorinchemse sportaccommodaties	1.802
Culturele evenementen, voorstellingen en tentoonstellingen Gorinchem 2027*	199
Cultuureducatie en cultuurparticipatie 2026*	66
Stichting Kindcentra Gorinchem	17
COC Rotterdam	7
Amateurkunst 2026	82
Professioneel theateraanbod Gorinchem 2026-2028*	112
Stichting Hendrick Hamel Foundation	36
Stichting Openbare Bibliotheek AanZet	829
Totaal	**3.222**

*subsidie gebaseerd op nadere regels.

2.6.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Natuur- en Recreatieschap Lingegebied

2.7 Programma 7 Sociaal domein

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Johan Boonekamp
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	Johan Boonekamp
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	Johan Boonekamp
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	Johan Boonekamp
6.3	Inkomensregelingen	Eelke Kraaijeveld
6.4	WSW en beschut werk	Eelke Kraaijeveld
6.5	Arbeidsparticipatie	Eelke Kraaijeveld
6.60	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	Johan Boonekamp
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	Johan Boonekamp
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	Johan Boonekamp
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	Johan Boonekamp
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	Johan Boonekamp
6.791	PGB Wmo	Johan Boonekamp
6.792	PGB Jeugd	Johan Boonekamp
6.811	Beschermd wonen (Wmo)	Johan Boonekamp
6.812	Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	Johan Boonekamp
6.821	Jeugdbescherming	Johan Boonekamp
6.822	Jeugdreclassering	Johan Boonekamp
6.91	Coördinatie en beleid Wmo	Johan Boonekamp
6.92	Coördinatie en beleid jeugd	Johan Boonekamp
7.1	Volksgezondheid	Johan Boonekamp

Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
Wij willen een stad zijn waarin iedereen zich welkom voelt en mee kan doen. Een inclusieve stad, waarin inwoners zich gezien en gehoord voelen, waar verschillen ons alleen maar sterker maken. We werken aan gelijke kansen en zorgen dat niemand buiten de samenleving staat. Onderwijs legt de basis voor gelijke kansen en talentontwikkeling. Werk geeft inkomen, zekerheid en eigenwaarde.

De gemeente luistert, verbindt en maakt het makkelijk om hulp te vinden of initiatief te nemen. We sluiten aan bij wat inwoners, gezinnen en organisaties nodig hebben. Altijd met oog voor de menselijke maat en met vertrouwen in de kracht van de samenleving.

Samen vormen we Gorinchem: inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en de gemeente. We kijken naar elkaar om en we werken samen aan gezondheid, bestaanszekerheid en sterke wijken. We versterken netwerken in wijken, ondersteunen vrijwilligers en zorgen dat hulp en ondersteuning toegankelijk en begrijpelijk zijn. Zo bouwen we samen aan een stad waarin iedereen meedoet en iedereen telt.

Gorinchem erkent de maatschappelijke verantwoordelijkheid om bij te dragen aan humane opvangen aan een samenleving waarin mensen zo snel mogelijk kunnen meedoen. Die verantwoordelijkheid nemen wij serieus, zowel waar het gaat om opvang als om integratie, taal, onderwijs, zorg, participatie en begeleiding. Gorinchem blijft bijdragen aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid, met oog voor menselijke waardigheid, regionale solidariteit en de grenzen van wat lokaal verantwoord en uitvoerbaar is. De Spreidingswet is daarbij het uitgangspunt: de opvangopgave vraagt om een evenwichtige regionale invulling, waarbij gemeenten naar draagkracht bijdragen en de opgave niet eenzijdig terechtkomt bij gemeenten die in het verleden en in de actualiteit al substantieel hebben bijgedragen.

Overige ontwikkelingen:
De Landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren, de beschikbaarheid van passende hulp te vergroten en het jeugdstelsel financieel houdbaar te maken. Alle betrokken partijen, waaronder gemeenten, het Rijk, aanbieders, professionals en cliëntenorganisaties, hebben zich gecommitteerd aan de doelstellingen en de gewenste vernieuwing. Begin 2026 is het Lokale plan van aanpak Hervormingsagenda Jeugd 2026-2027 voor de gemeente Gorinchem vastgesteld. Hieraan wordt in 2026 en 2027 uitvoering gegeven, waarbij de lokale inzet aansluit op de landelijke uitvoeringsagenda en de verdere uitwerking van de hervormingsmaatregelen.

De door het Rijk aangekondigde daling van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van verwachte structurele besparingen is, mede naar aanleiding van het advies van de deskundigencommissie Van Ark, uitgesteld tot 2028. Tot die tijd worden gemeenten financieel gecompenseerd om uitvoering te geven aan de hervormingsmaatregelen, te investeren in een stevige sociale basis en de noodzakelijke transformatie van het jeugdstelsel voort te zetten. In 2027 brengt de Commissie van Wijzen een nieuw advies uit over de voortgang, de financiële afspraken en de realisatie van de beoogde hervormingen.

Het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming wordt sinds 2025 stapsgewijs uitgewerkt via de landelijke veranderstrategie. Deze richt zich op een gefaseerde invoering van

de nieuwe werkwijze, waarbij gemeenten en ketenpartners toewerken naar een duurzaam en landelijk dekkend stelsel. Het uitgangspunt blijft een integrale aanpak voor kinderen, gezinnen en huishoudens waar sprake is van onveiligheid of een ontwikkelingsbedreiging. Dit vraagt om een fundamenteel andere werkwijze waarin ondersteuning, zorg en veiligheid beter met elkaar worden verbonden. We werken toe naar integrale ondersteuning van gezinnen en huishoudens, met een centrale rol voor stevige lokale teams met expertise op het gebied van veiligheid en een kwalitatief sterk regionaal veiligheidsteam.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Banen	B	Aantal per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	PI	963,6	967,7	973,1	982,5	985	1000
Jongeren met een delict voor de rechter	B	% 12-21- jarigen	PI	1	1	NB	NB	1	NB
Kinderen in uitkeringsgezinnen	B	% kinderen tot 18 jaar	PI	5	5	5	NB	5	5
Netto Participatiegraad	B	Het percentage werkzame beroepsbevolking t.o.v. de (potentiële) beroepsbevolking	PI	73	74	73,9	73,1	74	75
Werkloze jongeren	B	% werkloze jongeren 16-22 jaar	PI	2	2	1	NB	2	1
Personen met een bijstandsuitkering	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI	302,9	292,4	284,5	278	345	286
Personen met een lopend re-ïntegratietraject	B	Aantal re-ïntegratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	PI	219,7	243,7	302,5	337,6	320	NB
Jongeren met jeugdhulp	B	% jongeren tot 18 jaar	PI	13,9	15,0	13,8	14,0	12,8	13,5
Jongeren met jeugdbescherming	B	% jongeren tot 18 jaar	PI	1,2	1,1	1,1	0,8	1,0	1
Jongeren met jeugdreclassering	B	% jongeren (12-23 jaar)	PI	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI	750	770	810	820	860	735

2.7.1 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We zien buurthuizen als het hart van de wijk en als een centrale plek voor ontmoeting.
- We signaleren schulden vroeg en zoeken inwoners actief op.
- Iedereen kan meedoen.
- We stimuleren de kracht van betrokken Gorinchem.
- We staan voor een inclusieve en diverse stad.
- Ondersteuning van lokale steunorganisaties.
- Snelle en passende (jeugd)zorg.
- Investeren in jongeren.
- Gorinchem behoort nadrukkelijk tot die laatste categorie.
- De ruimte om binnen onze gemeente nog verder kwantitatief uit te breiden is beperkt.
- Dat betekent dat Gorinchem blijft staan voor menswaardige opvang en goede integratie, maar daarbij kiest voor een koers waarin kwaliteit boven kwantitatieve uitbreiding gaat.
- Daarnaast wordt de ontwikkeling van het oude belastingkantoor zo spoedig mogelijk opgepakt.
- Voor arbeidsmigranten gelden duidelijke normen voor huisvesting, spreiding, leefbaarheid en toezicht.
- Minder drempels voor wie ondersteuning nodig heeft.
- Duidelijke spelregels.
- Snel waar het kan, zorgvuldig waar het moet.
- Leren van de praktijk.
- Samengesteld budget.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Armoede en werk				
We onderzoeken de mogelijkheid voor ondersteuning aan minima bij het gebruik maken van voorzieningen door bijvoorbeeld het geven van korting.				
Vluchtelingen				
We voeren ons deel van de regionale opgave voor de opvang van de Oekraïense vluchtelingen in onze stad uit, ook na de sluiting van de huidige gemeentelijke opvanglocaties.	CB			
Jeugd				
We voeren de Hervormingsagenda Jeugd uit. We willen de zorg en ondersteuning voor jongeren verbeteren door deze zorg en ondersteuning tijdig in te zetten en dichterbij te brengen. Daarom zetten we in op meer lichte vormen van preventie, ondersteuning en zorg en een goed functionerend netwerk rondom het kind wat er voor zorgt dat het kind goed en veilig kan opgroeien en kan leren. We streven hierbij naar een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel.		CB		

Wat gaat dit kosten?

Sociaal Domein (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.661	10.558	10.355	5.335	5.334	5.333
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	2.102	2.149	2.456	1.797	1.797	1.797
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.559	2.734	2.803	2.451	2.451	2.451
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	939	1.353	1.314	1.295	1.305	1.305
6.3 Inkomensregelingen	23.803	24.748	25.278	25.028	25.035	25.012
6.4 WSW en beschut werk	9.497	9.465	9.358	9.237	9.035	8.656
6.5 Arbeidsparticipatie	3.221	3.588	3.417	3.249	3.249	3.249
6.60 Hulpmiddelen en diensten Wmo	10.207	9.842	10.456	10.614	10.609	10.747
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	5.550	6.518	7.977	7.173	7.224	7.224
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	245	254	1.235	1.235	1.235	1.235
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	4.139	4.314	4.147	4.147	4.147	4.147
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	204	212	0	0	0	0
6.791 PGB Wmo	105	291	295	299	299	299
6.792 PGB Jeugd	418	544	229	229	229	229
6.811 Beschermd wonen Wmo	376	843	849	816	816	816
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang Wmo	255	522	427	427	427	427
6.821 Jeugdbescherming	1.055	1.094	883	883	883	883
6.822 Jeugdreclassering	108	112	105	105	105	105
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	1.293	1.655	789	789	789	789
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	967	965	751	751	751	751
7.1 Volksgezondheid	2.302	2.439	2.425	2.405	2.405	2.407
Totaal Lasten	**80.007**	**84.197**	**85.549**	**78.265**	**78.125**	**77.862**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.722	7.194	5.979	885	885	885
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	319	179	179	79	79	79
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	197	151	151	0	0	0

Sociaal Domein (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	174	150	150	80	80	80
6.3 Inkomensregelingen	19.282	18.222	18.519	18.519	18.519	18.519
6.60 Hulpmiddelen en diensten Wmo	435	489	545	550	555	555
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	306	0	0	546	549	549
6.811 Beschermd wonen Wmo	1.878	894	857	857	857	857
7.1 Volksgezondheid	300	169				
Totaal Baten	**30.614**	**27.448**	**26.381**	**21.516**	**21.524**	**21.524**
Totaal saldo van baten en lasten	**-49.393**	**-56.748**	**-59.169**	**-56.748**	**-56.600**	**-56.338**
Stortingen reserves	7.877	4.516	9.832	48	0	0
Onttrekkingen reserves	1.660	2.854	9.515	353	167	7
Resultaat	**-55.610**	**-58.410**	**-59.486**	**-56.444**	**-56.434**	**-56.331**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	203 V	1.129 V	In 2026 is met succes een beroep gedaan op de SPUK transformatiemiddelen IZA 2024-2027. Voor de projecten "Buurt als ecosysteem" en "Transformatieplan Rivas" hebben wij in 2026 geld ontvangen. Zie ook toelichting TV6.1 baten.
		49 V	In 2026 is met succes een aanvraag ingediend voor de bekostiging van het Huisvestingsplan voor vergunninghouders. In 2027 is dit budget niet meer beschikbaar gesteld en worden er geen uitgaven gedaan.
		398 N	We hebben de budgetten voor inburgering geactualiseerd. Aanleiding daartoe is de meest recente, van het Rijk ontvangen beschikking. Zie ook toelichting TV6.1 baten.
		857 N	Ten opzichte van 2026 zijn er in 2027 extra lasten voor de doorbelasting van personeelskosten door interne verschuiving. Zie ook toelichting op TV6.91.
		266 V	Wijziging van de brede Spuk Gala (Gezond en Actief Leven Akkoord) leidt tot een andere wijze van financiering door het Rijk (zie ook toelichting TV6.1 baten).
		95 N	Er is € 95.000 overgeheveld van het budget doorontwikkeling welzijnspunt op taakveld 6.2. Het betreft een budgetneutrale overheveling. Zie ook toelichting op TV6.2.
		80 V	In november 2024 is de Strategische agenda Wonen, Welzijn en Zorg vastgesteld. Hierbij is ook een uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld. Dit budget is voor een deel doorgeschoven naar 2026. Zie ook Tussentijdse rapportage 2025. In 2027 is er geen budget beschikbaar.
		25 V	Het budget voor burgerinitiatieven is ten opzichte van het budget 2026 met € 25.000 verlaagd.
TV6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen wmo	308 N	373 N	In de PPN 2024 zijn voor een periode van 4 jaar budgetten beschikbaar gesteld voor de realisatie van één centrale toegang voor de Wmo, het sociaal team, Avres en het welzijnspunt, zodat een inwoner zich maar één keer hoeft aan te melden en de ondersteuning krijgt die nodig is.

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
			De jaarbudgetten fluctueren jaarlijks van omvang. Het budget dat is opgenomen in de begroting 2027 komt overeen met het budget dat in de PPN 2024 voor 2027 beschikbaar is gesteld.
		95 V	Er is € 95.000 overgeheveld naar het budget Wijkgericht Werken op taakveld 6.1. Het betreft een budgetneutrale overheveling. Zie ook toelichting op TV6.1.
		46 N	Als gevolg van een extra compensatie voor loon- en prijsstijgingen 2026 stijgt de bijdrage die wij betalen aan Mooi Sociaal.
		16 V	In 2026 is éénmalig extra budget toegekend door het Rijk. In 2027 is dit budget niet meer beschikbaar gesteld en geven we ten opzichte van 2026 minder uit.
TV6.3 Inkomensregelingen	530 N	297 N	Het BUIG-budget voor verstrekking van uitkeringen is verhoogd met € 297.000. Het van het Rijk ontvangen extra budget wordt doorbetaald aan Avres. Daarom worden de baten en lasten verhoogd met € 297.000. Zie ook toelichting TV6.3 lasten.
		148 N	De kosten voor de uitvoering van het minimabeleid vallen voor 2027 € 300.000 hoger uit. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat meer inwoners beroep doen op de minimaregelingen. Dit sluit aan bij de begroting 2027 van de dienst die voor zienswijze is voorgelegd aan de gemeenteraad.
		95 V	De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Avres is aangepast overeenkomstig de begroting 2027 van de dienst.
TV6.4 WSW en beschut werk	107 V	107 V	De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Avres is aangepast overeenkomstig de begroting 2027 van de dienst.
TV6.5 Arbeidsparticipatie	171 V	171 V	De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Avres is aangepast overeenkomstig de begroting 2027 van de dienst.
TV6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	614 N	540 N	We zien een stijging van de kosten voor huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en het vervoer naar de dagbesteding en bouwkundige aanpassingen. Voor een meer gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de PPN 2027. Voor 2027 kiezen we ervoor om deze stijging op te vangen door een beroep te doen op de reserve Sociaal Domein.
		45 N	We zien een toename van inwoners die een beroep doen op individuele begeleiding.
		28 N	De kosten voor collectief wmo-vervoer stijgen als gevolg van loon- en prijsstijgingen.
TV6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	1.459 N	1.459 N	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
TV6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	981 N	981 N	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
TV6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	167 V	167 V	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
TV6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	212 V	212 V	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
			ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
TV6.792 PGB Jeugd	315 V	315 V	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
TV6.821 Jeugdbescherming	211 V	211 V	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
TV6.91 Coördinatie en beleid Wmo	866 V	866 V	Ten opzichte van 2026 zijn er in 2027 minder lasten voor de doorbelasting van personeelskosten door interne verschuiving. Zie ook toelichting op TV6.1.
TV6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	214 V	214 V	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
Baten			
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.215 N	1,129 N	In 2026 is met succes een beroep gedaan op de SPUK transformatiemiddelen IZA 2024-2027. Voor de projecten "Buurt als ecosysteem" en "Transformatieplan Rivas" hebben wij in 2026 geld ontvangen. Zie ook toelichting TV6.1 lasten.
		90 N	Gorinchem ontvangt van het COA een huurvergoeding voor het gebruik van de grond aan de Buys Ballotlaan. Dit budget wordt overgeheveld naar TV8.3. Het betreft een budgetneutrale wijziging.
		128 N	In 2026 is met succes een aanvraag ingediend voor de bekostiging van het Huisvestingsplan voor vergunninghouders.
		398 V	We hebben de budgetten voor inburgering geactualiseerd. Aanleiding daartoe is de meest recente, van het Rijk ontvangen beschikking. Zie ook toelichting TV6.1 lasten.
		266 N	Wijziging van de brede Spuk Gala (Gezond en Actief Leven Akkoord) leidt tot een andere wijze van financiering door het Rijk (zie ook toelichting TV6.1 baten).
TV6.3 Inkomensregelingen	297 V	297 V	Het BUIG-budget voor verstrekking van uitkeringen is verhoogd met € 297.000. Het van het Rijk ontvangen extra budget wordt doorbetaald aan Avres. Daarom worden de baten en lasten verhoogd met € 297.000. Zie ook toelichting TV6.3 lasten.
7.1 Volksgezondheid	169 N	169 N	De financiering voor de projecten "valpreventie" en "kansrijke start" is per 2027 gewijzigd. Zie ook toelichting TV7.1 lasten
Reserves			
Toevoegingen	5.316 N	6.000 N	Op basis van de uitgangspunten over de hoogte van de reserve Sociaal Domein is in de PPN 2027 voorgesteld € 2,0 mln. af te romen van deze reserve. Deze middelen worden toegevoegd aan de algemene reserve. In 2026 is € 2,0 mln. Afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve. Zie ook toelichting Onttrekking.
		684 V	De landelijk commissie van Ark heeft een niet vrijblijvend advies gegeven met onder andere het advies als Rijk gemeenten financieel te compenseren gezien alle landelijke vertragingen. De meicirculaire 2025 biedt gemeenten op het gebied van jeugdzorg dan ook financiële

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
			ruimte. Deze ruimte, die wel lager is dan in 2026, wordt toegevoegd aan de reserve Sociaal Domein.
Onttrekkingen	6.661 V	6.000 V	Op basis van de uitgangspunten over de hoogte van de reserve Sociaal Domein is in de PPN 2027 voorgesteld € 8,0 mln. af te romen van deze reserve. Deze middelen worden onttrokken uit de reserve Sociaal Domein en toegevoegd aan de algemene reserve. In 2026 is € 2,0 mln. afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve. Zie ook toelichting Toevoeging.
		661 V	We zetten de reserve in om kostenstijgingen binnen het Sociaal Domein gefaseerd op te kunnen vangen.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Bliek in actie 2026*	78
Stichting Gorinchems Platform voor Gehandicaptenbeleid	8
Stichting Van Andel Spruijt Natuurcentrum	22
Mantelzorg 2026*	80
Ouderenbeleid 2026*	37
Deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers 2026*	9
Stichting Klussendienst voor Ouderen, Gehandicapten en Langdurig Zieken	143
Stichting Boukie	250
Stichting Rozenobel	46
Stichting Behoud De Bogerd	18
Stichting Fluxus	20
Stichting Club- en buurthuiswerk Jeugdhaven Gorinchem	47
Subsidieregeling Scoutinggroepen 2026*	20
Vereniging Humanitas	149
Stichting Mooi Sociaal	305
Slachtofferhulp Nederland	13
YouZ B.V.	19
Stichting Chris en Voorkom!	5
Stichting Adviesgroep WMO Gorinchem	6
Stichting Stalkaarsen	6
Stichting Samen één	20
Stichting Inspiratiecompagnie	91
Vereniging Humanitas	67
Stichting Syndion	16
ASVZ	16
Philadelphia	16
Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid	121
Koninklijke EHBO-vereniging afdeling Gorinchem	3
Stichting Yulius	281
Stichting Hospice/VTZ Gorinchem en Omstreken	19
Transformatieopgave Beschermd Wonen en opvang gemeente Gorinchem*	323

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Antes Zorg B.V.	119
Straat -en buurtactiviteiten 2026*	23
Totaal	**2.395**

*subsidie gebaseerd op nadere regels.

2.7.2 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
- GR Avres

2.8 Programma 8 Duurzaamheid

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
7.2	Riolering	Eelke Kraaijeveld
7.3	Afval	Michiel Geursen
7.4	Milieubeheer	Eelke Kraaijeveld
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Eelke Kraaijeveld

2.8.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
We werken aan een toekomstbestendig Gorinchem. Klimaatverandering heeft zichtbaar effect op onze stad, met meer hitte, droogte en piekbuien. Tegelijk vraagt de energietransitie om keuzes die haalbaar en betaalbaar zijn voor inwoners en bedrijven. Duurzaamheid en klimaatadaptatie zijn daarom geen losse opgaven, maar onderdeel van hoe we bouwen, wonen en leven. We zoeken steeds naar een goede balans tussen ambitie en uitvoerbaarheid, met oog voor draagvlak en betaalbaarheid. We geven als gemeente het goede voorbeeld op gebied van duurzaamheid.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Omvang huishoudelijk restafval	B	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar in kg	PI	226	212	156	129,5	100	100
Hernieuwbare elektriciteit (x = onbekend)	B	% Hernieuwbare elektriciteit van totaal verbruikte elektriciteit	PI	10,8	12,9	15,5	NB	21	24,4

2.8.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We maken de energietransitie haalbaar en betaalbaar voor inwoners en bedrijven.
- We zetten in op lokale opwek en opslag van duurzame energie.
- We zetten het warmteprogramma en de ontwikkeling van het warmtenet voort.
- We zorgen voor een toekomstbestendige energie-infrastructuur.
- We gaan energiearmoede tegen en zetten in op bewustwording.
- We zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving.
- We verminderen luchtvervuiling en geluidsoverlast.
- We zorgen voor een schone en veilige bodem.
- We maken Gorinchem groener en klimaatbestendiger.
- We versterken biodiversiteit in de stad.

- We werken toe naar een circulaire maatschappij in 2050.
- Aanpak bodemdaling in de stad.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Duurzaamheid				
We voeren de Regionale Energiestrategie (RES) uit. Van de RES, waarin opwek van energie centraal stond, wordt steeds meer gekeken naar het totale energiesysteem. Er komt een nationale aanpak energiesystemen, die op termijn de RES'en gaat vervangen.				
We onderzoeken de mogelijkheden voor waterstofgebruik door (cluster 6) industrie en de mogelijkheden voor een lokaal waterstofnet. Samen met de provincies Zuid-Holland en Utrecht onderzoeken we de mogelijkheden om gebruik te maken van het landelijke netwerk.				
Het rijk heeft de gemeente de opdracht gegeven om regie te voeren over de energietransitie voor de bebouwde omgeving. Deze rol voeren we uit vanuit het lokaal vastgestelde uitvoeringsprogramma energietransitie woningen. Hierbinnen beschrijven we o.a. het verplichte warmteprogramma dat een routekaart geeft om de wijken aardgasvrij en duurzaam te gaan verwarmen.				
Milieu				
Het in 2021 vastgestelde Afval- en Grondstoffenbeleid wordt in 2027 geactualiseerd, met onder andere aandacht voor de grofvuilroute en de bijplaatsingen bij de diverse hotspots.	RB			
We werken aan een circulaire economie en geven zelf het goede voorbeeld. Door in te zetten op circulair inkopen, een circulair afvalsysteem en meer aandacht voor circulariteit in de bouw.				

2.8.3 Wat gaat dit kosten?

Duurzaamheid (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
7.2 Riolering	3.014	4.203	5.698	5.114	5.712	5.756
7.3 Afval	6.193	6.641	7.372	7.372	7.372	7.372
7.4 Milieubeheer	4.331	4.307	2.659	2.648	1.913	1.913
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	546	558	561	584	583	582
Totaal Lasten	**14.084**	**15.709**	**16.289**	**15.718**	**15.580**	**15.624**
7.2 Riolering	3.584	4.832	6.418	5.839	6.424	6.421
7.3 Afval	6.634	6.894	7.396	7.499	7.522	7.545
7.4 Milieubeheer	1.563	3	704	704	3	3
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	427	417	417	417	417	417
Totaal Baten	**12.209**	**12.146**	**14.935**	**14.459**	**14.365**	**14.385**
Totaal saldo van baten en lasten	**-1.876**	**-3.564**	**-1.354**	**-1.258**	**-1.214**	**-1.238**
Stortingen reserves	396	346	386	386	404	421
Onttrekkingen reserves	97	170	84	12	12	12
Resultaat	**-2.174**	**-3.739**	**-1.657**	**-1.632**	**-1.606**	**-1.647**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV7.2 Riolering	1.495 N	2.034 N	In lijn met het Omgevingsprogramma riolering en stedelijk water neemt de vervangingsopgave toe. Hierdoor vindt een hogere storting plaats in de vervangingsvoorziening.
		597 V	In lijn met het Omgevingsprogramma riolering en stedelijk water vindt in 2027 geen storting , maar een onttrekking aan de voorziening Rioolheffing plaats. Zie baten TV7.2.
TV7.3 Afval	731 N	664 N	De lasten voor de afvalinzameling en de afvalverwerking door de gemeenschappelijke regeling Waardlanden nemen ten opzichte van 2026 toe met € 664.000. Deze extra lasten worden via de afvalstoffenheffing doorberekend aan de inwoners.
		44 V	De lasten voor het legen van de prullenbakken en het verwijderen van de bijplaatsingen bij ondergrondse containers door de gemeenschappelijk regeling Waardlanden nemen ten opzichte van 2026 per saldo af met € 44.000.
		111 N	De gemeente Gorinchem pakt samen met Waardlanden verschillende activiteiten en projecten op in het kader van afvalinzameling, zwerfafval en de Sponsorregeling Afvalinzameling bij evenementen en festiviteiten. Zie ook baten bij taakveld 73. Per saldo is dit budgettair neutraal.
TV7.4 Milieubeheer	1.648 V	798 V	De incidentele middelen en het incidentele budget voor Natuur bij Energieprojecten is in 2027 niet opgenomen.
		556 V	De incidentele middelen voor de Klimaatgelden zijn in 2027 lager begroot. Bij de tussenrapportage zal hier indien nodig een aanpassing op worden gedaan.
		141 V	In 2027 is nog geen budget opgenomen voor de energietransitie woningen. Indien dit nodig is zal dit worden onttrokken aan de reserve duurzaamheid.
		77 V	De personeelscapaciteit voor Milieubeheer is in 2027 lager dan in 2026 (1 FTE).
Baten			
TV7.2 Riolering	1.586 V	1.544 V	In lijn met het Omgevingsprogramma riolering en stedelijk water wordt in 2027 een bedrag aan de voorziening Rioolheffing onttrokken, terwijl in 2026 nog sprake is van een storting in deze voorziening. Zie lasten TV7.2.
TV7.3 Afval	502 V	391 V	De per saldo hogere lasten voor afvalinzameling en –verwerking worden via de afvalstoffenheffing doorberekend aan de inwoners van Gorinchem.
		111 V	Ten opzichte van 2026 ontvangt de gemeente een vergoeding van het Ministerie van Infra en Rijkswaterstaat voor het inzamelen van zwerfafval (€ 42.000), van Verpact een vergoeding voor het legen van prullenbakken van € 48.000) en van de GR Waardlanden een bijdrage in het kader van de Sponsorregeling Afvalinzameling (van € 21.000). Hiertegenover staan de kosten voor de diverse activiteiten en projecten die samen met Waardlanden in dit kader worden opgepakt. Zie ook de lasten op taakveld 73.
TV7.4 Milieubeheer	701 V	702 V	De manier waarop de Klimaatgelden worden ontvangen is door het Rijk gewijzigd en worden zodoende ook anders begroot.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen. Met deze begroting 2027 worden de investeringen 2027 ook vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
GRP				
Lasten	3.164	2.744	3.325	3.325
Baten	-3.164	-2.744	-3.325	-3.325
Opel movano begraafplaats			65	
Vervangen beschoeiingen	234	664	998	1265
Totaal investeringen	**234**	**664**	**1.063**	**1.265**

GRP
Voor de uitvoering van het Omgevingsprogramma riolering en stedelijk water zijn jaarlijkse investeringsbedragen opgenomen. De lasten worden rechtstreeks gedekt uit een bijdrage uit de vervangingsvoorziening Riolering.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma zijn verstrekt.

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Stichting Van Andel Spruijt Natuurcentrum	115
Subsidieregeling Kwaliteitsbudget ecologie en landschapskwaliteit bij energieprojecten RES Alblasserwaard 2026 - 2028*[1]	780
Totaal	**895**

1. De subsidiebeschikkingen die in 2026 nog worden verleend, worden in mindering gebracht op het genoemde bedrag.

2.8.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Reinigingsdienst Waardlanden
- GR Gevudo

2.9 Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
8.1	Ruimtelijke Ordening	Machiel Krielaart
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	Machiel Krielaart
8.3	Wonen en bouwen	Eelke Kraaijeveld

2.9.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Uit het coalitieakkoord:
Goed wonen is een basisvoorwaarde voor een sterke stad en een fijn leven. In Gorinchem merken veel mensen hoe lastig het is om een passende woning te vinden. Starters blijven langer thuis wonen, senioren vinden moeilijk een volgende stap en spoedzoekers vallen te vaak tussen wal en schip. Tegelijk staat de ruimte onder druk en vragen nieuwe woningen om investeringen in bereikbaarheid, voorzieningen en leefkwaliteit.

De komende jaren zetten we in op wonen. We kiezen voor regie, tempo en realisme. We bouwen door op plannen die er al liggen, benutten bestaande plekken beter en starten tijdig met nieuwe en geprioriteerde ontwikkelinrichtingen, zoals een Woontoren. Niet alleen om woningen toe te voegen, maar om buurten te versterken en van huizen echte huizen te maken.

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort	2022	2023	2024	2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
Gemiddelde WOZ-waarde	B	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen (bedragen € 1.000)	PI	261	312	348	370	n.v.t.	n.v.t.
Nieuw gebouwde woningen	B	Aantal per 1.000 woningen	PI	11,2	8,6	10,9	NB	n.v.t.	n.v.t.
Demografische druk	B	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar	PI	67,9	68,4	68,5	68,5	n.v.t.	n.v.t.
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI	797	880	878	885	n.v.t.	n.v.t.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI	905	995	1.009	1.023	n.v.t.	n.v.t.

2.9.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het coalitieakkoord:

- We voeren duidelijke regie op de woningbouwopgave.
- We maken processen eenvoudiger en kiezen voor een ondernemende aanpak.
- We benutten ruimte slim door nieuwe woningen te combineren met scholen en andere publieke gebouwen.
- We benutten bestaande locaties beter door transformatie van kantoren en andere gebouwen naar wonen.
- Waar kansen zich voordoen, benutten we locaties tijdelijk voor wonen.
- We sturen op een gemengd woningbouwprogramma.
- Binnen wettelijke en financiële kaders benutten we zo veel mogelijk de ruimte om betaalbare woningen en sociale huur mogelijk te maken.
- We zetten in op innovatieve woonvormen voor starters en alleenstaanden.
- We stimuleren geclusterde woonvormen voor senioren mede geïnspireerd op het concept Knarrenhof.
- Spoedzoekers, dak- en thuislozen en mensen na een scheiding verdienen aandacht.
- Woningbouw doen we samen met de stad.
- We onderzoeken hoe woningzoekenden een duidelijke stem kunnen krijgen in stedelijke ontwikkeling.
- We verkennen Gorinchem-Noord als zoekgebied voor gebiedsontwikkelingen.
- Leefkwaliteit moet in elke wijk zichtbaar zijn.

Concrete voornemens

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
Ruimtelijke ordening				
We maken een verdieping op de omgevingsvisie door het opstellen van gebiedspaspoorten. In 2026 worden de paspoorten voor Vleugels van de Stad en Binnenstad opgeleverd.	CB/RB			
We gaan extra bomen planten. We streven naar een toename van 1% van het aantal bomen per jaar. Dat zijn ongeveer 180 bomen per jaar. Zo leveren we een substantiële bijdrage aan het terugdringen van onze CO2-uitstoot.				
Stedelijke ontwikkeling				
We realiseren bedrijventerrein Groote Haar, op basis van het in 2025 vastgestelde uitgifteprotocol.				
We zetten in op (her)ontwikkeling van de Schelluinsestraat om zo bedrijven te laten groeien en in de toekomst in een deel van het gebied wonen mogelijk te maken. Vanuit de ondertekende samenwerkingsovereenkomsten werken wij naar een masterplan voor dit gebied.				
Wonen en volkshuisvesting				
We zetten in het kader van de Nationale Woon- en bouwagenda en de Regionale Realisatieagenda in op het versnellen van de woningbouw, de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen en op doorstroming. Onderdeel hiervan wordt om naar verwachting voor 1 januari 2027 (verplicht) een volkshuisvestingprogramma op te stellen.	CB/RB			
We werken met Poort6 en HP6 aan het uitvoeren van de prestatieafspraken en maken jaarlijks een nieuwe jaarschijf met afspraken voor dat jaar.	CB			
Leefbaarheid en buitenruimte				
We gaan aan de slag met de benodigde onderhoudsinhaalslag voor verhardingen zoals fiets- en voetpaden, zodat onze stad schoon, heel en veilig is.				

Actie (planning)	2027	2028	2029	2030
We voeren de in 2024 vastgestelde Laadagenda uit. Doel is om in 2030 1.000 openbare, publieke laadpalen in Gorinchem te hebben. In 2024 waren dat er 200.				

2.9.3 Wat gaat dit kosten?

Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.946	1.544	1.295	1.215	1.219	1.219
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	637	133	167	167	167	167
8.3 Wonen en bouwen	2.910	2.778	2.540	2.630	2.632	2.631
Totaal Lasten	**5.493**	**4.455**	**4.002**	**4.012**	**4.018**	**4.017**
8.1 Ruimte en leefomgeving	555	159	9	9	9	9
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	801	151	202	202	202	202
8.3 Wonen en bouwen	3.657	2.494	1.552	1.552	1.552	1.552
Totaal Baten	**5.014**	**2.804**	**1.762**	**1.762**	**1.762**	**1.762**
Totaal saldo van baten en lasten	**-479**	**-1.651**	**-2.240**	**-2.250**	**-2.256**	**-2.255**
Stortingen reserves	2.408	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	135	226	104	4	4	4
Resultaat	**-2.752**	**-1.425**	**-2.136**	**-2.246**	**-2.252**	**-2.251**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV8.1 Ruimte en Leefomgeving	249 V	190 V	De lasten in 2027 zijn lager dan in 2026 omdat in 2026 middelen ter beschikking zijn gesteld voor het project Linge II Zuid.
TV8.3 Wonen en bouwen	238 V	80 V	Het budget voor verkoopkosten gronden en panden is in 2027 lager dan in 2026 omdat er in 2026 meer verkopen stonden gepland dan in 2027.
		84 V	De lasten zijn in 2027 lager dan in 2026 omdat in 2026 middelen aan het budget volkshuisvestingsbeleid zijn toegevoegd (vanuit de decembercirculaire 2025)
Baten			
TV8.1 Ruimte en Leefomgeving	150 N	150 N	In 2026 zijn baten ontvangen voor een eenmalig project. Deze zijn gestort in de reserve Stedelijke Ontwikkeling.
TV8.3 Wonen en bouwen	942 N	942 N	Dit verschil wordt veroorzaakt doordat er in 2027 minder resultaat is opgenomen uit de verkoop van gronden en panden.
Reserves			
Onttrekkingen	122 N	118 N	Er wordt in 2027 minder onttrokken aan de reserve Stedelijke Ontwikkeling.

Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

2.10 Algemene dekkingsmiddelen

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.11	Resultaat van de rekening baten & lasten	Janneke van Oversteeg
0.5	Treasury	Janneke van Oversteeg
0.61	OZB woningen	Janneke van Oversteeg
0.62	OZB- niet woningen	Janneke van Oversteeg
0.63	Parkeerbelasting	Janneke van Oversteeg
0.64	Belasting Overig	Janneke van Oversteeg
0.7	Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	Janneke van Oversteeg
0.8	Overige baten en lasten	Janneke van Oversteeg

Wat gaat dit kosten?

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.5 Treasury	-73	-186	-342	250	-148	448
0.61 OZB woningen	708	707	775	993	1.028	1.063
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.63 Parkeerbelasting	277	291	307	307	304	304
0.64 Belastingen overig	67	75	97	97	97	97
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	486	-5	58	58	59	59
Totaal Lasten	**1.465**	**882**	**894**	**1.704**	**1.340**	**1.970**
0.5 Treasury	662	446	946	441	441	441
0.61 OZB woningen	5.747	5.966	6.150	6.150	6.150	6.150
0.62 OZB niet-woningen	7.030	7.280	7.433	7.433	7.433	7.433
0.63 Parkeerbelasting	2.433	2.770	2.718	2.718	2.718	2.718
0.64 Belastingen overig	302	217	217	217	217	217
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	109.399	107.619	108.495	105.341	104.167	104.393
0.8 Overige baten en lasten	485	395	11	11	11	11
Totaal Baten	**126.058**	**124.693**	**125.971**	**122.311**	**121.138**	**121.364**
Totaal saldo van baten en lasten	**124.593**	**123.810**	**125.076**	**120.607**	**119.798**	**119.394**
Stortingen reserves	3.065	1.979	514	807	1.093	37
Onttrekkingen reserves	2.434	3.748	50	0	50	0
Resultaat	**123.962**	**125.579**	**124.613**	**119.800**	**118.754**	**119.357**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV0.5 Treasury	156 V	156 V	Door verschuivingen in de investeringsplanning zijn de begrote rentelasten lager dan 2026.
Baten			
TV0.5 Treasury	500 V	500 V	In 2027 wordt rekening gehouden met een winstuitkering vanwege het afsluiten van de grondexploitatie CV Hoog Dalem.
TV0.61 OZB woningen	184 V	184 V	Conform de Perspectiefnota 2027-2030 zijn de belastingopbrengsten met 2,1% geïndexeerd. Daarnaast zijn extra baten geraamd als gevolg van areaaluitbreiding.
TV0.62 OZB niet-woningen	153 V	153 V	Conform de Perspectiefnota 2027-2030 zijn de belastingopbrengsten met 2,1% geïndexeerd.
TV0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	876 V	1.034 V	De algemene uitkering die Gorinchem vanuit het gemeentefonds ontvangt, is in 2027 hoger dan in 2026. De belangrijkste ontwikkelingen in het gemeentefonds worden bekendgemaakt in de mei- en septembercirculaire en vervolgens via een raadsvoorstel verwerkt in de begroting.
		157 N	De middelen uit het gemeentefonds die bestemd zijn voor uitkeringen, zijn in 2027 lager dan in 2026. Deze middelen worden overgemaakt aan Avres.
TV0.8 Overige baten en lasten	384 N	384 N	In 2026 ontvingen we van verschillende gemeenschappelijke regelingen middelen terug als gevolg van positieve jaarrekeningresultaten 2025.
Reserves			
Stortingen	1.465 V	1.294 V	De begrote storting in de aflossingsreserve is lager dan in 2026.
		144 V	In 2026 is het jaarrekeningresultaat van DG&J in de reserve Sociaal Domein gestort.
Onttrekkingen	3.698 N	3.698 N	Dit betreft de onttrekkingen die in 2026 zijn gedaan om de bestemmingsvoorstellen uit de jaarrekening 2025 ter beschikking te stellen.

Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Belastingsamenwerking Rivierenland

2.11 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Taakvelden

Nr.	Taakveld	Portefeuillehouder
0.4	Overhead	Machiel Krielaart

Overhead

Kosten van overhead zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Overheadkosten worden integraal opgenomen in het "overzicht overhead" en niet verdeeld naar de verschillende beleidsterreinen in de programma's. De uitzondering hierop is het deel van overhead dat bij investeringen en grondexploitaties hoort. Dit deel wordt wel toegerekend. Het overheadtarief wordt berekend door de totale overheadlasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten. De omvang van de doorbelasting blijkt uit de onderstaande tabel.

Toegerekende overhead (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Toegerekend aan investeringen en grondexploitaties	1.476	1.476	1.477	1.477

De baten en de lasten van de overhead zijn in onderstaande tabel meerjarig weergegeven. Hierop zijn de lasten voor investeringen en grondexploitaties in mindering gebracht. De baten betreffen huuropbrengsten van gebouwen, bijdragen van derden en overige inkomsten.

Wat gaat dit kosten?

Overhead, vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
0.4 OVERHEAD	15.453	15.979	15.820	15.794	15.928	15.842
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	**15.453**	**15.979**	**15.820**	**15.794**	**15.928**	**15.842**
0.4 OVERHEAD	532	457	265	365	365	365
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	**532**	**457**	**265**	**365**	**365**	**365**
Totaal saldo van baten en lasten	**-14.921**	**-15.522**	**-15.555**	**-15.429**	**-15.563**	**-15.477**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	690	75	177	127	102	77
Resultaat	**-14.231**	**-15.447**	**-15.379**	**-15.302**	**-15.462**	**-15.401**

Taakveld (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Lasten			
TV0.4 Overhead	159 V	272 V	In 2026 is, onder andere via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025, aanvullend budget beschikbaar voor de uitvoering van de Wet open overheid (Woo). Vanaf 2027 is dit budget lager.
		130 N	Door de herschikking van de budgetten voor de belastingkosten van gemeentelijk vastgoed en de aanvullende middelen (Belasting gemeentelijk vastgoed) uit de Perspectiefnota 2027-2030 is in 2027 meer budget beschikbaar dan in 2026.
Baten			
TV0.4 Overhead	192 N	100 N	De taakstelling DT stond als jaarlijkse baat opgenomen in de begroting. Om deze taakstelling op te lossen is het overheadbudget verlaagd.
Reserves			
Onttrekkingen	102 V	100 V	Om de incidentele kosten voor ICT-licenties deels te dekken wordt er in 2027 geld onttrokken aan de reserve ICT.

Onvoorzien

De post Onvoorzien in de begroting dient ter dekking van lasten waarvoor geen budget in de begroting is opgenomen. In de begroting wordt ieder jaar een bedrag van € 100.000 voor onvoorziene uitgaven meegenomen. Voor het aanwenden van de post Onvoorzien (algemeen) als dekkingsmiddel gelden drie toetsingscriteria te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
TV99 Onvoorzien	0	100	100	100	100	100
Totaal Lasten	**0**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
TV99 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo van baten en lasten	**0**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**
Stortingen reserves	0	0	0	0	0	0

Investeringen

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2027 ook worden vastgesteld.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Vervangingsplan inventaris	103	106	106	142
Hard- en software	361	371	210	340
Opel Corsa FAZA				35
Totaal investeringen	**464**	**477**	**316**	**517**

Gemeente Gorinchem

Begroting 2027
Beleidsbegroting: Paragrafen

3 Beleidsbegroting: Paragrafen

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. De paragrafen vallen onder het beleidsmatige gedeelte. Zij geven een dwarsdoorsnede van de begroting, bezien vanuit een bepaald beleidsterrein.

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Gorinchem toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:
1. De beschikbare weerstandscapaciteit: alle middelen en mogelijkheden om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (zoals voorzieningen) die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

3.1.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarstukken 2025	Begroting 2027
Algemene reserve	29,0	30,6
Onbenutte belastingcapaciteit	1,4	1,7
Post onvoorzien	0,1	0,0
Meerjarige begrotingssaldi	0,9	3,4
Totale weerstandscapaciteit	**31,5**	**35,6**

- De algemene reserve is hoger als gevolg van de storting van het resultaat na bestemming uit de jaarrekening 2025.

- De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door een vergelijking te maken tussen de Gorinchemse OZB-tarieven en de "artikel-12-tarieven". Dit zijn de tarieven die een gemeente minimaal moet heffen om in aanmerking te komen voor financiële steun vanuit het Rijk (via het gemeentefonds). De onbenutte capaciteit wordt incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit, omdat deze in de praktijk niet snel wordt ingezet.

- Ook de post onvoorzien, die ieder jaar in de begroting staat, wordt slechts incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit. Er zal namelijk in het eerstvolgende jaar weer een nieuwe post voor onvoorziene zaken in de begroting worden opgenomen. De post onvoorzien is in de begroting 2027 verlaagd naar € 50.000. De omvang van deze post heeft een beperkt effect en wordt nu niet meer meegenomen in de berekening.

- Het meerjarige begrotingssaldo betreft de optelling van de begrotingssaldi 2027 t/m 2030 (inclusief de eerste wijziging).

3.1.3 Benodigde weerstandscapaciteit

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen, zijn allereerst de risico's geïdentificeerd. Vervolgens is gekeken naar de kans van optreden van het risico: zeer onwaarschijnlijk, onwaarschijnlijk, waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk. Deze kansen zijn uitgedrukt in procenten en vermenigvuldigd met de financiële grondslag voor de berekening van het risico (kolom Bedrag). Als het risico meerjarige financiële effecten heeft, wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële effect voor 100% in de begroting op te vangen.

In deze paragraaf staan eerst de risico's met een incidenteel financieel effect beschreven. Vervolgens vermelden we de risico's met een structureel financieel effect. Als laatste duiden we de risico's waarvoor geen rekening wordt gehouden met een financieel effect voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2025	Kans	Bedrag	2027	2028	2029	2030	Begroting 2027
Incidenteel financieel effect								
1. Gemeentelijke grondexploitaties	4,70		4,70					4,70
2. Waarborgen en garanties	2,29	12,5%	18,30					2,29
3. Uitgegeven geldleningen	0,19	12,5%	1,50					0,19
4. Bouwkostenstijging investeringen	2,25	62,5%	4,80					3,00
5 Co-financiering Regiodeal en WoningBouwImpuls	4,69	62,5%	4,50					2,81
Totaal Incidenteel	*14,11*		*33,80*					*12,99*
Structureel financieel effect								
6. Verbonden Partijen	2,34	62,5%	1,50	0,94	0,70	0,47	0,23	2,34
7. Gemeentefonds	2,48	62,5%	1,59	0,99	0,75	0,50	0,25	2,48
8. Stijging rentekosten	3,05	62,5%		0,39	0,94	1,35	1,60	4,28
Totaal Structureel	*7,88*		*3,09*	*2,32*	*2,39*	*2,31*	*2,08*	*9,10*
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**21,99**		**36,89**	**2,32**	**2,39**	**2,31**	**2,08**	**22,09**

NB. Door de afronding van de cijfers worden de optellingen beperkt beïnvloed.

Risico's met een incidenteel financieel effect

1. Gemeentelijke grondexploitaties
De risico's rondom de gemeentelijke grondexploitaties zijn ingeschat op € 4,7 mln. op basis van het begin dit jaar vastgestelde MPG. De risico's van de netcongestie zijn reeds verwerkt in de omvang van de voorziening. Omdat de risico's individueel gewogen zijn (conform de voorgeschreven methodiek), is er geen percentage opgenomen in de tabel.

2. Waarborgen en garanties
De gemeente Gorinchem staat voor circa € 18,3 mln. garant voor leningen van onder andere deelnemingen onderwijsinstellingen en verenigingen. Deze € 18,3 mln. is de basis voor de berekening van het risico. Van dit bedrag heeft € 7,1 mln. betrekking op Gevudo/HVC. Een verdere onderverdeling van deze garanties staat in de toelichting op de balans in de jaarrekening bij het onderdeel "Niet uit de balans blijkende verplichtingen". De kans dat de gemeente wordt aangesproken voor leningen van deze instanties is ingeschat als erg onwaarschijnlijk (12,5%).

3. Uitgegeven geldleningen
De gemeente Gorinchem heeft circa € 1,45 mln. aan leningen verstrekt aan bijvoorbeeld stichtingen, ook de startersleningen vallen onder dit risico. Deze € 1,45 mln. vormt daarmee de financiële grondslag voor de berekening van het risico. Voor een onderverdeling van deze uitgegeven geldleningen verwijzen wij u naar de toelichting op de balans in de jaarrekening bij het onderdeel 'Overige langlopende leningen'. De kans dat één of meerdere van deze leningen niet terugbetaald kunnen worden, wordt ingeschat op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

4. Bouwkostenstijging
In 2026 stijgen de bouwkosten harder dan verwacht. De stijging is ook hoger dan de indexering van de investeringen (> € 1 mln.) in de Perspectiefnota 2026. In 2021 en 2022 was de inflatie ook fors hoger dan de indexering. Indien de CBS Bouwkosten worden vergeleken met de doorgevoerde indexeringen zijn de investeringen voor zo'n 16% minder geïndexeerd. De komende jaren staan diverse investeringen op de agenda. De investeringen uit hoofde van de nieuwe Lingebrug Arkelsedijk/Spijksedijk bedragen bijvoorbeeld ruim € 22 mln. Het uitgangspunt voor dit risico wordt ingeschat op € 30 mln. Voor de investeringen wordt in het weerstandsvermogen dan ook rekening gehouden met een kostenstijging van 16% van € 30 mln. en daarmee bedraagt dit risico € 4,8 mln. Dit risico wordt ingeschat op waarschijnlijk (62,5%).

5. Co-financiering van de Regiodeal en Woningbouwimpuls (WBI 6e tranche)
De nieuw gesloten Regiodeal vraagt ook een eigen bijdrage van de gemeente. Bij de verschillende projecten zijn ook verschillende partners betrokken. Hierdoor is de benodigde co-financiering nog niet vast te stellen. Vooralsnog wordt deze op basis van de projecten en het aantal partners ingeschat op € 0,5 mln. Voor de WBI bedraagt de maximale co-financiering € 8 mln. De totale cofinanciering wordt nu ingeschat op € 8,5 mln. Hiervoor is via de Perspectiefnota 2026, de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 en de Perspectiefnota 2027 reeds € 4 mln. gereserveerd waardoor voor de WBI en de Regiodeal nog € 4,5 mln. risico resteert. De kans op dit risico is ingeschat op waarschijnlijk (62,5%).

Risico's met een structureel financieel effect.

6. Verbonden partijen
Gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. Als financiële grondslag voor de berekening van het risico hanteren wij een bedrag van € 1,5 mln. (ongewijzigd) en schatten wij de kans in op waarschijnlijk (62,5%). In het risico zijn de partners in het Sociaal Domein niet meegenomen. Deze zijn meegenomen bij het risico Sociaal Domein.

7. Gemeentefonds
De hoogte van het Gemeentefonds heeft in het verleden een fluctuerend verloop gekend. Dit werd met name veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. Met ingang

van 2023 is de verdeling van het gemeentefonds herzien. Het doel van deze herziening is een stabiel verdeelmodel dat zo goed mogelijk aansluit bij de kosten van gemeenten. De algemene uitkering wordt jaarlijks herzien voor het volumedeel op basis van de meerjarige ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (BBP) en voor het prijsdeel op basis van de jaarlijkse prijsontwikkeling van het BBP. De effecten vanuit het nieuwe kabinet zijn nog niet duidelijk. Wel is duidelijk dat er bezuinigd moet worden op sociale voorzieningen en meer uitgaven moeten worden gedaan voor defensie, rente en de vergrijzing. Het risico percentage is ten opzichte van de begroting 2026 onveranderd opgenomen (1,5% van algemene uitkering) met een kans van 62,5%.

8. Stijging rentekosten
Voor de periode 2027 tot en met 2030 is een berekening gemaakt voor een rentestijging van 0,8% (was 0,6% bij de jaarrekening 2025) omdat de bewegingen op de kapitaalmarkt groter zijn geworden dan bij het opstellen van de jaarrekening 2025. De effecten per jaarschijf zijn conform de methodiek opgenomen in het weerstandsvermogen voor in totaal € 3,42 mln. De kans op dit risico wordt ongewijzigd ingeschat op waarschijnlijk (62,5%). Voor de structurele effecten na de begrotingsperiode verwijzen wij naar risico's zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen

Risico's zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen.

1. Sociaal Domein
Voor de reserve Sociaal Domein is bij de perspectiefnota 2025 een minimum niveau bepaald van € 4,25 mln. als toereikend om specifieke (incidentele) risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarom worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit. De financiële ontwikkelingen in het Sociaal Domein zijn niet zonder risico. Het kabinet onderkent dat de rijksmiddelen overall gesproken ontoereikend zijn voor de kosten die in het Sociaal Domein worden gemaakt.

Jeugdzorg
De kosten binnen de landelijke jeugdzorg blijven de laatste jaren stijgen. De jeugdzorg moet hervormd worden. Op 19 juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 definitief vastgesteld. De Hervormingsagenda Jeugd bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Dit vraagt inzet van en samenwerking van veel partijen waaronder gemeenten en het Rijk. Het pakket aan maatregelen moet leiden tot lagere uitgaven. De financiële afspraken van de Hervormingsagenda Jeugd (afbouw van extra middelen en oplopende besparingen) zijn in de gemeente Gorinchem conform Rijksbeleid opgenomen in de meerjarenbegroting. We veren mee met de ontwikkelingen van het Rijk. Zie hiervoor ook het overzicht Hervormingsagenda Jeugd aan het einde van deze paragraaf. In januari 2025 heeft de Deskundigencommissie van Ark een advies uitgebracht t.a.v. de Hervormingsagenda Jeugd. Op basis van dit advies heeft het Rijk voor 2025 tot en met 2027 aanvullende middelen beschikbaar gesteld en het oorspronkelijke besparingspad tijdelijk verzacht. Vanaf 2028 wordt echter opnieuw uitgegaan van de volledige opbrengst van de Hervormingsagenda, aangevuld met besparingen door indexering, een eigen bijdrage en sturing op trajectduur. Een belangrijk deel van deze maatregelen moet nog wettelijk en inhoudelijk worden uitgewerkt. Daarmee blijft onzeker of de ingeboekte besparingen tijdig en volledig realiseerbaar zijn. Het nieuwe advies van de onafhankelijke deskundigencommissie, voorzien voor begin 2027, vormt een belangrijk ijkpunt voor het financiële kader vanaf 2028.

Wmo
We zien een toename van de zorgvraag als het gaat om Wmo voorzieningen. Dit heeft vooral te maken met een toenemende vergrijzing van onze inwoners. Deze trend zal zich de komende jaren naar verwachting verder doorzetten. Daarnaast zien we een ontwikkeling van “zo lang

mogelijk zelfstandig thuis" voor onze oudere inwoners en "weer zelfstandig thuis" voor bijzondere doelgroepen vanuit bijvoorbeeld Beschermd Wonen. Ook zijn prijsontwikkelingen een risico. De indexeringsafspraken met gecontracteerde aanbieders zijn gebaseerd op het uitgangspunt van reële kostprijs. Dat is wettelijk verplicht. Die indexeringsafspraken lopen veelal niet gelijk met de indexeringsgrondslagen in de algemene uitkering en daarmee in de begroting. De invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage staat gepland voor 2028, maar is al meerdere keren uitgesteld. Het is nog steeds onzeker of dit wordt gehaald. De invoering zou de volumegroei kunnen drukken en zelfs kunnen leiden tot afname van het Wmo gebruik. Zolang dit niet gerealiseerd is, zorgt dit voor financiële druk. In het landelijk coalitieakkoord is verder afgesproken dat Huishoudelijke Ondersteuning vanaf 2029 niet langer een Wmo voorziening is. Het is uitermate onzeker of dit voornemen daadwerkelijk uitgevoerd gaat worden en zo ja, of deze planning realistisch is. Invoering van dit besluit zal forse impact hebben voor inwoners, op het zorglandschap, maar ook voor de gemeente in financiële en organisatorische zin.

2. Waarborggaranties
De huidige boekwaarde van de totale garanties bedraagt circa € 871 mln. Hiervan bestaat circa € 853 mln. uit de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, et cetera. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

3. Situatie Oekraïne
De Russische invasie in Oekraïne is nog niet voorbij. Daarom heeft de Raad van de Europese Unie besloten om de Richtlijn tijdelijke bescherming (RTB) met een jaar te verlengen tot en met 4 maart 2028 waardoor ontheemden uit Oekraïne bescherming krijgen in Europese lidstaten. Na deze datum zal een transitieperiode ingaan waarin langetermijnbeleid wordt toegepast om ontheemden perspectief te bieden, gericht op integratie of duurzame terugkeer. De financiële gevolgen van deze transitieperiode zijn nog niet duidelijk, waardoor hiermee nog geen rekening is gehouden.

Landelijke ontwikkelingen

Het kabinet heeft de tijdelijke bekostiging voor gemeentelijke opvang en huisvesting vernieuwd. Vanaf 1 juli 2026 zijn de verschillende losse regelingen voor Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders vervangen door 1 centrale regeling. De regeling geeft gemeenten meer financiële zekerheid voor de lange termijn en vergroot de mogelijkheden om te investeren.

4. Toenemende projectorganisatie en capaciteitsplanning
Het aantal projecten binnen de organisatie is de afgelopen jaren toegenomen. Dit zorgt voor een spanningsveld tussen het aantrekken van medewerkers, het inhuren van capaciteit en de tijdelijke beschikbaarheid van middelen uit hoofde van de projecten. Voor de korte termijn zijn de risico's beperkt maar zodra de voorraad aan projecten kleiner wordt kan dit negatieve impact hebben op het jaarrekeningresultaat als gevolg van onvoldoende dekking voor de personeelskosten. Het uitgangpunt is dat de organisatie inspeelt op een situatie waarin er minder dekking uit projecten voor personeelskosten komt. Daarom wordt voor dit risico geen bedrag opgenomen.

5. Projecten en grondexploitaties
Naast de bestaande grondexploitaties zijn er nog projecten zoals het Stationsgebied, de Schelluinsestraat, de Elzenhof etc. Hiervoor zijn nog geen grondexploitaties en nagenoeg geen budgetten. Voor deze projecten is nog geen rekening gehouden met een risicobedrag.

6. IHP
In de Perspectiefnota 2025-2028 is aangegeven dat er onvoldoende ruimte is voor het uitvoeren van IHP. Sindsdien worden bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat en de opstelling van perspectiefnota's extra ruimte gezocht voor het IHP. Vanuit het jaarrekeningresultaat 2025 is € 1,0 mln. in de reserve Onderwijshuisvesting gestort. In de Perspectiefnota 2027-2030 is naast de jaarlijkse jaarschijf van € 1,0 mln. een bedrag van € 2,0 mln. genomen in het investeringsplafond. Er wordt gezocht naar financiële oplossingen zoals bijdragen van het Rijk en andere stakeholders. Dit vraagstuk blijft een uitdaging voor de financiële situatie.

7. Cultuurhuis
In november 2024 is raadsvoorstel Cultuurhuis De Nieuwe Doelen aangenomen. Er wordt een (financieel) passend beheer- en exploitatiemodel voor de dagelijkse gang van zaken van het Cultuurhuis uitgewerkt. Dit wordt in samenwerking gedaan met culturele partijen uit de stad, met de overige partijen waar in de onderzoeksfase mee is gesproken en met de bibliotheek. Er wordt op dit moment geen rekening gehouden met een eventuele extra financiële bijdrage van de gemeente.

8. Mobiliteit
Voor de Mobiliteitsvisie worden jaarlijks middelen gereserveerd vanuit de grondexploitaties. De grondexploitaties zitten in hun eindfase. Voor het programma Mobiliteit zal dan ook een andere manier gevonden moeten worden om middelen te reserveren.

9. Renterisico's na 2030
Indien de kapitaalmarktrente 0,8% stijgt zullen de structurele rentelasten vanaf 2030 € 0,9 mln. per jaar hoger zijn dan begroot. In de periode 2031 tot en met 2034 lopen nog leningen af die wellicht geherfinancierd moeten worden. Bij de huidige marktrente kan herfinanciering leiden tot hogere rentekosten van circa € 0,3 mln. Indien hier ook nog gerekend wordt met een stijging van 0,8% loopt dit bedrag op naar circa € 0,5 mln. Op basis van bovenstaande uitgangspunten zullen de rentelasten na 2034 zo'n € 1,4 mln. hoger zijn dan begroot.

Voor het herfinancieringsrisico is geen bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen omdat dit buiten de begrotingsperiode ligt. Daarnaast is er wellicht minder herfinanciering nodig als gevolg van de verkoopopbrengsten van Groote Haar.

Taakstellingen

De afgelopen jaren zijn diverse taakstellingen opgenomen. Onderstaand ziet u een overzicht van de nog in te vullen bestaande taakstellingen. Het niet realiseren van deze taakstellingen heeft effect op het weerstandsvermogen.

Taakstellingen begroting 2025 (bedragen x € 1.000)		2027	2028	2029	2030
Taakstelling Subsidies		173	173	173	173
Taakstelling Sociaal Domein	-26		-36	-36	-36
Taakstelling Efficiency Organisatie		134	159	159	159

Voor de taakstelling subsidies is de volgende invulling verwerkt.

Taakstelling Subsidies (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Openstaande taakstelling	**173**	**173**	**173**	**173**
Ten laste van begrotingssaldo	173	0	0	0
Totaal invulling	173	0	0	0
Restant openstaande taakstelling	0	173	173	173

De taakstelling Sociaal Domein is ingevuld.

Voor de taakstelling Efficiency organisatie wordt de volgende invulling verwerkt.

Taakstelling Efficiency Organisatie (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Openstaande taakstelling	134	159	159	159
Afbouw FTE (0,5 FTE Financiën)	40	40	40	40
Onderbesteding budgetten	50	50	50	50
Budget onvoorzien halveren	50	50	50	50
Totaal invulling	140	140	140	140
Restant openstaande taakstelling	**-6**	**19**	**19**	**19**

Naast de taakstellingen die in de begroting 2025 nieuw zijn opgenomen bestonden er ook al eerdere taakstellingen. Onderstaand overzicht laat het totaal zien van alle taakstellingen die nog moeten worden ingevuld. De bovenste twee taakstellingen in de tabel zijn taakstellingen die al eerder in de begroting waren opgenomen.

De hogere kosten van het sociaal team worden door gebruik van de IZA-middelen voor 3 jaar gedekt (2025 t/m 2027).

Restant Openstaande Taakstellingen (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Taakstellingen voor begroting 2025				
Taakstelling hogere kosten Sociaal Team	0	489	489	489
Taakstelling Stadsontwikkeling	27	27	25	25
Subtotaal	**27**	**516**	**516**	**516**
Taakstellingen begroting 2025				
Taakstelling Subsidies	0	173	173	173
Taakstelling SGS	0	180	360	360
Taakstelling Sociaal Domein	-26	-36	-36	-36
Taakstelling Efficiency Organisatie	-6	19	19	19
Totaal	-5	852	1.032	1.032

Hervormingsagenda Jeugd

Zoals bij de ontwikkelingen van het gemeentefonds is aangegeven wordt de fasering van de Hervormingsagenda Jeugd aangepast. Naar aanleiding hiervan houden we rekening met de volgende besparingen die meeveren met de maatregelen van het Rijk.

In september 2024 is de Hervormingsagenda Jeugd (lokaal) in de raad behandeld. De in het raadsvoorstel opgenomen wijzigingen zijn ook in onderstaand overzicht verwerkt. Deze besparingen zijn overeenkomstig het raadsbesluit van september 2024 reeds in de begroting verwerkt.

Hervormingsagenda Jeugd (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (Rijk)		261	186	186
Besparingsopgave Hervormingsagenda Jeugd (Lokaal)		702	695	695

3.1.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	(Ruim) voldoende	Jaarstukken 2025	Begroting 2027
Weerstandsvermogen	$1,4 \leq x < 2,0$	1,59	1,61
Weerstandsvermogen excl. Meerjarige saldi		1,48	1,46

De weerstandsratio ligt binnen de door de raad vastgestelde bandbreedte van 1,4 en 2,0. Exclusief het meerjarige begrotingssaldo komt de weerstandsratio op 1,46.

3.1.5 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies te trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bekeken. In het MPG 2026 is de planning van de verkopen aangepast waardoor de schuldquote minder hard stijgt dan in eerdere begrotingen. Deze planning moet nog worden gerealiseerd en de realisatie kan beïnvloed worden door ontwikkelingen op energie- en/of stikstofgebied.

Netto schuldquote

	Netto schuldquote (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2025	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	Vaste schulden	67.475	171.581	167.572	166.744	156.698
B	Netto vlottende schuld	11.221	10.000	10.000	10.000	10.000
C	Overlopende passiva	30.293	8.723	9.325	8.954	8.954
D	Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	4.124	5.316	6.891	6.880	6.869
E	Uitzettingen < 1 jaar	14.909	7.000	7.000	7.000	22.686
F	Liquide middelen	83	0	0	0	0
G	Overlopende activa	9.246	1.000	1.000	1.000	1.000
H	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	195.524	194.317	206.887	200.463	178.045
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**41%**	**91%**	**83%**	**85%**	**81%**
I	Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	2.629	2.629	2.629	2.629	2.629
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G-I)/H x 100%	**42%**	**92%**	**85%**	**87%**	**84%**
	Signaleringswaarde provincie: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal en >130% is meest risicovol					

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De netto schuldquote neemt toe in de komende jaren, voornamelijk als gevolg van de geplande nieuwe investeringen. Deze leiden tot een toename van de schulden. De schuldquote ging fors oplopen richting de categorie meest risicovol. Deze ontwikkeling is in aanloop naar de perspectiefnota 2021-2024 onderkend. Dit is mede de reden geweest dat er maatregelen zijn getroffen om de schuldpositie niet verder op te laten lopen. Op basis van de huidige keuzes, inzichten en prognoses zal de schuld na 2027 afnemen. De oplopende netto schuldquote zal van minst risicovol in de signaleringswaarde van de provincie verschuiven naar de bovenkant van neutraal.

Solvabiliteitsratio

	Solvabiliteit (in procent)	Jaarstukken 2025	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	141.302	142.447	142.667	142.594	142.771
B	Balanstotaal	273.835	349.275	345.327	343.492	329.167
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**52%**	**41%**	**41%**	**42%**	**43%**
	Signaleringswaarde provincie: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal en <20% is meest risicovol					

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de verhouding van het eigen vermogen tot het balanstotaal. Dit laat zien dat we op de lange termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. De dalende solvabiliteitsratio wordt veroorzaakt door het stijgende balanstotaal als gevolg van de geplande investeringen. Het stijgende balanstotaal geeft risico's. Op basis van de signaleringswaarde is de solvabiliteitsratio neutraal.

Structurele exploitatieruimte

	Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Jaarstukken 2025	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	Totale structurele lasten	171.508	182.406	174.070	172.551	172.574
B	Totale structurele baten	187.302	183.002	173.945	172.248	172.393
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	24	24	24	24	24
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	123	816	1.148	1.350	1.450
E	Totale baten	195.524	206.023	208.522	204.077	179.524
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**8,1%**	**0,7%**	**0,5%**	**0,5%**	**0,7%**
	Signaleringswaarde provincie: >0% is minst risicovol, = 0% is neutraal en <0% is meest risicovol					

Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien of de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. De signaleringswaarde structurele exploitatieruimte komt voor de begroting 2027 uit op het minst risicovol.

Grondexploitatie

	Grondexploitatie (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2025	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	Bouwgronden in exploitatie	53.881	64.876	75.456	53.686	34.380
B	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	195.524	194.317	206.887	200.463	178.045
	Grondexploitatie (A/B) x 100%	**28%**	**33%**	**36%**	**27%**	**19%**
	Signaleringswaarde provincie: <20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal en >35% is meest risicovol					

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van grondexploitatie weer ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Dit kengetal geeft twee zaken weer. Allereerst is er een risico dat de gemeente bij verkoop van de gronden niet de gehele boekwaarde kan realiseren. Als tweede kan een hoge boekwaarde wel betekenen dat bij verkoop de opbrengsten (incidentele baten) gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld de leningenportefeuille af te bouwen. Op basis van de signaleringswaarde komt in 2028 de signaalwaarde in de categorie meest risicovol. Dit wordt met name veroorzaakt

door de grondexploitatie Groote Haar, waarvoor de investeringen eerst moeten worden gedaan, maar de inkomsten pas later (deels buiten dit meerjarenperspectief) gerealiseerd zullen worden. Door de actualisatie van het MPG 2026 waarbij een deel van de verkopen naar voren is gehaald is dit risico meerjarig verminderd. Deze verkopen dienen nog te worden gerealiseerd.

Belastingcapaciteit

	Belastingcapaciteit (bedragen in euro's)	Jaarstukken 2025	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	323	338	338	338	338
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	201	246	246	246	246
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	400	451	451	451	451
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	924	1.035	1.035	1.035	1.035
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin (in jaar t -1)	994	1.095	1.095	1.095	1.095
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	**93%**	**95%**	**95%**	**95%**	**95%**
	Signaleringswaarde provincie: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal en >105% is meest risicovol					

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%. De komende jaren ligt de belastingdruk rond het landelijk gemiddelde en deze is op basis van de signaleringswaarde van de provincie neutraal. In bovenstaande tabel is voor de rioolheffing uitgegaan van het nieuwe tarief uit het omgevingsplan riolering en stedelijk water (scenario 1).

De belastingcapaciteit is berekend conform de regels van het BBV en de provincie. Dit betekent dat de gemiddelde WOZ-waarde van alle woningen zijn meegenomen en niet alleen de WOZ-waarde van de koopwoningen. Voor de gemiddelde WOZ-waarde wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Financiële kengetallen in perspectief

Kengetallen	Jaarstukken 2025	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	41%	91%	83%	85%	81%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42%	92%	85%	87%	84%
Solvabiliteitsratio	52%	41%	41%	42%	43%
Structurele exploitatieruimte	8,1%	0,7%	0,5%	0,5%	0,7%
Grondexploitatie	28%	33%	36%	27%	19%
Belastingcapaciteit	93%	95%	95%	95%	95%

Signaleringswaarde: groen is minst risicovol, oranje is neutraal en rood is meest risicovol

Kengetallen die op groen staan beoordelen we als een positieve situatie. Kengetallen die op rood staan, geven aanleiding tot zorgen en vragen dus nadere aandacht.

Door de aangepaste verkoopplanning van Groote Haar lopen de schulden minder hard op dan in voorgaande begrotingen. Indien deze planning wordt gerealiseerd neemt het aantal groene kengetallen toe ten opzichte van voorgaande begrotingen.

Naast de afhankelijkheid van Groote Haar zien we dat het Rijk steeds vaker voor specifieke taken middelen toekent. Hierdoor zijn onze baten incidenteel hoger en wordt onze schuldquote incidenteel lager. Vertraging van de planning van Groote Haar leidt tot een hogere schuldquote. Door toenemende grondstofprijzen, hogere rentekosten en eventuele vertraging op Groote Haar komt er meer druk op de betaalbaarheid en flexibiliteit van onze lasten. Het realiseren van een sluitende begroting zal dan ook voor de korte en lange termijn een grotere opgave worden.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

In de openbare ruimte hebben we veel dingen die we samen gebruiken. Dit noemen we kapitaalgoederen. Het gaat om wegen, fietspaden, bruggen, openbaar groen, speelplekken, riolering, water, bankjes en verlichting. Ze zorgen dat de stad veilig mooi en fijn is om in te wonen, werken en recreëren.

3.2.1 Inleiding

We maken voor de kapitaalgoederen onderscheid tussen vastgoed en niet-vastgoed. Per categorie worden de kapitaalgoederen nader toegelicht, inclusief het daarbij behorende onderhoud.

3.2.2 Vastgoed

De gemeente Gorinchem streeft ernaar haar vastgoedportefeuille compact, toekomstbestendig en maatschappelijk gericht te laten zijn. Het vastgoed is geen doel op zich, maar wordt ingezet als instrument om wettelijke taken en gemeentelijke ambities te realiseren. Wanneer vastgoed, zowel panden als percelen, niet langer bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen, wordt het verkocht. In 2027 wordt er verder gewerkt met de nieuwe Nota Vastgoedbeleid 2026-2032.

Onderhoud gebeurt als dat nodig is volgens NEN 2767, met een meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) die rekening houdt met duurzaamheid en langjarige exploitatielasten. Het verduurzamen van onze panden is in 2024 gestart. Gebouwen worden stap voor stap verduurzaamd met als lange termijn doelstelling een klimaatneutrale vastgoedportefeuille in 2050. Waar mogelijk wordt DUMAVA-subsidie aangevraagd om deze verduurzaming te ondersteunen. Hiermee kan de gemeente voldoen aan de afspraken in het kader van de energietransitie 2050.

Tot slot zijn er twee vastgoedprojecten die in het oog springen: de nieuwbouw van het Caribabad en ontwikkeling van een Cultuurhuis. Het Caribabad gaat eind 2027 weer open. Voor het cultuurhuis wordt er in 2027 verder gewerkt aan het ontwerp om daarna de realisatiefase in te gaan.

Feitelijke gegevens van het gemeentelijk vastgoed
De gemeente heeft momenteel 82 panden in eigendom. Deze panden zijn naar soort vastgoed onderverdeeld volgens de vastgestelde vastgoedlijst en in onderstaande tabel opgenomen.

Soort vastgoed	Sublabel	Aantal 2025	Aantal 2026
Maatschappelijk vastgoed	Onderwijs	32	32
	Sport	8	8
	Welzijn	5	5
	Cultuur	3	3
	Economie en Toerisme	3	3
	Erfgoed/historie	14	14
	Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)	5	5
Commercieel vastgoed	Horeca	1	1
	Kantoor	0	0
	Detailhandel	0	0
	Bedrijfsruimte	3	3
	Kinderdagverblijf/BSO	1	0
Overig vastgoed	Woningen	4	4
	Ontwikkelingsvastgoed	4	4
Totaal		83	82

3.2.3 Niet-vastgoed

In de openbare ruimte verstaan we onder kapitaalgoederen: wegen, wandel- en fietspaden, civiele kunstwerken, groen, bomen, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, straatmeubilair en verlichting. De kwaliteit van de kapitaalgoederen is van directe invloed op hoe trots de inwoners zijn op hun gemeente. Maar ook op de veiligheid van de gebruikers en voor de leefbaarheid, toegankelijkheid, beleving, aanzien en uitstraling van onze gemeente.

Wegen

Onze wegen vormen een essentieel onderdeel van de openbare ruimte. Ze verbinden wijken, bieden toegang tot voorzieningen en dragen bij aan leefbaarheid en veiligheid. Het beheer en onderhoud van de wegen wordt uitgevoerd op basis van het beleids- en beheerplan 2025-2029. In beheer is ongeveer 1,8 miljoen m2 verharding binnen onze gemeente. Onder het wegbeheer vallen de gemeentelijke wegverhardingen (asfalt, bestrating en halfverhardingen), de wegbermen en de wegmarkering. Het gewenste kwaliteitsniveau is niveau Basis (heel en veilig, comfortabel begaanbaar). Iedere twee jaar wordt een weginspectie uitgevoerd en wordt een jaar- en meerjarenplan opgesteld voor het benodigde onderhoud en de vervangingsopgaven. Dit meerjarenplan geeft voor de eerste twee planjaren de concrete opgave en voor de planjaren 3 tot 5 inzage in de opgave die er waarschijnlijk aankomt. Het meerjarenplan wordt integraal afgestemd met de verschillende disciplines bij Stadsbeheer en Stadsontwikkeling, waaronder de disciplines Mobiliteit en Riolering. Waar nodig worden multidisciplinaire opgaven gedefinieerd en gerealiseerd. Ook wordt door werk-met-werk te maken gestreefd naar het realiseren van kansen op het vlak van verkeersveilig en het klimaat adaptief inrichten van de openbare ruimte. Het huidige onderhoudsniveau varieert per straat/weg zeer sterk. Van een zeer lage kwaliteit tot goed op orde. Hierin wordt over de periode 2025-2029 een inhaalslag gemaakt. In 2027 start de herinrichting van de Prinsessenbuurt, wordt er gestart aan het verbeteren van allerlei fietsvoorzieningen, zijn er veel asfalteringswerken (o.a. Newtonweg) en allerlei opgaven in de wijken.

Groen

We voelen ons prettiger in een groenere omgeving. Groen is ook een belangrijk middel voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Door ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving, zoals nieuwbouwprojecten, herinrichtingen en ambities op het gebied van biodiversiteit, neemt het areaal groen toe. We ervaren ook een toename van de dierplagen, zoals ratten, hoornaars, mieren et cetera. In 2027 zal dit niet minder worden en moeten we hier extra aandacht voor hebben. Voor het groenbeheer hanteren we verschillende kwaliteitsniveaus. Dit is in lijn met het vastgestelde beleidskader. Hierin is gekozen voor gebiedsdifferentiatie. In 2027 ligt de focus binnen openbaar groen op het beheren van het groeiende areaal in Hoog Dalem, de aanpak van essentaksterfte, de ontwikkeling van onze stadsnatuur, voortzetting van boom- en groenonderhoud en realisatie van sportveldprojecten en onze werkzaamheden op de begraafplaatsen.

Riolering

Op basis van de geplande investeringen in het Omgevingsprogramma Riolering en Stedelijk Water 2026-2030 en de projectplanning van beheer en onderhoud wordt in 2027 verder gewerkt aan de vervanging en verbetering van de gemeentelijke riolering, waarbij rioolprojecten zoveel mogelijk integraal worden uitgevoerd met werkzaamheden aan wegen, openbare ruimte en klimaatadaptatie. We stemmen veel af met andere organisaties zoals het Waterschap, energiebedrijven (stedin/ HVC), glasvezel en met onze collega's van groen, water en wegen. Voor 2027 liggen de grootste rioolopgaven in Dalem en Gildenwijk-Noordwest en aan sommige persriolen.

Water

De gemeente heeft zorg voor oppervlakte-, grond-, hemel - en afvalwater. In 2026 is een programma riolering en stedelijk water vastgesteld en dat is de basis voor ons werk in 2027. Dit programma ligt in lijn met de omgevingswet en omgevingsvisie van gemeente Gorinchem.

Veerboten

De Veerdienst beschikt momenteel over tien veerboten (drie autoveerboten, twee elektrische voet-fietsboten en vijf fietsvoetveren, waarvan enkele ook inzetbaar zijn als watertaxi en blusboot).

De kosten voor onderhoud aan de schepen worden momenteel nog op basis van de werkelijke kosten doorberekend aan het betreffende schip en vervolgens doorbelast aan de veerverbinding waarop dit schip wordt ingezet. Op basis van de samenwerkingsovereenkomsten worden deze kosten vervolgens doorberekend aan de deelnemende oevergemeenten.

Met ingang van 1 januari 2027 wordt gewerkt met een nieuwe verdeelsystematiek voor de verdeling van de kosten over de veerverbindingen en deelnemende oevergemeenten. Deze systematiek is in samenspraak met de oevergemeenten ontwikkeld en wordt breed gedragen. De nieuwe methodiek is praktisch, efficiënt, eerlijk en geautomatiseerd en doet beter recht aan de kosten die samenhangen met de inzet van de schepen en de uitvoering van de werkzaamheden door het team Veerdienst & Havens.

Voor de begroting 2027 zijn voor het onderhoud van de schepen bedragen opgenomen op basis van gangbare uitgangspunten binnen de scheepvaart. Deze bedragen vormen een eerste basis en worden de komende periode verder uitgewerkt in concrete meerjarenonderhoudsplannen per schip. Hierdoor

ontstaat een beter inzicht in de te verwachten onderhoudsbehoefte en de daarmee samenhangende kosten op de langere termijn.

Havens

Onder de havens vallen:
- De Lingehaven met het havenkantoor, het voorzieningengebouw, de dienstwoning en alle in de haven aanwezige bruggen, sluizen, steigers en remmingswerken;
- De dienstensteiger, een passantensteiger en de steigers van de veerdienst die Buiten de Waterpoort zijn gelegen en alle overige steigers in de Lingehaven;
- De Handelskade en de loswal.

De Lingehaven omvat de Lingesluis, Visbrug, de Peterbrug, de Korenbrug, de kademuren Het Eind, de kademuren Kriekenmarkt, kademuren Appeldijk, kademuren Havendijk, kademuren Kortendijk, frontmuren Voorhaven, kademuren Buiten de Waterpoort, kademuren Duivelsgracht, de Waterpoort, historische haven, Ondervloed, twee historische sluizen en voorhaven Lingezijde en Merwedezijde.

Het onderhoud aan de havens gebeurt aan de hand van meerjarenonderhoudsplannen. Het onderhoud van de steigers in Sleeuwijk, Woudrichem, Werkendam en Hardinxveld-Giessendam komt voor rekening van de betreffende gemeente met uitzondering van de aluminium laadkleppen die door de gemeente Gorinchem worden onderhouden.

Civiele kunstwerken, bruggen en beschoeiingen

Civiele kunstwerken - waaronder bruggen steigers, grondkeringen en kademuren- zijn cruciaal voor de veiligheid, toegankelijkheid en leefbaarheid van Gorinchem. Ook oeverbescherming rekenen we tot dit areaal (ruim 64 km binnen Gorinchem) en binnen dit areaal worden ook de kunstwerken (Gorinchem heeft 138 beelden-kunstwerken) in de stad gerekend. We onderhouden de (civiele) kunstwerken en bruggen volgens het beheerplan. Ook het erfgoedbeleid wordt meegenomen in de werkzaamheden.
Belangrijke projecten in 2027 zijn de rehabilitatie van de Nieuwe Walsteeg, werkzaamheden aan de Lingesluis/Oude Merwede, de voorbereiding van de vervanging van de taats- en waaierdeur van de Korenbrugsluis, de uitvoering van diverse duikervervangingen, waaronder de locaties in het Wijdschild, en werkzaamheden aan aansluitingen en waterbouwkundige constructies die samenhangen met het project Banneweg. Daarnaast worden op verschillende locaties maatregelen getroffen aan oevers en beschoeiingen om de constructieve veiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden.

Openbare verlichting

Goede openbare verlichting geeft sfeer, een gevoel van sociale veiligheid en vergroot de verkeersveiligheid. Het is daarom van belang dat we de openbare verlichting goed op orde hebben. Gorinchem telt 8.076 lichtmasten. We hebben de uitvoering van het beheer en onderhoud ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Bureau OVL. Het onderhoudscontract is via Bureau OVL bij een aannemer belegd. Met de vervanging naar LED werken we aan het verminderen van energieverbruik. Sinds 2024 werkt de gemeente Gorinchem aan de grootschalige verduurzaming van de openbare verlichting. Per medio 2027 is ruim 70% van de armaturen verled en wordt de laatste fase van het programma voorbereid.

3.2.4 Meerjarenonderhoudsplannen (MOP)

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Uitzondering daarop zijn de kapitaalgoederen groen en veerboten. De onderhoudskosten voor groen zijn jaarlijks ongeveer gelijk en daar is geen sprake van groot onderhoud. Hiervoor is een structureel exploitatiebudget geraamd. Voor de onderhoudskosten voor de (elektrische) veerboten zijn exploitatiebudgetten opgenomen, welke conform de samenwerkingsovereenkomsten worden doorberekend aan de deelnemende oevergemeenten. Voor het reguliere onderhoud van de riolering zijn jaarlijkse exploitatiebudgetten beschikbaar, welke gedekt worden via de riooltarieven. Voor de vervanging van de riolering worden conform het programma riolering jaarlijkse budgetten geraamd. Deze worden gedekt uit een vervangingsvoorziening, welke gevoed wordt uit de rioolheffing.

3.2.5 Kwaliteitsniveau en onderhoudslasten per kapitaalgoed

In onderstaande tabel is per categorie van kapitaalgoederen het kwaliteitsniveau van onderhoud en de onderhoudslasten weergegeven zoals deze in de meerjarenbegroting 2027-2030 zijn opgenomen. Het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed voldoet aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Indien van toepassing wordt aan de wettelijke normen voldaan. Er zijn momenteel geen onveilige situaties.

Kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen en bijbehorende onderhoudslasten (bedragen x € 1.000)	Kwaliteitsniveau	Jaarlijkse storting in voorziening groot onderhoud	Gepland groot onderhoud jaarschijf 2027	Jaarlijks budget regulier (klein) onderhoud
Gebouwen:				
– woningen en panden	normaal en instandhouding	56	58	27
– onderwijspanden	normaal en instandhouding	478	83	381
– panden SGS	normaal	403	203	23
– panden t.b.v. kunstuitoefening	normaal	120	314	138
– panden maatschappelijke zorg	normaal	6	35	12
– gemeentelijk onroerend goed	normaal	432	277	504
		1.495	*970*	*1.085*
Wegen	Basis[1]	2.160	2.160	927
Groen	Verschillende kwaliteitsniveaus [2]	59	92	1.197
Riolering	Conform Programma riolering en stedelijk Water 2026-2030[3]	0	0	143
Water	geen kwaliteitsniveau vastgesteld[4]	3	0	
Veerboten	geen kwaliteitsniveau vastgesteld	15	0	240
Havens	normaal	213	539	152
Bruggen, kunstwerken en duikers	normaal	232	111	63
Monumenten	normaal	195	263	117
Parkeergarages	normaal	187	153	156
Buitensportaccommodaties	normaal	551	1.987	110
Openbare verlichting	normaal	12	10	71
Kunst	normaal	15	68	34
	Totaal	**5.137**	**6.354**	**4.296**

1. Het ambitieniveau op basis van het beleids- en beheerplan wegen 2025-2029 is niveau basis.
2. Bij de vaststelling van het beleidskader Visie en beleidsplan Openbare ruimte Buitengewoon Groen is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor – via maatwerk – verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
3. In (een bijlage van) het Programma riolering en stedelijk Water 2026-2030 worden de doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden beschreven. Dit is de kwaliteit die met het programma wordt beoogd.
4. Het beheer van de watergangen is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Rivierenland. Zij voeren hier de regie en stellen het kwaliteitsniveau vast.

3.3 Financiering

3.3.1 Inleiding

Financiering betreft de wijze waarop de gemeente leningen aantrekt en eventueel overtollig geld (tijdelijk) uitzet. Beleidskaders voor financiering zijn nodig om de rentelasten te beperken en de risico's te beheersen.

Bij het instellen van het Investerings- en Schuldenplafond is een streefrichting van € 115 mln. bepaald als bedrag waarbij de schulden en de daarbij horende renterisico's en de risico's met betrekking tot de totale lasten van de investeringen houdbaar blijven. Tijdens de investeringssessie in 2024 is aangegeven dat door het indexeren van het investeringsplafond en de bijstellingen van de grondexploitaties de schuld per 31-12-2040 wordt ingeschat op € 123,4 mln. De absolute schuld en het renterisico zijn dan ook hoger dan de oorspronkelijke streefrichting. De schuldquote is door met name de stijgende algemene uitkering niet substantieel verslechterd. De flexibiliteit van de begroting is door de hogere structurele rentelasten afgenomen. Voor de beheersing van de schulden blijft het dan ook belangrijk om binnen het investeringsplafond te opereren. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet als gevolg van de verkopen op Groote Haar. De afbouw van de schuldomvang is het belangrijkste instrument om bij rentestijgingen de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren.

3.3.2 Financieringsportefeuille

In onderstaande tabel wordt de meerjarige ontwikkeling van onze langlopende leningportefeuille, extra (her-) financieringsbehoefte en rente- en aflossingsverplichtingen weergegeven per 1 januari van het betreffende jaar.

Financieringsportefeuille (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Stand langlopende leningen per 1-1	119.667	171.581	167.572	166.744
Aflossingsverplichtingen	10.069	6.573	828	15.832
Financieringsbehoefte kort	10.000	10.000	10.000	10.000
Rentebetalingsverplichtingen	4.291	5.746	5.391	5.326

Financieringsbehoefte
Om de financieringsbehoefte te bepalen zijn de volgende twee zaken belangrijk: (1) de boekwaarde van de investeringen en de voorraden gronden en (2) de financieringsmiddelen. Allereerst kijken wij naar de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde van zowel lopende als nieuwe investeringen en voorraden gronden van 2027 tot en met 2030. Als tweede kijken wij naar de externe en de interne financieringsmiddelen. De externe financieringsmiddelen zijn de langlopende leningen en de kortlopende leningen. De interne financieringsmiddelen zijn de reserves en de voorzieningen. De financieringsbehoefte is vervolgens het saldo van de investeringen en de voorraden gronden minus de beschikbare financieringsmiddelen. Een financieringstekort lost de gemeente op door het aantrekken van nieuwe kortlopende of langlopende leningen. In bovenstaand overzicht zijn de langlopende leningen weergegeven en het bedrag dat kortlopend gefinancierd wordt. De doelstelling van het Treasurybeleid is om het hieruit voortkomende renterisico zoveel mogelijk te beperken. De toename in de langlopende leningen is hoofdzakelijk het gevolg van nieuwe investeringen die gefinancierd moeten worden.

Leningen
De leningenportefeuille bestaat per 1 januari 2027 uit 13 leningen, waarvan 9 fixe leningen. Hiervan worden er in 2027 twee afgelost, totaal € 8,5 mln. De rente waar nu rekening mee wordt gehouden voor nieuwe financieringen is circa 3,25% (was 3,0%).

Opgenomen geldleningen	Gemiddeld rentepercentage	Restant hoofdsom per 1-1-2027 (bedragen x € 1.000)	Laatste jaar aflossing
Kortlopende schulden	3,00%	8.500	2027
Langlopende schulden	1,52%	48.974	2039
Totaal		57.474	

3.3.3 Renteontwikkeling

De afgelopen jaren is de rente fors gestegen. Het rentebudget is hiervoor verhoogd in de Perspectiefnota 2024-2027 en de Begroting 2024. Op basis van de huidige uitgangspunten kunnen de rentelasten van de geplande investering worden voldaan. Voor het verloop van de rentelasten verwijzen we naar de tabel bij het onderdeel financieringsportefeuille.

Bij de Perspectiefnota 2027-2030 is de interne rekenrente met 0,2% gestegen naar 1,5%. De stijging van de rekenrente volgt op de ontwikkeling van de rente voor het aantrekken van (lang) vreemd vermogen in combinatie met de verwachte toename van de schulden.

Met ingang van de begroting 2025 is de methode van rentetoerekening toe te rekenen aan de grondexploitaties gewijzigd in verband met nieuwe BBV-regels. Deze werd bepaald op de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen en het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille. Deze wordt nu bepaald op basis van de rekenrente, dus 1,5%.

3.3.4 Renterisico's

Een gemeente moet haar renterisico's beheersen door middel van onder andere de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet
De overheid stelt grenzen aan het totaal van kort geld, omdat rentefluctuaties grote gevolgen kunnen hebben voor de rentelasten in de (meerjaren)begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2027 kwartaal 1	2027 kwartaal 2	2027 kwartaal 3	2027 kwartaal 4
Toegestane kasgeldlimiet	17.448	17.448	17.448	17.448
Werkelijke kasgeldlimiet	10.000	10.000	10.000	10.000
Ruimte	7.448	7.448	7.448	7.448

Elk kwartaal is er een ruimte van circa € 7 mln. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de kasgeldlimiet. In het rentebeleid is vastgelegd dat, binnen de kaders van de kasgeldlimiet, optimaal gebruik gemaakt wordt van kortlopende financieringen.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt de omvang van de jaarlijkse aflossingen en de leningen die voor renteherziening in aanmerking komen. De renterisiconorm is door het BBV vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Toegestane renterisico	41.055	41.710	40.786	35.791
Werkelijke renterisico	10.069	6.573	828	15.832
Ruimte	30.986	35.137	39.959	19.958

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

3.3.5 Schatkistbankieren

Gezien de huidige planning van uitgaven en inkomsten zijn er in 2027 geen schatkistgelden beschikbaar en zal het verplichte schatkistbankieren voor onze gemeente in de praktijk niet snel een rol spelen.

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Inleiding

Op basis van het BBV is de gemeente verplicht om de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering te verstrekken. Onder bedrijfsvoering verstaan we de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De paragraaf Bedrijfsvoering schetst op hoofdlijnen de manier waarop onze organisatie haar ambities wil bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn.

3.4.2 Personeels- en organisatiebeleid

Strategisch HRM

In 2027 bouwen we verder aan een toekomstbestendige organisatie door de uitvoering van het strategisch HR-beleid. We investeren in het aantrekken, ontwikkelen en behouden van medewerkers en leidinggevenden, zodat de organisatie beschikt over de kennis, vaardigheden en het leiderschap die nodig zijn om de maatschappelijke opgaven van Gorinchem te realiseren. Strategische personeelsplanning, leiderschapsontwikkeling, digitale en AI-vaardigheden en duurzame inzetbaarheid vormen hierbij belangrijke speerpunten. Daarnaast blijven we werken aan een aantrekkelijke, inclusieve en sociaal veilige werkomgeving waarin medewerkers zich kunnen ontwikkelen en met plezier hun werk uitvoeren.

Formatie

Formatie	2027	2028	2029	2030
Fte's	350	350	343	343

De formatiewijzigingen uit de verschillende P&C-documenten zijn verwerkt in het overzicht. In de Tussentijdse rapportage 2025 en de Perspectiefnota 2027 zijn tijdelijke formatieplaatsen opgenomen met een einddatum in 2028. Hierdoor neemt de formatie na 2028 af.

Ziekteverzuim

Het terugdringen en voorkomen van ziekteverzuim blijft een belangrijk aandachtspunt. De focus ligt op preventie, duurzame inzetbaarheid en een actieve verzuimaanpak. Leidinggevenden worden ondersteund bij het tijdig signaleren van risico's en het begeleiden van medewerkers, in nauwe samenwerking met de bedrijfsarts, bedrijfsverpleegkundige en andere deskundigen. Door het benutten van verzuimgegevens en het analyseren van trends kunnen gerichte interventies worden ingezet om verzuim te voorkomen en duurzame inzetbaarheid te bevorderen.

Organisatie

In 2027 werken we verder aan de doorontwikkeling van de organisatie, waarbij de uitkomsten van de organisatie-evaluatie richting geven aan de vervolgstappen. We versterken de samenwerking, het eigenaarschap en het leiderschap binnen de organisatie en verbeteren de sturing op organisatiebrede opgaven. Daarnaast zetten we de professionalisering van projectmatig werken voort en investeren we in een organisatie die wendbaar is en effectief kan inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en de ambities uit het coalitieakkoord.

3.4.3 Informatisering en automatisering

Een ontwikkeling waar niemand omheen kan is de razendsnelle opkomst van kunstmatige intelligentie. In 2026 zal het gebruik in versterkte mate doorzetten in zo ongeveer alle toepassingen en systemen die de gemeente gebruikt. Bij de inzet kijken we niet alleen naar de toegevoegde waarde en 'de mens in control'. Ook betrouwbaarheid, veiligheid, vertrouwelijkheid, ethiek en duurzaamheid vormen een belangrijk kader.

Ook de digitalisering op het vlak van de interactie met burgers en bedrijven zet verder door. Daarbij geven we burgers en bedrijven meer inzage in gegevens die hen raken (uitbouw mijn-gemeente), en werken we verder aan onze openheid en transparantie binnen het kader van de Woo. Daarbij besteden we ook aandacht aan het blijven aanbieden van niet-digitale mogelijkheden. Alle burgers, inclusief degenen met beperkte digitale vaardigheden, dienen toegang te hebben tot de diensten van de gemeente. We volgen daarbij de uitgangspunten van de landelijke 'werkagenda Waardengedreven Digitaliseren'.

Een ontwikkeling van een heel andere orde is de toenemende noodzaak om als gemeenten meer en beter samen te werken. Niemand slaagt er nog in om alle ontwikkelingen nog allemaal zelfstandig bij te benen. Waar mogelijk participeren we in initiatieven die op dit vlak landelijk worden geïnitieerd. Een en ander conform de lijn 'samen versnellen' vanuit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) die op 4 juli 2025 landelijk werd vastgesteld. 'In de Open Web community waar we sinds 2025 deel van uitmaken, nemen we vanuit deze gedacht een actieve rol.

Bij alles wat we doen moeten we scherp sturen op de financiën en op personele capaciteit. Focus is belangrijk. Leidraad bij afwegingen is dat we allereerst veilig, betrouwbaar, gedegen en tegelijk zo makkelijk mogelijk het werk kunnen doen, en daarnaast dat we zo veel mogelijk toegevoegde waarde creëren voor de stad en/of de organisatie. Vanzelfsprekend kijken we daarbij ook de aspecten elektronische veiligheid en -robuustheid, IT-control en privacy- en vertrouwelijkheid.

3.4.4 Informatiebeveiliging

Hoewel formele vaststelling van BIO2.0 nog moet plaatsvinden, is het concept al beschikbaar en heeft de gemeente een inventarisatieproces opgestart. Tegelijkertijd is het relevant om nu reeds te anticiperen op toekomstige wettelijke kaders. Zo is de implementatie van de Cyberbeveiligingswet (CBW) opnieuw uitgesteld en wordt invoering nu in het derde kwartaal van 2026 verwacht. Dit uitstel doet niets af aan de noodzaak om als gemeente proactief voorbereidingen te treffen en gefaseerd toe te werken naar implementatie.

De actualisatie van diverse overheidsmaatregelen blijft noodzakelijk, mede door de voortdurende dreiging van cyberaanvallen zoals ransomware. Daarnaast vraagt veranderende wetgeving blijvende aandacht.

Het is van belang dat we als gemeente voldoen aan de basisnormen van informatiebeveiliging, zoals vastgelegd in de BIO. Deze vormen tevens het fundament voor de invulling van de zorgplicht die voortvloeit uit NIS2. De impact van deze wetgeving is breed: niet alleen technische systemen en applicaties worden geraakt, maar ook werkprocessen, gegevensbeheer en documentatie.

De jaarlijkse verplichte DigiD-audit door een onafhankelijke IT-auditor blijft onderdeel van het controleproces. Vanaf 2024 vindt toetsing plaats op zowel de opzet en het bestaan van

beheersmaatregelen, als op de daadwerkelijke werking van drie van de zeven maatregelen gedurende de gehele beoordelingsperiode.

3.4.5 Financiën

Voortdurend wordt gewerkt aan een cyclus waarmee de raad kaders kan stellen en haar controlerende rol kan uitoefenen. Daardoor stellen we het management en het college in staat om tijdig de juiste beslissingen te nemen en hierover verantwoording af te leggen.

Financiële continuïteit
De begroting 2027 laat een sluitend financieel meerjarenperspectief zien. De kwetsbaarheden in de begroting zijn groter dan in het verleden met name als gevolg van de geraamde, maar voor een deel nog te effectueren, bezuinigingen en baten die zijn opgenomen. De weerstandsratio bevindt zich aan de onderkant van de door de raad vastgestelde bandbreedte 1,4 tot 2. Dit legt druk op het sparen voor toekomstige opgaven. De schuldquote zal verslechteren als gevolg van alle geplande investeringen. De realisatie van de investeringen gaat minder snel dan eerder gepland, hierdoor wordt de schuldquote minder hoog dan verwacht. De meerjarige saldi zijn beperkt en vragen om meer keuzes voor de toekomst.

3.4.6 Inkoop en aanbesteding

Inkoop binnen de gemeente Gorinchem is zich aan het ontwikkelen. Samenwerking met de verschillende teams zorgt voor meer kennisverbreding van inkoop in de organisatie. Ingezet wordt op het uniformeren van aanbestedingsdocumenten en periodieke inkoopoverleggen met de teammanagers. Deze overleggen, samen met de resultaten van de spendanalyse, vormen de basis van de aanbestedingskalender.

3.4.7 Regionale samenwerking

Om lokale ambities te realiseren, is het in sommige gevallen nodig om samen te werken. Dat doen we met gemeenten die op ons lijken qua grootte, centrumpositie en gemeenten om ons heen in de regio. Samenwerken doen we onder meer via gemeenschappelijke regelingen. Meer informatie daarover is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

In 2024 en 2025 hebben gemeenteraad en college tijdens I&O-sessies stilgestaan bij het onderwerp regionale samenwerking. Er vinden diverse ontwikkelingen rondom regionale samenwerking plaats. Zo heeft in 2023/2024 een onderzoek plaatsgevonden naar de samenwerking in de regio Alblasserwaard - Vijfheerenlanden (AV). Naar aanleiding daarvan heeft de raad besloten om op een andere manier samen te gaan werken in de regio AV, via een nieuw regioplatform. In maart 2025 heeft een eerste radenbijeenkomst van dit regioplatform plaatsgevonden. Ontwikkelingen vinden ook plaats op de regionale schaal Zuid-Holland Zuid. Op deze schaal werkt onze gemeente steeds vaker samen met Smart Delta Drechtsteden, bijvoorbeeld door middel van de twee Regio Deals Drechtsteden-Gorinchem. Verdere doorontwikkeling van deze samenwerking biedt mogelijkheden voor de versterking van de strategische positie van onze gemeente.

Tijdens een I&O op 15 mei 2025 heeft het college de raad bijgepraat over de uitvoering van de gemeentelijke regionale strategie. We werken samen vanuit het besef dat samenwerking nodig is om ook de doelstellingen van onze stad te bereiken. Samenwerken doen we zelfbewust als veelzijdige centrumstad, waarbij we veel te bieden hebben aan onze regio. We willen daarbij weg blijven van structuurdiscussies die veel tijd in beslag nemen en weinig opleveren. Per opgave kijken we naar

de ideale schaal en daarbij behorende samenwerkingspartners. Dat past ook bij onze geografische positie op het scharnierpunt van regio's.

In 2025 hebben we blijvend samengewerkt in de AV-regio op opgaven als zorg, duurzaamheid, arbeidsmarkt, wonen, klimaatadaptatie, onderwijs en recreatie en toerisme. Tegelijkertijd hebben we de samenwerking met Smart Delta versterkt. We zien dat samenwerking in Smart Delta meerwaarde biedt voor onze gemeente, op terreinen als bereikbaarheid, ruimtelijke ordening, economie, wonen en lobby en public affairs. De koers van de samenwerking in Smart Delta is vastgelegd in de nieuwe regionale ruimtelijke strategie, waarvan de hoofdlijnen zijn gepresenteerd tijdens de I&O van 15 mei 2025. Op basis van deze strategie maken we afspraken binnen en met Smart Delta over de manier waarop Gorinchem deelneemt aan de samenwerking, welke inzet en middelen daar bij horen en hoe we deze afspraken vastleggen. Het is de verwachting dat dit in de komende periode leidt tot nieuwe afspraken. Zodra hier meer over bekend is, zal de raad hierover geïnformeerd worden.

3.4.8 Bestuurlijke planning en control

Rekenkameronderzoeken

Onderzoek Doorstromingsbeleid woningvoorraad
De rekenkamer Gorinchem heeft een onderzoek uitgevoerd naar het doorstromingsbeleid woningvoorraad. De doorstroming vormt een belangrijke factor om tot een evenwichtige verdeling van de woningvoorraad te komen. Geconstateerd is dat het onderzoek, uitgevoerd door een onderzoeksbureau, meer tijd heeft gekost dan oorspronkelijk was ingepland. De besluitvorming heeft plaatsgevonden tijdens de raadsvergadering van 16 december 2025. De raad is in december 2025 geïnformeerd over de stand van zaken doorstroming en doorstromingsbeleid. De doorstroming "landt" in het volkshuisvestingsprogramma dat op termijn geëvalueerd wordt. De uitwerking van de aanbevelingen heeft hierdoor een langere doorlooptijd.

DoeMee-onderzoek NVRR energiebesparingsplicht.
Het DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers stond in het teken van het decentrale toezicht op de handhaving van de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Het onderzoek is afgerond. De rekenkamer heeft de conclusies en aanbevelingen aan de raad voorgelegd. De besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 27 november 2025. De uitwerking van de aanbevelingen heeft een langere doorlooptijd.

Onderzoek Toegankelijkheid
De rekenkamer van de gemeente Gorinchem heeft besloten haar nieuwe onderzoek te richten op de toegankelijkheid van de gemeente voor mensen met een beperking. Het begrip toegankelijkheid heeft vele dimensies. De onderliggende waarde is ‘inclusiviteit’: iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een beperking. Met het onderzoek wil de rekenkamer de raad informeren over de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van het VN-verdrag. Daarbij gaat het om overzicht en inzicht in het gevoerde beleid. Het onderzoek wordt naar verwachting in het vierde kwartaal van 2026 openbaar gemaakt en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Nieuw onderzoek 2027
De rekenkamer Gorinchem beraadt zich op dit moment op een nieuw onderwerp voor een onderzoek. De verwachting is dat de rekenkamer eind 2026 start met het nieuwe onderzoek. De raad ontvangt zoals gebruikelijk rechtstreeks bericht van de rekenkamer hierover via de Lijst van ingekomen stukken raad.

Collegeonderzoeken

Uitvoering subsidieverstrekking
Het college heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de uitvoering van de subsidieverstrekking. U bent in raadsinformatiebrief Z/24/766222 D-901714 geïnformeerd over de uitkomsten en de aanbevelingen van dit onderzoek. In 2027 zal verder uitvoering gegeven worden aan de aanbevelingen die gericht zijn op het verder optimaliseren van het subsidieproces.

Burgerpeiling
In 2025 is de burgerpeiling uitgevoerd. In deze peiling wordt de tevredenheid van de Gorcumse inwoners inzake wonen, leven, veiligheid en welzijn gemeten. De burgerpeiling is zowel op wijkniveau als stadsniveau uitgevoerd. De uitkomsten uit de burgerpeiling leiden tot aandachtspunten en acties die zoals gebruikelijk betrokken worden bij uitvoering van bestaande plannen en activiteiten. De monitoring van de aandachtspunten en acties vinden in 2027 plaats via de planning- en controlcyclus (begroting en Jaarstukken) en overige bestuurlijke documenten waaronder de monitor Integrale samenlevingsvisie.

Nieuw onderzoek 2027
Het nieuwe onderwerp van het collegeonderzoek wordt in 2027 de burgerpeiling. De burgerpeiling wordt om de 2 jaar als collegeonderzoek uitgevoerd.

3.4.9 Administratieve organisatie en interne controle

De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle is erop gericht om de juistheid, de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen en de risico's te beheersen.

Interne controle
Ieder jaar worden de interne controles uitgevoerd op basis van het meerjarige interne controleplan en het daarbij behorende jaarlijkse uitvoeringsprogramma. Het programma wordt afgestemd met de externe accountant, zodat de uitkomsten van de interne controles ook gebruikt kunnen worden als basis voor de jaarrekeningcontrole. Op basis van de belangrijkste geldstromen, risico's en ontwikkelingen wordt beoordeeld welke processen en onderwerpen gecontroleerd worden. Er wordt steeds meer gewerkt op basis van data-analyses, een ontwikkeling die de komende jaren in samenwerking met de accountant wordt geïntensiveerd. Uit de interne controles vloeien aanbevelingen voort op het gebied van de bedrijfsvoering. Deze worden intern besproken en de opvolging wordt intern gemonitord.

Fraude-risico-analyse
De eerste stap van de fraude-risico-analyse is in 2024 afgerond. De fraude-risico's zijn geïnventariseerd, en op basis van kans en impact is duidelijk welke beheersmaatregelen nodig zijn om passend met deze risico's om te gaan. Op basis hiervan wordt gedurende enkele jaren (waaronder 2027) gefaseerd beoordeeld in hoeverre deze maatregelen in de praktijk al zijn geïmplementeerd en of de nog ontbrekende maatregelen kunnen worden geïmplementeerd.

Accountantscontrole
De accountantscontrole vindt plaats overeenkomstig de verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem 2025 (artikel 213 Gemeentewet). De komende jaren zal steeds meer invulling worden gegeven aan de integratie van de interne controlefunctie en de accountantscontrole, en steeds meer gebruik worden gemaakt van data-analyses en IT-controles. De traditionele interim-controle zal

daarbij steeds meer worden vervangen door controles verspreid over het hele jaar. De raad zal op hoofdlijnen worden geïnformeerd over de uitkomsten van de interim-controle en de reactie van het college daarop.

Voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole heeft de raad de mogelijkheid om speerpunten voor de controle te benoemen. Dit gebeurt bij de jaarlijkse vaststelling van het normenkader, een belangrijk uitgangspunt voor de accountantscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording. De accountant geeft in het proces van de vaststelling van de jaarstukken de raad een toelichting op de uitkomsten van de accountantscontrole op de jaarrekening. Het college geeft in een raadsinformatiebrief een reactie op de bevindingen van de accountant.

3.4.10 Rechtmatigheid

In de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2025 is vastgesteld dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde lasten en baten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen hoger was dan de daarvoor door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens van 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

In de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening 2025 is een aantal beheersmaatregelen opgenomen waarmee de onrechtmatigheid kan worden verkleind. Mogelijk leidt de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2026 nog tot nieuwe beheersmaatregelen. Deze beheersmaatregelen zijn of worden opgepakt met het uiteindelijke doel de lasten en baten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand te laten komen.

3.4.11 Interbestuurlijk toezicht

De provincie beoordeelt op basis van een bestuursovereenkomst of gemeenten bepaalde taken volgens de wet uitvoeren waarover u jaarlijks een raadsinformatiebrief ontvangt. Het gaat hierbij om de taken Ruimtelijke ordening, Omgevingsrecht, Monumentenzorg & archeologie, Archief- & Informatiebeheer en Huisvesting vergunninghouders.

De raad wordt zoals gebruikelijk in het voorjaar van 2027 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief over de stand van het interbestuurlijk toezicht.

3.5 Openbaarheid

In het jaar 2022 trad de Wet open overheid in werking. Deze wet richt zich op meer transparantie van overheidshandelen, en kent verplichtingen om documenten in 17 categorieën (waarvan 11 voor gemeenten) via het web toegankelijk te maken. De invoeringstermijn is vooralsnog 5 jaar. We volgen én voldoen aan de vereisten van de landelijke invoeringsstrategie. Helaas is een kenmerk van de landelijke strategie dat duidelijkheid vaak lang op zich laat wachten. Om maximaal te kunnen leren van de ervaringen van andere gemeenten, en onverhoopt herstelwerk te voorkomen, lopen we hooguit af en toe op wettelijke invoeringstermijnen vooruit. Daardoor wordt er tot op heden minder gepubliceerd dan op basis van doorlooptijd mogelijk wordt verwacht.

We besteden veel aandacht aan het zo makkelijk mogelijk maken van het publicatieproces, én tegelijk het ook voldoen aan andere (nieuwe of vernieuwde) wetgeving, zoals archiefwet, wet hergebruik overheidsinformatie, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, de digitoegankelijkheidsvereisten, Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), etc.

Om de benodigde aanpassingen beheersbaar te houden dienen we scherp op de samenhang te sturen. Tegelijk moeten we ervoor waken dat eigen voornemens en prioriteiten niet buiten beeld verdwijnen en middelen en capaciteit geheel worden opgeslokt door via wetgeving opgelegde veranderingen.

3.6 Grondbeleid

3.6.1 Inleiding

In overeenstemming met artikel 16 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf Grondbeleid:

- de visie op het grondbeleid en de wijze waarop dit beleid wordt uitgevoerd;
- de wijze waarop winstnemingen en risico's worden bepaald en onderbouwd.

Over de financiële ontwikkelingen binnen de grondexploitaties wordt jaarlijks gerapporteerd. Dit gebeurt via het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG), dat tevens dient als onderbouwing voor de jaarrekening. In het MPG worden de afzonderlijke grondexploitaties geactualiseerd en worden de financiële ontwikkelingen, verwachtingen en risico's inzichtelijk gemaakt.

Het MPG heeft daarnaast een informerende rol richting de gemeenteraad. De actuele prognoses en inzichten in deze paragraaf met betrekking tot de grondexploitaties zijn gebaseerd op het MPG 2026.

3.6.2 Visie, beleid en uitvoering

Gorinchem staat voor verschillende ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. De stad wil ruimte bieden aan wonen, werken, voorzieningen, bereikbaarheid, duurzaamheid, klimaatadaptatie en een aantrekkelijke openbare ruimte. Het coalitieakkoord *Samen meer mogelijk maken 2026-2030* zet daarbij in op een sterk, sociaal, duurzaam en ondernemend Gorinchem. Voor woningbouw ligt de nadruk onder andere op een gemengd en betaalbaar woningbouwprogramma, het benutten van transformatiekansen en samenwerking met inwoners, woningcorporaties en marktpartijen. Ook wordt ingezet op een toekomstbestendige infrastructuur, intensiever ruimtegebruik, energiehubs en energie- en klimaatbestendige bedrijventerreinen.

De visie wordt onderbouwd door de volgende beleidsstukken:

- Coalitieakkoord 2026-2030
- Grondbeleid en Kostenverhaal 2026-2029
- Vastgoedbeleid 2026-2032
- BBV notitie grondbeleid

- Visie van de stad GO2032
- Bedrijventerreinvisie Zuid-Holland Zuid 2022-2030
- Financiële verordening
- Omgevingsvisie Gorinchem 2050

Het grondbeleid is geen zelfstandig doel, maar een instrument om deze ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen op een verantwoorde, transparante en economisch uitvoerbare wijze te realiseren. Daarbij gaat het niet uitsluitend om gemeentelijke grondexploitaties. Ook verwerving, gronduitgifte, samenwerking met marktpartijen, kostenverhaal en de inzet van publiekrechtelijke beleidsinstrumenten behoren tot het gemeentelijke grondbeleid. De visie en ambities van Gorinchem moeten door middel van deze beleidsstukken worden gefaciliteerd en uiteindelijk gerealiseerd.

Grondbeleid

De kaders voor de uitvoering zijn vastgelegd in de Nota Grondbeleid en kostenverhaal 2026-2029. Met deze nota is de eerdere Nota Grondbeleid 2020-2023 vervangen. In de nieuwe nota is gekozen voor situationeel grondbeleid. Dit betekent dat niet vooraf voor iedere ontwikkeling dezelfde gemeentelijke rol wordt gekozen, maar dat per locatie en initiatief een integrale afweging wordt gemaakt.

Bij deze afweging worden de volgende aspecten betrokken: de mate waarin gemeentelijke sturing en regie noodzakelijk zijn; de aanwezigheid en werking van de markt; de bereidheid en mogelijkheid om financiële middelen in te zetten; de beschikbare kwalitatieve en kwantitatieve organisatiecapaciteit; de omvang en aanvaardbaarheid van het risicoprofiel.

Afhankelijk van deze afweging kan de gemeente kiezen voor actief grondbeleid, faciliterend grondbeleid of een publiek-private samenwerking. Bij actief grondbeleid verwerft en ontwikkelt de gemeente zelf gronden en draagt zij in belangrijke mate de financiële risico's. Bij faciliterend grondbeleid wordt de ontwikkeling door een private partij uitgevoerd en stelt de gemeente de publiekrechtelijke en beleidsmatige kaders. Bij een publiek-private samenwerking worden taken, verantwoordelijkheden, investeringen en risico's tussen de gemeente en een of meer marktpartijen verdeeld.

De keuze voor een actieve rol kan de gemeente meer zeggenschap geven over het programma, de kwaliteit, de fasering en de uitvoering van een ontwikkeling. Daar staan een grotere inzet van financiële middelen, een mogelijke toename van de schuldpositie, extra beslag op de ambtelijke capaciteit en een hoger risicoprofiel tegenover. Bij iedere ontwikkeling wordt daarom gezocht naar een passende verhouding tussen gemeentelijke regie, uitvoerbaarheid en risico.

De ontwikkeling van bedrijventerreinen is terug te vinden in programma 4 (Economie). Woonlocaties en uitleggebieden worden hierin niet benoemd, omdat er op het moment van opstellen geen actieve plannen voor deze locaties zijn.

Meerjarenperspectief Grondexploitaties

In het MPG staan de financiële stand van zaken en de bijbehorende risico's van de gemeentelijke grondexploitaties in één overzicht. Het MPG zorgt ervoor dat de gemeenteraad beter geïnformeerd is op de ruimtelijke projecten (kwalitatief en kwantitatief). Bovendien legt het college er verantwoording mee af over de bereikte resultaten binnen de grondexploitaties. Het MPG geeft inzicht in het verloop van de grondvoorraad van de in exploitatie genomen gronden.

Op dit moment zijn er twee actieve grondexploitaties; Groote Haar en Oost II. Er zijn op het moment van opstellen geen actieve voorbereidingskredieten vastgesteld ter voorbereiding van nieuwe grondexploitaties.

3.6.3 Prognose grondexploitaties

In onderstaande tabel is het volgende opgenomen over de gemeentelijke grondexploitaties:

- De actuele boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2025;

- Een prognose van de boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2026 (op basis van het MPG 2026, boekingen van 2026 en een prognose van de nog te maken kosten t/m december 2026);
- Een actuele prognose van het resultaat per grondexploitatie (EW = eindwaarde) per 1-1-2026;
- De stand van de voorzieningen voor de verliesgevende grondexploitaties is conform gemeentelijk beleid gebaseerd op de netto contante waarde.
- Er staan geen gronden op de materiële vaste activa (MVA) die voor herontwikkeling zijn bestemd. Derhalve zijn er geen mutaties voorzien in de grondvoorraad.

De prognose voor de grondexploitatie is gebaseerd op de laatst vastgestelde herziening bij de jaarrekening 2025.

Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2025	Boekwaarde per 31-12-2026	exploitatieresultaat (EW) ultimo eindjaar	Eindjaar	Voorziening per 1-1-2026	Reservering weerstands-vermogen 2026
Verliesgevende grondexploitaties						
Groote Haar	€ -58.597	€ -73.055	€ -10.876	2040	€ -8.080	€ 4.689
Subtotaal	€ -58.597	€ -73.055	€ -10.876		€ -8.080	€ 4.689
Winstgevende grondexploitaties						
Oost II (exclusief winstneming)	€ -3.483	€ 716	€ 716	2026	N.v.t	€ -
Subtotaal	€ -3.483	€ 716	€ 716		€ -	€ -
Totaal	**€ -62.081**	**€ -72.339**	**€ -10.159**		**€ -8.080**	**€ 4.689**

Hieronder worden per grondexploitatie de meest actuele ontwikkelingen geschetst.

Groote Haar
De realisatie van het bedrijventerrein Groote Haar hangt nauw samen met de capaciteitsvergroting van de A27. Met Rijkswaterstaat (RWS) zijn afspraken gemaakt dat RWS zich inspant om eind 2026 de aansluiting Scheiwijk voor Groote Haar op te leveren. Door een landelijke bezuiniging van RWS op de realisatie van infrastructurele projecten wordt ook de oplevering van de aansluiting richting Groote Haar verschoven naar eind 2027. Ondanks de vertraging bij RWS vordert de aanleg van het gemeentelijke deel van het project gestaagd en volgens planning. Een groot deel van de aanlegkosten zal de gemeente eind 2026 hebben gemaakt. Het uitgangspunt is dat het bedrijventerrein tijdig bouwrijp is, zodat de gronduitgifte conform de prognose uit het MPG in 2028 kan starten en bedrijven vervolgens met de bouw kunnen beginnen.

In 2024 is een aanvang gemaakt met het voorbelasten van delen van de nieuwe infrastructuur. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van speciaal aangelegde tijdelijke bouwaansluitingen op de A27. In 2025 is begonnen met het bouwrijp maken van het gebied, waaronder de aanleg van bouwwegen en riolering en het voorbelasten van de uit te geven kavels. Deze werkzaamheden lopen door tot in 2026. Inmiddels is een uitgiftebeleid/-protocol voor bedrijventerrein Groote Haar vastgesteld. Hierin kunnen geïnteresseerden zien hoe zij zich kunnen inschrijven en welke selectiecriteria worden gehanteerd: bedrijf van herkomst, economisch belang, duurzaamheid/klimaatbeleid en ruimtegebruik. Bij de uitgifte van de gronden spelen onderwerpen als netcongestie en stikstof nog een rol. De gemeente werkt actief aan deze thema's, zodat de selectieprocedure kan worden gestart.

Oost II
Er zijn nog enkele percelen te koop waarvan verwacht wordt dat die eind 2026 worden verkocht. Dit zijn de laatste bedrijfskavels die de gemeente uit kan geven totdat Groote Haar start met uitgifte. Gelet op de schaarste van de bedrijfskavels hanteert de gemeente een strikt uitgiftebeleid. Er zijn nog een aantal werkzaamheden die in 2026 gerealiseerd worden. Na afsluiting van de grondexploitatie in 2026 zullen vermoedelijk nog enkele werkzaamheden doorlopen tot in 2027.

Hoog Dalem
De ontwikkelingen rondom Hoog Dalem zijn beschreven in de paragraaf 'Verbonden Partijen', onder het onderdeel 'Hoog Dalem C.V.'.

Prognose winstneming
Voor de grondexploitatie Oost II resteert nog een te nemen winst. Op basis van de aanname dat de verkoop van de resterende kavels in 2026 zal plaatsvinden, wordt verwacht dat het laatste deel van de winstneming in dat boekjaar kan worden gerealiseerd. Naar verwachting kan hiermee de resterende € 0,8 mln. aan winst in 2026 worden genomen.

In onderstaande tabel wordt voor de winstgevende grondexploitaties de volledige prognose weergegeven van de winstnemingen:

Winstgevende grondexploitaties (bedragen x € 1.000)	Exploitatie-resultaat (EW)	Winstneming t/m 2025	Prognose 2026	2027 e.v.
Oost II	€ 6.696	€ 5.903	€ 793	€ -
Totaal	**€ 6.696**	**€ 5.903**	**€ 793**	**€ -**

3.6.4 Risico's en weerstandsvermogen

Risico's grondexploitaties

Risico's die zich naar verwachting zullen voordoen, worden verwerkt in de actuele grondexploitaties. Wanneer hierdoor een negatief resultaat ontstaat, wordt hiervoor een verliesvoorziening getroffen. Risico's waarvan nog onzeker is of deze optreden, worden per grondexploitatie afzonderlijk in beeld gebracht. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijke financiële gevolgen en de kans van optreden. De uitkomst hiervan wordt meegenomen bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen.

Binnen de gemeentelijke grondexploitaties komt het grootste deel van het risicobedrag voor rekening van Groote Haar. Dit hangt vooral samen met de lange looptijd van de grondexploitatie. Hierdoor hebben bijvoorbeeld renteontwikkelingen relatief veel invloed op het uiteindelijke resultaat. Ook netcongestie vormt een belangrijk risico, omdat dit kan leiden tot vertraging van de gronduitgifte of tot aanvullende kosten.

De totale gewogen projectspecifieke risico's van de grondexploitaties zijn begroot op circa € 4,7 mln. en zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

Gewogen projectrisico's (bedragen x € 1.000)	
Groote Haar	4.689
Oost II	-
Totaal	**4.689**

3.7 Lokale heffingen

3.7.1 Inleiding

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Bij de gebonden heffingen is de besteding daarvan gerelateerd aan een direct aanwijsbare tegenprestatie, zoals de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, leges, begraafrechten en marktgelden. Deze heffingen worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), roerendezaakbelasting (RZB), parkeerbelasting en precariobelasting worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding van deze heffingen is niet gebonden aan een bepaalde taak.

3.7.2 Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, dan kan kwijtschelding worden verleend.
De gemeentelijke kwijtscheldingsnormen mogen niet meer dan 100% van de bijstandsnormen bedragen, wel minder. In Gorinchem gelden de maximale normbedragen, wat er op neer komt dat een belastingplichtige met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komt.
De volgende belastingen komen voor kwijtschelding in aanmerking: de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Met de kwijtschelding is in de begroting een bedrag gemoeid van zo'n € 660.000. De gederfde inkomsten wegens het verlenen van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden verrekend via de desbetreffende tarieven.

3.7.3 Overzicht lokale heffingen

De drie belangrijkste lokale heffingen zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Hieronder wordt ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten voor deze heffingen in 2027. Daarnaast wordt kort ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten van de overige belastingen, heffingen en rechten. De verordeningen waarin de tarieven worden vastgelegd, zullen in december aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Baten
In de komende jaren worden de volgende baten uit lokale heffingen geraamd:

Heffingssoort (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene dekkingsmiddelen:					
Onroerende zaakbelasting (OZB)	13.245	13.583	13.583	13.583	13.583
Roerende zaakbelasting (RZB)	16	16	16	16	16
Toeristenbelasting	380	430	430	430	430
Parkeerbelastingen	2.765	2.713	2.713	2.713	2.713
Precariobelasting	150	150	150	150	150
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	*16.557*	*16.892*	*16.892*	*16.892*	*16.892*
Gebonden heffingen:					
Afvalstoffenheffing	6.853	7.245	7.348	7.371	7.393
Rioolbelasting	4.025	4.870	4.980	5.092	5.206
Leges	2.068	2.176	2.141	1.910	1.811
Begraafrechten	417	417	417	417	417
Marktgelden	29	29	29	29	29
Subtotaal gebonden heffingen	*13.392*	*14.737*	*14.914*	*14.818*	*14.857*
Totaal geraamde inkomsten lokale heffingen	**29.949**	**31.629**	**31.806**	**31.711**	**31.749**

Algemene dekkingsmiddelen
Deze opbrengsten mogen vrij worden besteed. Er gelden geen wettelijke beperkingen voor de mate waarin de tarieven mogen worden verhoogd. Per opbrengstsoort volgt een toelichting op de ontwikkelingen in 2027.

Onroerende zaakbelasting
De OZB is de gemeentelijke belasting met de hoogste opbrengst. De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een vast percentage van de economische waarde van de onroerende zaken. Overeenkomstig de perspectiefnota 2027-2030 zijn de OZB-opbrengsten met 2,1% verhoogd.
De waarde wordt getaxeerd conform de WOZ en elk jaar opnieuw vastgesteld. In onderstaande tabel worden de concepttarieven getoond. Deze tarieven zijn gebaseerd op de begrote opbrengsten en het nu bekende heffingsareaal. Na de nieuwe herwaardering zullen de definitieve tarieven worden berekend en door de raad worden vastgelegd bij de vaststelling van de verordeningen 2027.

Onroerende zaakbelasting	Heffingsareaal (bedragen x € 1.000.000)	Tarief 2026	Concepttarief 2027	Opbrengst (bedragen x € 1.000)
Woningen				
- Eigenaar	7.978	0,0813%	0,0771%	6.150
Niet woningen				
- Eigenaar	1.119	0,3838%	0,3833%	4.290
- Gebruiker	1.055	0,3404%	0,2979%	3.143

Roerende zaakbelasting
De RZB is qua heffing te vergelijken met de OZB, met dit verschil dat de RZB wordt geheven voor roerende woon- en verblijfsruimten. De tarieven zijn wettelijk gekoppeld aan de OZB-tarieven. Het heffingsareaal van de RZB is beperkt van omvang en omvat alleen de woonarken.

Toeristenbelasting
De toeristenbelasting is per 1 juni 2024 ingevoerd om bezoekers mee te laten betalen aan onze voorzieningen. Stapsgewijs wordt het tarief voor de toeristenbelasting verhoogd zodat deze beter is afgestemd op het landelijke gemiddelde. De toeristenbelasting zal overeenkomstig de uitgangspunten van de perspectiefnota 2027-2030 met 15% worden verhoogd.

Parkeeropbrengsten
De gemeente heft parkeerbelasting voor het parkeren van een voertuig op een aangewezen plaats en tijdstip, of voor verleende parkeervergunningen. Met de heffing van parkeerbelasting worden algemene inkomsten verkregen. Daarnaast heeft de gemeente parkeergarages waar ook tegen betaling kan worden geparkeerd. De parkeertarieven worden overeenkomstig de uitgangspunten van de perspectiefnota 2027-2030 geïndexeerd met 2,1%.

Precariobelasting
De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voor reclame-uitingen en uitstallingen bij winkels wordt momenteel geen precario geheven.

Gebonden heffingen
De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient ter dekking van de kosten die de gemeente voor deze dienstverlening maakt.

Per heffingssoort wordt de opbouw van de lasten weergegeven, waarbij we een onderscheid maken in de volgende twee categorieën:

- Directe lasten op basis van de taakvelden (alle direct toe te rekenen lasten, exclusief overhead);
- Indirecte lasten bestaande uit overhead en BTW.

Voor het bepalen van het dekkingspercentage worden de lasten inzake overhead en BTW toegerekend. Dit zijn de indirecte lasten. De overhead wordt toegerekend op basis van een overheadtarief en het aantal begrote uren per heffing.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een heffing ter dekking van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het

huishouden. Hierbij hanteren we twee tarieven, namelijk voor één- en meerpersoonshuishoudens. Bij éénpersoonshuishoudens wordt een korting verleend van 20% op het meerpersoonstarief. Het gemeentelijke uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Ten opzichte van 2026 is het tarief in 2027 gestegen. Dit komt voornamelijk door de verhoging van de bijdrage aan de GR Reinigingsdienst Waardlanden. De verhoogde bijdrage wordt doorberekend in het tarief van de afvalstoffenheffing. Met ingang van 1-1-2024 is Diftar ingevoerd. Zie verdere toelichting bij lokale lastendruk.

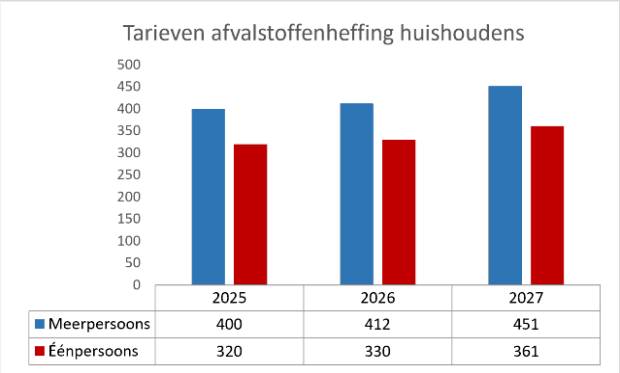

Opbouw tarieven

De begrote kwijtschelding afvalstoffenheffing en 15% van de perceptiekosten voor diverse belastingen worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Het percentage van 15% is bepaald op basis van ervaringscijfers. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Afvalstoffenheffing	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	7.206
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	109
Totale lasten	**7.315**
Opbrengst heffingen	**7.315**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolbelasting

Op grond van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Om deze zorgplicht te bekostigen kan de gemeente op grond van artikel 228a van de Gemeentewet rioolbelasting heffen. Evenals bij de afvalstoffenheffing wordt bij woningen een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Bedrijven betalen per 150 m^3 waterverbruik een vast tarief dat gelijk is aan het meerpersoonstarief. Uitgangspunt voor de vaststelling van de tarieven is 100% kostendekkendheid. Tot de kosten die uit de rioolbelasting worden gedekt, behoren niet alleen de uitgaven voor rioolbeheer en onderhoud, maar ook 50% van de kosten voor straatreiniging en 50% van de kosten voor waterbeheersing. Er is gekozen om de ontwikkeling van de rioolbelastingtarieven over een periode van 60 jaar te bekijken, omdat dit een realistischer beeld geeft van de verwachte tariefontwikkeling. In deze systematiek wordt de egalisatievoorziening ingezet om de kostenschommelingen te vereffenen die zich gedurende deze periode kunnen voordoen. De toekomstige financiële effecten zijn opgenomen in het vastgestelde programma

riolering en stedelijk Water 2026-2030.

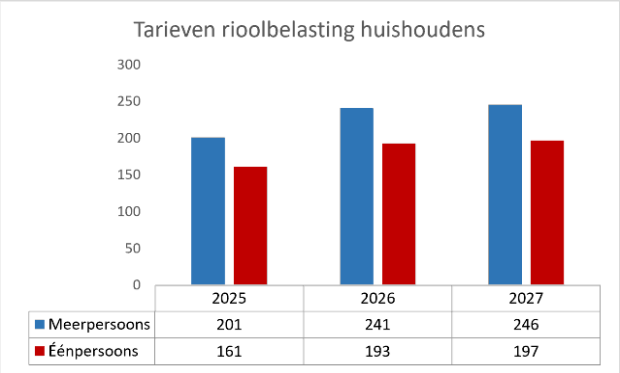

Opbouw tarieven

De begrote kwijtschelding rioolbelasting en 15% van de perceptiekosten voor diverse belastingen worden toegerekend aan de rioolbelasting. Het percentage van 15% is bepaald op basis van ervaringscijfers. De lasten van straatvegen worden voor 50% meegenomen in het tarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Rioolbelasting	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	5.959
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	**5.959**
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	391
Totale lasten	**6.350**
Opbrengst heffingen	**6.350**
Dekkingspercentage	**100%**

Leges

Leges betreffen het recht op grond van het genot van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Het betreft dan bijvoorbeeld het behandelen van verzoeken om verlening van een vergunning en het verstrekken van een paspoort of rijbewijs. Sommige legestarieven, zoals die van paspoorten en rijbewijzen, zijn gebonden aan wettelijke maxima en kunnen dus alleen worden verhoogd in de mate waarin het Rijk het toestaat. De overige tarieven, voor zover niet aan een maximum gebonden, zullen overeenkomstig de uitgangspunten van de perspectiefnota 2027-2030 worden geïndexeerd met 2,1%.

In de onderstaande tabel zijn de omvang en het dekkingspercentage van de onderdelen weergegeven.

Leges (bedragen x € 1.000)	Omgevingsvergunningen	Publiekszaken	Overige leges	Totaal leges
Lasten taakvelden	**1.235**	**1.558**	**62**	**2.856**
Toe te rekenen lasten (overhead)	651	700	0	1.351
Totale lasten	**1.886**	**2.258**	**62**	**4.207**
Opbrengst heffingen	**1.256**	**858**	**62**	**2.176**
Dekkingspercentage	**67%**	**38%**	**100%**	**52%**

Lijkbezorgingsrechten

Onderzoeksbureau Senze heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en rechten. Om kostendekkendheid op termijn te bereiken zijn de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten conform de perspectiefnota 2022 met 10% verhoogd in 2022 en 2023. Het vergt enige tijd voordat deze verhogingen doorwerken als gevolg van het afkopen van rechten voor bepaalde tijd. Daarom zijn de opbrengsten in lijn met de perspectiefnota 2026-2029 bijgesteld. Voor 2027 zullen de tarieven overeenkomstig de uitgangspunten van de perspectiefnota 2027-2030 worden geïndexeerd met 2,1%. Uitgangspunt blijft het streven naar kostendekkendheid.

Lijkbezorgingsrechten	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	**501**
Toe te rekenen lasten (overhead)	200
Totale lasten	**701**
Opbrengst heffingen	**417**
Dekkingspercentage	**60%**

Marktgelden

Voor 2027 zullen de tarieven overeenkomstig de uitgangspunten van de perspectiefnota 2027-2030 worden geïndexeerd met 2,1%.

Marktgelden	Bedragen x € 1.000
Lasten taakvelden	**32**
Toe te rekenen lasten (overhead)	16
Totale lasten	**48**
Opbrengst heffingen	**29**
Dekkingspercentage	**60%**

3.7.4 Lokale lastendruk

Per 1-1-2024 is Diftar ingevoerd. Het variabele deel van het tarief voor een meerpersoonshuishouden is vastgesteld op € 40 en voor een éénpersoonshuishouden op € 32. Het vaste deel in 2027 is voor een meerpersoonshuishouden € 411 en voor een éénpersoonshuishouden € 329. Door het beter scheiden van afval neemt het aantal ledigingen van restafval af. Hierdoor worden de kosten over een lager aantal ledigingen verdeeld. Om de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend te houden, wordt het tarief per lediging verhoogd in de verordening. Voor 2027 wordt een hoogbouwtarief (binnenstadstarief) voorgesteld van € 0,60 per lediging en een laagbouwtarief van € 1,65 per lediging. De mogelijkheden voor kwijtschelding worden ook opgenomen in de verordening.

In onderstaande overzicht wordt duidelijk hoe de woonlasten van één- en meerpersoonshuishoudens in Gorinchem zich volgend jaar ontwikkelen. Voor de waardeontwikkeling van de WOZ wordt uitgegaan van een verwachte stijging van 6,5%.

Meerpersoons-huishouden	2026	2027	Verschil
Woonlasten gemiddelde WOZ			
Afvalstoffenheffing	€ 412	€ 451	9,5%
Rioolbelasting	€ 241	€ 246	2,0%
OZB woning	€ 335	€ 338	1,0%
Gemiddelde WOZ	€ 412.000	€ 438.780	6,5%
	€ 988	**€ 1.035**	**4,8%**

Eenpersoons-huishouden	2026	2027	Verschil
Woonlasten gemiddelde WOZ			
Afvalstoffenheffing	€ 330	€ 361	9,4%
Rioolbelasting	€ 193	€ 197	2,0%
OZB woning	€ 335	€ 338	1,0%
Gemiddelde WOZ	€ 412.000	€ 438.780	6,5%
	€ 858	**€ 896**	**4,5%**

3.8 Verbonden partijen

3.8.1 Inleiding

De gemeente werkt samen met diverse partijen waarin zij zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van overeenkomsten met verbonden partijen komt voort uit maatschappelijke relevantie, bestuurlijke motieven en/ of bedrijfsvoeringsredenen. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft in de betreffende partij; als een lid van het college zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname in een verbonden partij risico kan lopen.

Het BBV, artikel 15, geeft het wettelijk kader weer en de vereisten voor deze paragraaf. Het beleid/ visie inzake verbonden partijen is in artikel 26 van de financiële verordening 2025 opgenomen.

3.8.2 Lijst van verbonden partijen

De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze verbonden partijen zijn in te delen in de volgende categorieën:
Gemeenschappelijke Regelingen (GR)
Vennootschappen en coöperaties
Stichtingen

In onderstaand overzicht wordt per categorie aangegeven welke verbonden partijen hiertoe behoren.

Gemeenschappelijke Regelingen (vestigingsplaats)
- GR Dienst Gezondheid & Jeugd (Dordrecht)
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (Dordrecht)
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (Dordrecht)
- GR GEVUDO (Dordrecht)
- GR AVRES (Meerkerk/ Gorinchem)
- GR Reinigingsdienst Waardlanden (Gorinchem)
- GR Bureau Openbare Verlichting (Hardinxveld-Giessendam)
- GR Natuur- en Recreatieschap Lingegebied (Kerk-Avezaath)
- GR Belastingsamenwerking Rivierenland (Tiel)

Vennootschappen en coöperaties (vestigingsplaats)
- Hoog Dalem C.V. (Gorinchem)
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)
- Oasen N.V. (Gouda)
- Stedin Holding N.V. (Rotterdam)
- Gemeente Gorinchem Deelneming B.V. (Gorinchem)
- Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V. (Alkmaar)
- Coöperatie i_lab (Gorinchem)

Stichtingen (vestigingsplaats)
- Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem (Gorinchem)
- Stichting Vesting3hoek (Gorinchem)

3.8.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel gemeenschappelijke regelingen is op 4 juni 2026 tijdens een I&O met de raad besproken. Dit heeft geleid tot 2 aanpassingen in de risicomatrix voor de begroting 2027.
Het financieel risico van de Belastingsamenwerking Rivierenland is voor Gorinchem verlaagd van gemiddeld naar laag omdat het aantal deelnemers is toegenomen. De bestuurlijke impact van de Veiligheidsregio is verhoogd van laag naar gemiddeld gezien de weerbaarheidsopgave met als gevolg taakuitbreiding en –verzwaring. De weerbaarheidsopgave voor de Veiligheidsregio's is een landelijke opdracht om de maatschappij weerbaarder te maken tegen hybride en militaire bedreigingen. Daarnaast is er op dit moment ook onzekerheid voor wat betreft de financiële tegemoetkoming van de taakuitbreiding en – verzwaring.

De risicomatrix kent een financiële impact en een bestuurlijke impact. Het totaaloverzicht van de financiële en bestuurlijke impacts is hieronder te vinden. De financiële impacts gaan met name over het weerstandsvermogen en de financiële exploitatie van een regeling. De bestuurlijke, inhoudelijke impacts geven inzicht in de bestuurlijke vertegenwoordiging, de stemverhouding, de mate waarin de doelen van de regelingen en de beleidsdoelen van de gemeente op elkaar zijn afgestemd en het eventuele imagorisico dat zich kan voordoen als gevolg van werkzaamheden van een regeling. In deze paragraaf Verbonden partijen en de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is een inhoudelijke toelichting hierop gegeven. In onderstaande risicomatrix zijn overigens de categorieën "Vennootschappen en coöperaties" en "Stichtingen" niet opgenomen. Het gaat dus in de matrix alleen om de categorie "Gemeenschappelijke regelingen".

Hoe hoger de score op de financiële en inhoudelijke impact (van groen via oranje naar rood), hoe gedetailleerder de sturingsinformatie via de planning en controlcyclus en overige bestuurlijke documenten. Dit betekent uitgebreidere informatie over DG&J, Veiligheidsregio, Waardlanden, Avres en Omgevingsdienst. Dit komt tot uitdrukking bijvoorbeeld via raadsvoorstellen met zienswijzenbrieven dan wel bestuurlijke rapportages c.q. begrotingswijzigingen van gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is er een informatiestroom vanuit de gemeenschappelijke regeling rechtstreeks richting de raad via de lijst van ingekomen stukken.

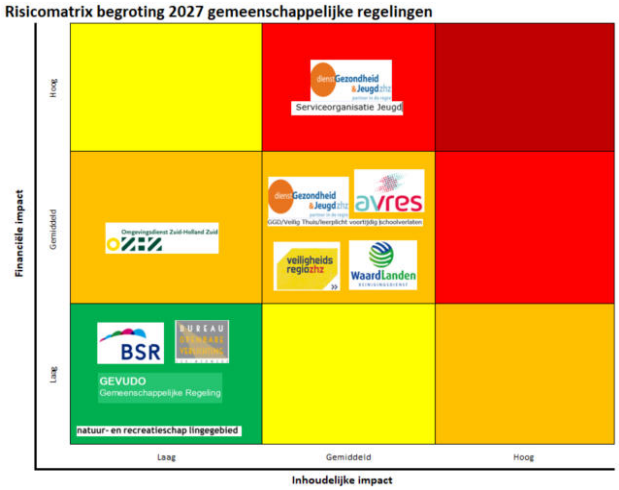

3.8.4 Overzicht verbonden partijen

Verbonden partij	Korte omschrijving	Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financiële impact	Inhoudelijke impact
A. Gem regeling					
Dienst Gezondheid & Jeugd	De Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) bestaat uit GGD Zuid-Holland Zuid, BLVS, Veilig Thuis en de Service Organisatie Jeugd (SOJ). Namens de tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid voert de DG&J taken uit op het gebied van gezondheid, jeugdzorg, maatschappelijke zorg en leerplicht. Daarbij staan gezondheid, veiligheid, samenwerking en zelfredzaamheid van inwoners centraal. Ook treedt de DG&J op bij rampen en crises die de publieke gezondheid bedreigen.	De Dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van ontwikkelingskansen ten behoeve van de inwoners van Zuid-Holland Zuid.	Lid AB, lid DB	Hoog/ gemiddeld	Gemiddeld
Omgevings-dienst Zuid-Holland Zuid	De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid voert voor de tien gemeenten en de provincie milieutaken uit. Voor Gorinchem verzorgt de dienst vergunningverlening, toezicht en handhaving, behandelt milieumeldingen en bezwaren en adviseert over onder meer bodem, geluid, lucht, veiligheid en duurzaamheid.	De Omgevingsdienst draagt bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.	Lid AB	Gemiddeld	Laag
Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	De Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid bundelt de krachten van gemeenten en hulpdiensten om risico's te beperken, crises te voorkomen en de fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing te waarborgen.	De Veiligheidsregio wil incidenten en rampen voorkomen door risico's te achterhalen en hierover te adviseren om deze zoveel mogelijk te beperken. De Veiligheidsregio organiseert een daadkrachtige respons voor de bestrijding in acute situaties en de regio zorgt ervoor dat na een incident er zo snel mogelijk kan worden teruggekeerd naar de normale situatie zodat de maatschappelijk continuïteit gewaarborgd blijft.	Lid AB, lid DB + voorzitter	Gemiddeld	Gemiddeld
Gevudo	Gevudo beheert namens twaalf gemeenten in Zuid-Holland Zuid de aandelen in HVC. HVC verzorgt afvalverwerking en ontwikkelt zich daarnaast steeds meer tot een duurzaam energiebedrijf.	Gevudo behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten in de aandeelhoudersvergadering van de Huisvuil Verbranding centrale N.V.	Lid AB, lid DB	Laag	Laag

Verbonden partij	Korte omschrijving	Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financiële impact	Inhoudelijke impact
Avres	Avres voert de Participatiewet uit voor de aangesloten gemeenten en verzorgt daarnaast minimabeleid, schulddienstverlening en diverse aanvullende regelingen. De ambities zijn vastgelegd in het strategisch koersdocument 2026-2030.	Avres bedient inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners met schulden. Een goede en laagdrempelige dienstverlening is voor hen erg belangrijk. Hiervoor werkt Avres samen met andere partners binnen het Sociaal Domein.	2 leden AB, lid DB	Gemiddeld	Gemiddeld
Reinigingsdienst Waardlanden	Het inzamelen van huishoudelijk afval gericht op het zoveel mogelijk hergebruiken van grondstoffen en het voorkomen van (rest)afval. Daarnaast heeft Waardlanden via dienstverleningsovereenkomsten taken toegewezen gekregen voor het onderhoud van het openbare gebied.	Het uitvoeren van gemeentelijke taken op het gebied van de afvalinzameling.	Lid Bestuur	Gemiddeld	Gemiddeld
Bureau Openbare Verlichting	De gemeenschappelijke regeling Bureau Openbare Verlichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan het beheer van de Openbare Verlichting in de bij de regeling aangesloten gemeenten.	Het onderhoud van openbare verlichting.	Lid AB	Laag	Laag
Natuur- en Recreatie-schap Lingegebied	Het natuur- en recreatieschap beheert en ontwikkelt recreatieve en toeristische voorzieningen in de regio.	Het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve toeristische infrastructuur. De infrastructuur kan in twee typen voorzieningen worden onderscheiden: de land- en routegebonden voorzieningen.	Lid AB	Laag	Laag
Belasting samen-werking Rivierenland	De belastingsamenwerking verzorgt voor gemeenten en waterschappen de belastingheffing en -inning en voert daarnaast de WOZ- en BAG-taken uit.	Het uitvoeren van de werkzaamheden op het gebied van heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen. De Belastingsamenwerking streeft ernaar om zoveel mogelijk belastingsoorten op één aanslag te zetten, zodat de inwoners van Gorinchem weten hoeveel belasting zij per jaar moeten betalen.	Lid AB	Laag	Laag

B. Vennoot schappen en coöperaties:

Verbonden partij	Korte omschrijving	Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financiële impact	Inhoudelijke impact
Hoog Dalem CV	Samen met de partners in de C.V. Hoog Dalem de grondexploitatie uitvoeren en woningen en voorzieningen realiseren in Gorinchem Oost binnen de vastgestelde ruimtelijke en financiële kaders.	Het realiseren van woningbouw en voorzieningen in Hoog Dalem.	2 Leden aandeel-houders CV Hoog Dalem	Laag	Laag
NV BNG	De BNG is de financier van decentrale overheden en vormt de schakel tussen de kapitaalmarkt en gemeenten, provincies en waterschappen. De aandelen zijn voor 50% in handen van de Staat en voor 50% van decentrale overheden.	De gunstige prijzen van financieringsmiddelen worden doorgegeven aan mede-overheden. Hierdoor wordt de kredietwaardigheid van gemeenten versterkt en kunnen zij relatief goedkoop lenen.	Lid en stemrecht in Aandeelhouders vergadering (AVA)	Laag	Laag
Oasen NV	Kernactiviteiten zijn het winnen, zuiveren, distribueren en verkopen van drinkwater. Oasen N.V. maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.	Op duurzame wijze zorgdragen voor drinkwater.	Lid en stemrecht in AVA	Laag	Laag
Stedin Holding NV	Stedin beheert en ontwikkelt energienetten en zorgt voor een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening voor inwoners en bedrijven.	Het zorgdragen voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Onderdeel van het beheer is dat uitval of onderbreking van de gas en elektriciteitstoevoer wordt geminimaliseerd.	Lid en stemrecht in AVA	Gemiddeld	Gemiddeld
Gemeente Gorinchem Deelneming BV	De vennootschap heeft ten doel het oprichten van, het deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen.	Door de afsluiten van ROM-S C.V. is er nu geen actief belang dat wordt gediend.	Vennootschap is in 2006 opgericht als onderdeel van de juridische structuur van ROM-S C.V.	Laag	Laag
Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) NV	HVC verwerkt huishoudelijk afval en produceert duurzame energie. Via GEVUDO beheren twaalf gemeenten in Zuid-Holland Zuid gezamenlijk een belang van ruim 18% in HVC. Hiervoor ontvangen zij een jaarlijkse vergoeding. Winstuitkeringen zijn de afgelopen jaren uitgebleven om de schuldenpositie van HVC te verlagen.	De verwerking van onze huishoudelijke afvalstromen en de productie van duurzame energie.	Realisatie van een circulaire economie	Laag	Laag
Coöperatie i_lab	i_lab is het regionale innovatieplatform op de campus in Gorinchem waar onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenwerken aan leren, werken en innovatie.	Het i_lab is een plek en een netwerk waar door samenwerking tussen scholen en bedrijven een krachtig innovatief (beroeps)onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo) wordt gerealiseerd	2 leden AB Het onderwijsveld en het bedrijfsleven	Laag	Laag

Verbonden partij	Korte omschrijving	Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financiële impact	Inhoudelijke impact
		en een Leven Lang Ontwikkelen wordt gestimuleerd; voor een groter vernieuwings- en aanpassingsvermogen van stad en regio.	hebben ook elk twee personen in AB		
C: Stichtingen					
Stichting Binnenstads management Gorinchem	De stichting versterkt de economische ontwikkeling van de binnenstad en stimuleert samenwerking tussen betrokken partijen.	Een economisch en maatschappelijk goed functionerende en voor bewoners en bezoekers aantrekkelijke binnenstad met voldoende faciliteiten	Lid bestuur	Laag	Laag
Stichting Vesting3hoek	De Vestingdriehoek is een toeristisch samenwerkingsverband van Gorinchem, West Betuwe, Zaltbommel, Woudrichem, Slot Loevestein en Fort Vuren, verbonden door de veerdiensten van Riveer.	Grensoverschrijdende samenwerking tussen partijen om economische spin-off en strategische doelen te realiseren die de locaties afzonderlijk van elkaar niet kunnen bereiken.	Lid bestuur + voorzitter	Laag	Laag

In onderstaande tabel zijn de cijfers bij de categorie "Gemeenschappelijke regelingen" overgenomen uit de begrotingen 2027 van de diverse gemeenschappelijke regelingen. Bij de categorieën "Vennootschappen en coöperaties" en "Stichtingen" zijn de cijfers uit de Jaarstukken 2025 aangehouden.

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Financieel belang (= jaarlijkse bijdrage bij gem. regeling)	Eigen vermogen 1/1	Eigen vermogen 31-12	Vreemd vermogen 1/1	Vreemd vermogen 31/12	(Verwacht) resultaat	Weerstandsratio	Risico's
A: Gem. regeling								
Dienst Gezondheid & Jeugd	17.600	3.700	3.200	28.600	28.400	0	0,5	Door de voorgenomen wettelijke verplichting van een Gemeenschappelijke Regeling Jeugdregio kan een begrotingswijziging nodig zijn. Deze wordt volgens de gebruikelijke zienswijzeprocedure aan de raden voorgelegd. De weerstandsratio van 0,5 is conform norm DG&J.
Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid	970	2.900	3.100	14.700	14.600	100	1,0	De risico's worden als beneden gemiddeld ingeschat. De weerstandsratio van 1,0 is conform norm Omgevingsdienst.
Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	4.300	5.800	4.700	122.400	106.900	0	0,6	De Veiligheidsregio heeft een weerstandsratio van 0,6, onder de streefwaarde van 1,0. Het risico wordt opgevangen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van Gorinchem.
Gevudo	70	30	30	0	0	0	-	Het risico wordt als laag beoordeeld.
Avres	36.700	10.700	10.000	12.100	12.100	0	1,8	Avres voert de Participatiewet uit voor de aangesloten gemeenten en verzorgt daarnaast minimabeleid, schulddienstverlening en diverse aanvullende regelingen. De ambities zijn vastgelegd in het strategisch koersdocument 2026-2030. De

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Financieel belang (= jaarlijkse bijdrage bij gem. regeling)	Eigen ver-mogen 1/1	Eigen ver-mogen 31-12	Vreemd vermogen 1/1	Vreemd vermogen 31/12	(Verwacht) resultaat	Weer-stands-ratio	Risico's
								weerstandsratio van 1,8 is bovengemiddeld (schaal 1,4 ondergrens - 1,8 bovengrens).
Waardlanden	8.800	2.000	2.200	30.800	31.000	200	0,9	Dalende grondstofopbrengsten en stijgende verbrandingskosten vormen een bovengemiddeld risico voor Waardlanden. De weerstandsratio bedraagt 0,9 en is gestegen na resultaatbestemming 2025 naar 1,0. Hiermee is voldaan aan de norm van de VNG.
Bureau Openbare Verlichting	100	200	200	300	300	0	1,1	De risico's worden als laag beoordeeld. De weerstandsratio van 1,1 is conform norm.
Natuur- en Recreatieschap Lingegebied	0	0	0	0	0	0	-	De financiële bijdrage is afgekocht. Geen risico's.
Belasting samenwerking Rivierenland	780	100	100	11.700	11.500	0	-	De risico's van de BSR zijn beperkt en worden deels opgevangen via een verhoogde post Onvoorzien. Alleen bij onvoldoende dekking kan een beroep worden gedaan op de deelnemende gemeenten. De risico's worden als laag beoordeeld.
B: Vennootschappen en coöperaties								
Hoog Dalem CV	Gorinchem voert samen met Heijmans en AM de grondexploitatie Hoog Dalem. De gemeente neemt voor ongeveer 50% deel in het kapitaal van de CV. Gorinchem is voor 50% beherend vennoot .	1.600	€ NNB	8.200	€ NNB	NNB	-	De verwachting is dat eind 2026 de grondexploitatie wordt afgesloten. De risico's worden als beneden gemiddeld ingeschat.

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Financieel belang (= jaarlijkse bijdrage bij gem. regeling)	Eigen ver-mogen 1/1	Eigen ver-mogen 31-12	Vreemd vermogen 1/1	Vreemd vermogen 31/12	(Verwacht) resultaat	Weer-stands-ratio	Risico's
NV BNG	Belang van 0,17% in het aandelenkapitaal.	4.777.000	4.863.000	123.164.000	110.701.000	172.000		- De BNG heeft als bank een relatief lage solvabiliteit door haar hoge aandeel vreemd vermogen. Desondanks geldt zij als een zeer veilige bank. Een stijgende rente kan invloed hebben op de leningenportefeuille. Dit risico wordt als laag beoordeeld.
Oasen NV	Belang van 4,55% in het aandelenkapitaal.	136.000	150.000	263.000	280.000	14.000		- Oasen N.V. is een financieel gezonde organisatie. Ondanks toenemende investeringen door droogte en vervuiling worden de risico's als laag ingeschat.
Stedin Holding NV	Belang van 0,6% in het aandelenkapitaal.	3.370.000	3.586.000	5.704.000	6.489.000	278.000		- Door de energietransitie blijft de kapitaalbehoefte van Stedin hoog. Een beroep op aandeelhouders is mogelijk. De risico's worden als gemiddeld ingeschat.
Gemeente Gorinchem Deelneming BV	Gorinchem is 100% aandeelhouder.	NNB	NNB	NNB	NNB	NNB		- De risico's zijn laag.
Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) NV	Gorinchem staat garant voor € 7,2 mln. van de leningen HVC N.V. De jaarlijkse risicogarantie uitkering bedraagt € 68.000.	257.600	278.000	955.000	1.019.000	20.300		- Energieprijzen beïnvloeden het resultaat van HVC. De financiële positie verbetert, maar garanties blijven nodig. Het risico is laag. GEVUDO behartigt de regionale aandeelhoudersbelangen.
Coöperatie i_lab	Gorinchem heeft een budget beschikbaar gesteld van € 6,7 mln.	17	32	1.700	1.100	0		- De financiële risico's zijn beperkt.
C: Stichtingen:								
Stichting Binnenstads-management Gorinchem	Bijdrage € 82.000. Er ligt een relatie met BIZ-bijdrage.	0	0	0	0			- Geen

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Financieel belang (= jaarlijkse bijdrage bij gem. regeling)	Eigen ver-mogen 1/1	Eigen ver-mogen 31-12	Vreemd vermogen 1/1	Vreemd vermogen 31/12	(Verwacht) resultaat	Weer-stands-ratio	Risico's
Stichting Vesting3hoek	Investeren naar rato toeristisch belang.	119	123	48	2	NNB	-	geen

Gemeente Gorinchem

Begroting 2027
Financiële begroting

4 Financiële begroting

4.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming

De begroting 2027 inclusief de meerjarenraming 2028-2030 is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het BBV hiervoor aan de gemeente stelt. Dit houdt onder andere in dat:
1. Voor de begroting en de meerjarenraming een stelsel van baten en lasten wordt gehanteerd;
2. De baten en lasten worden geraamd tot hun bruto bedrag;
3. De begroting en de meerjarenraming, volgens normen die voor gemeenten als aanvaardbaar worden beschouwd, een zodanig inzicht geeft dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten.
4. De begroting en de meerjarenraming duidelijk en stelselmatig de omvang van alle geraamde baten en lasten, alsmede het saldo ervan, weergeven.

In dit hoofdstuk worden de grondslagen waarop de begroting is gebaseerd nader toegelicht, wordt een toelichting gegeven op totale lasten en baten en daarbij in hoeverre deze incidenteel of structureel van aard zijn en tot slot een verschillenanalyse op hoofdlijnen gegeven van de verschillen tussen de cijfers van 2027 en de begroting 2026 na wijziging (tot en met juli 2026).

De grondslagen voor de begroting

Algemene uitgangspunten

1. De begroting 2027 dient reëel en structureel sluitend te zijn.
2. De begroting 2028, 2029 en 2030 wordt zover mogelijk reëel en structureel sluitend opgesteld waardoor de toekomstige lasten van besluiten gedekt worden en er ruimte is voor het opvangen van tegenvallers.
3. Er wordt gewerkt met het principe ‘nieuw voor oud’. Nieuwe lasten worden daarbij gedekt binnen het betreffende programma danwel binnen de totale begroting.
4. De autonome en wettelijke ontwikkelingen gaan voor op de wensen voor nieuw beleid.
5. Een begrotingstekort wordt opgelost met maatregelen die een structurele besparing of een structurele opbrengst geven.
6. Er wordt gewerkt met een spaarsysteem (bestemmingsreserves) om te sparen voor grote investeringen in de (nabije) toekomst. Het al gespaarde en nog te sparen geld wordt ingezet om enkele concrete resultaten te boeken.
7. Het investeringsplafond wordt gehandhaafd om de toekomstige schuldenomvang te beheersen

Specifieke uitgangspunten

1. CAO-loonstijging: Een stijging van de loonkosten 1,8% hanteren, conform de raming in het Centraal Economisch Plan 2026 (CEP;
2. Prijsstijging: Een stijging van de prijzen van 2,1% hanteren, conform de raming in het Centraal Economisch Plan 2026 (CEP)
4a. Tarieven voor precariobelasting, leges (voor zover niet aan een maximum verbonden), begrafenisrechten en marktgelden worden met 2,1% geïndexeerd;
4b. Tarieven voor onroerende- en roerende zaakbelasting worden met 2,1% geïndexeerd;
5. Tarieven voor leges (dienstverlening) ten aanzien van:

- evenementenvergunning: het tarief structureel bepalen op € 532 bij evenementen met een commercieel karakter;
- evenementenvergunning met een maatschappelijk karakter: geen kosten in rekening brengen;

6. Tarieven rioolbelasting en afvalstoffenheffing: tariefsontwikkeling op basis van kostendekkendheid;
7. Tarieven voor parkeren (straatparkeren, parkeergarages en parkeerverguningen): indexeren met 2,1%;
8. Tarieven veerdienst: de tarieven jaarlijks verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB (3,1%);
9. Tarief Lingehaven: het tarief jaarlijks verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB (3,1%);
10. Tarief riviercruisevaart: de tarieven jaarlijks verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB (3,1%);
11. Tarief toeristenbelasting: het tarief stapsgewijs naar het landelijke gemiddelde brengen door het jaarlijks met 15% te verhogen in de periode 2025 tot 2028;
12. Tarief naheffingsaanslag parkeerbelasting: het wettelijk maximumtarief aanhouden;
13. Huren niet-woningen: de bepalingen terzake uit de gesloten huurovereenkomsten volgen (wat in de regel neerkomt op een tariefsontwikkeling op basis van de CPI-index alle huishoudens);
14. De rekenrente is bepaald op 1,5%;
15. De rente voor de grondexploitatie is bepaald op 1,5%;
16. Raming aantal inwoners per 1 januari 2027: 39.125;
17. Raming aantal woonruimten per 1 januari 2027: 18.450;
18. Indexatie van investeringen groter dan € 1 mln. met 2,1%;
19. De dotatie aan de meerjarenonderhoudsplannen wordt niet geïndexeerd;
20. Reserve Infrastructuur: positieve jaarrekeningsaldi (45% indien weerstandsratio groter is dan 2), is dan 2), positieve saldi op grondexploitaties en onderuitputting op de kapitaallasten infrastructuur worden toegevoegd aan de reserve Infrastructuur;
21. Reserve Onderwijshuisvesting: jaarlijks € 1 mln. reserveren voor investeringen. Daarnaast toevoegen van de gerealiseerde onderuitputting van de kapitaallasten en de netto-opbrengsten van herontwikkellocaties van voormalige schoolgebouwen aan de reserve, jaarlijks toevoegen van positieve jaarrekeningsaldi (10% indien weerstandsratio groter is dan 2);
22. Reserve Duurzaamheid: besparingen die worden gerealiseerd na realisatie van verduurzamingsprojecten worden jaarlijks toegevoegd aan de reserve duurzaamheid en het jaarlijks toevoegen van positieve jaarrekeningsaldo (10% indien weerstandsratio groter is dan 2)
23. Reserve Sociaal Domein: eventuele saldi op het (programma) sociaal domein worden aan het einde van ieder jaar verrekend met deze reserve. Voor deze reserve wordt een bandbreedte ingeschat van € 3,5 mln. tot € 5 mln. Voor de afroming in 2027 is in verband met de middelen voor de Hervormingsagenda jeugd en de toenemende trapsgewijze dekking gekozen voor minimaal € 5 mln.

4.2 Overzicht van lasten en baten

In de beleidsbegroting zijn per programma, onder het kopje 'Wat gaat dit kosten', overzichten opgenomen van de raming van lasten en baten inclusief de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Daarnaast worden de investeringen per programma uiteengezet. Tevens is hier een overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en een overzicht van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien opgenomen.

Het BBV schrijft echter voor dat deze overzichten per programma in de financiële begroting worden opgenomen in totaaloverzichten. Reden voor het voorschrijven van totaaloverzichten waarin alleen de financiële gegevens van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn opgenomen, is dat het programmaplan veel beleid bevat, waardoor het zicht op de lasten en baten van de totale begroting veelal niet voldoende zal zijn.

Naast het 'totaaloverzicht van lasten en baten' treft u tevens de volgende totaaloverzichten aan:
1. Incidentele lasten en baten;
2. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
3. Recapitulatie van het structurele begrotingsevenwicht;
4. Verschillenanalyse van de begroting 2027 ten opzichte van de begroting 2026 na wijziging.

In deze overzichten worden de cijfers gepresenteerd van de jaren 2027 tot en met 2030, dat zijn de jaarschijven waarover de begroting en de meerjarenraming gaat.

Conform artikel 19 van het BBV dient de toelichting op het overzicht van lasten en baten ook de berekening van het EMU-saldo te bevatten. Dit onderdeel hebben wij meegenomen bij de uiteenzetting van de financiële positie.

4.2.1 Totaaloverzicht van lasten en baten

In onderstaand overzicht treft u voor het begrotingsjaar 2027 de raming van lasten en baten en de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma aan. Het overzicht is inclusief de algemene dekkingsmiddelen en overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Overzicht van lasten en baten (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging aan reserves	Onttrekking aan reserves	Geraamd resultaat
Programma Bestuur en ondersteuning	5.735	1.473	-4.262	-	-	-4.262
Programma Veiligheid	7.180	386	-6.794	-	106	-6.688
Programma Verkeer en vervoer	16.403	5.882	-10.520	8.598	8.221	-10.897
Programma Economie	13.433	11.560	-1.873		50	-1.824
Programma Onderwijs	13.167	3.052	-10.115	221	894	-9.442
Programma Sport, cultuur en recreatie	14.776	2.651	-12.125	375	506	-11.993
Programma Sociaal domein	85.549	26.381	-59.169	9.832	9.515	-59.486
Programma Duurzaamheid	16.289	14.935	-1.354	386	84	-1.657
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.002	1.762	-2.240	-	104	-2.136
Totaal programma's	*176.534*	*68.082*	*-108.452*	*19.411*	*19.479*	*-108.385*
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	894	125.971	125.076	514	50	124.613
Overzicht Overhead	15.820	265	-15.555	-	177	-15.379
Bedrag Onvoorzien	100	-	-100	-	-	-100
Totaal primitief	**193.349**	**194.317**	**969**	**19.925**	**19.706**	**749**

Hieronder volgt een meerjarenoverzicht van de lasten en baten, inclusief de realisatie uit de jaarrekening 2025. Dit overzicht geeft een integraal beeld van alle incidentele en structurele lasten en baten die zijn opgenomen in het programmaplan.

Toelichting op overzicht van lasten en baten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2025			Begroting 2026 na wijziging			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten en baten									
Programma Bestuur en ondersteuning	5.658	1.526	-4.132	6.063	1.384	-4.679	5.735	1.473	-4.262
Programma Veiligheid	6.552	354	-6.198	6.918	216	-6.702	7.180	386	-6.794
Programma Verkeer en vervoer	14.161	6.832	-7.329	18.821	5.724	-13.096	16.403	5.882	-10.520
Programma Economie	4.953	4.290	-662	24.733	22.779	-1.955	13.433	11.560	-1.873
Programma Onderwijs	12.593	4.423	-8.171	13.319	2.800	-10.518	13.167	3.052	-10.115
Programma Sport, cultuur en recreatie	15.211	3.673	-11.539	15.073	2.716	-12.357	14.776	2.651	-12.125
Programma Sociaal domein	80.007	30.614	-49.393	84.197	27.448	-56.748	85.549	26.381	-59.169
Programma Duurzaamheid	14.084	12.209	-1.876	15.709	12.146	-3.564	16.289	14.935	-1.354
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.493	5.014	-479	4.455	2.804	-1.651	4.002	1.762	-2.240
Totaal programma's	*158.712*	*68.934*	*-89.777*	*189.287*	*78.018*	*-111.270*	*176.534*	*68.082*	*-108.452*
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.465	126.058	124.593	882	124.693	123.810	894	125.971	125.076
Overzicht Overhead	15.453	532	-14.921	15.979	457	-15.522	15.820	265	-15.555
Bedrag Onvoorzien	-	-	-	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van lasten en baten voor mutaties in de reserves	**175.630**	**195.524**	**19.895**	**206.249**	**203.167**	**-3.082**	**193.349**	**194.317**	**969**
Mutaties in de reserves	28.705	18.037	-10.668	11.420	15.189	3.769	19.925	19.706	-219
Totaal saldo van lasten en baten	**204.335**	**213.561**	**9.227**	**217.669**	**218.356**	**688**	**213.274**	**214.023**	**749**

Toelichting op overzicht van lasten en baten (bedragen x € 1.000)	2028			2029			2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten en baten									
Programma Bestuur en ondersteuning	5.468	1.438	-4.030	5.244	1.208	-4.037	5.172	1.108	-4.063
Programma Veiligheid	6.689	386	-6.304	6.288	237	-6.051	6.272	237	-6.035
Programma Verkeer en vervoer	16.342	5.844	-10.498	16.681	5.842	-10.839	16.454	5.841	-10.614
Programma Economie	35.351	33.536	-1.815	30.025	28.209	-1.817	8.064	6.245	-1.819
Programma Onderwijs	13.085	3.063	-10.022	11.973	3.063	-8.910	12.125	3.063	-9.062
Programma Sport, cultuur en recreatie	14.461	2.207	-12.254	14.838	2.750	-12.088	14.699	2.150	-12.549
Programma Sociaal domein	78.265	21.516	-56.748	78.125	21.524	-56.600	77.862	21.524	-56.338
Programma Duurzaamheid	15.718	14.459	-1.258	15.580	14.365	-1.214	15.624	14.385	-1.238
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.012	1.762	-2.250	4.018	1.762	-2.256	4.017	1.762	-2.255
Totaal programma's	*189.391*	*84.211*	*-105.180*	*182.773*	*78.961*	*-103.812*	*160.289*	*56.316*	*-103.973*
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.704	122.311	120.607	1.340	121.138	119.798	1.970	121.364	119.394
Overzicht Overhead	15.794	365	-15.429	15.928	365	-15.563	15.842	365	-15.477
Bedrag Onvoorzien	100	-	-100	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van lasten en baten voor mutaties in de reserves	**206.988**	**206.887**	**-101**	**200.141**	**200.463**	**322**	**178.201**	**178.045**	**-157**
Mutaties in de reserves	1.563	1.635	72	3.790	3.614	-176	752	1.479	727
Totaal saldo van lasten en baten	**208.551**	**208.522**	**-29**	**203.932**	**204.077**	**145**	**178.953**	**179.524**	**571**

4.2.2 Totaaloverzicht incidentele lasten en baten

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat er inzicht is in welke baten en lasten incidenteel zijn en welke lasten en baten structureel. Het grootste gedeelte van de begroting bestaat uit structurele lasten en baten. Dit zijn de zaken/budgetten die jaarlijks terugkomen in de begroting. Bij incidentele lasten en baten gaat het primair om bijzondere, significante en eenmalige zaken. Om een post als incidenteel te kunnen aanmerken moeten de volgende uitgangspunten van toepassing zijn: 1. De aard van de raming, 2. Onvoorwaardelijke einddatum en 3. Materiële beïnvloeding. Daarbij worden toevoegingen aan reserves en onttrekkingen aan reserves in beginsel als incidenteel aangemerkt. De uitzondering hierop vormen afschrijvingsreserves. Deze onttrekkingen dienen ter dekking van structurele kapitaallasten en worden daarmee als ook als structureel aangemerkt.

In het hieronder opgenomen overzicht worden de incidentele lasten en baten gepresenteerd.

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030		
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Programma Economie									
Grondexploitaties bedrijventerreinen	10.778	188	5.593	27.349	4.163	23.452	3.921	1.730	1
Mutatie balans/winstneming grondexploitaties	188	10.778	27.349	5.593	23.452	4.163	1.730	3.921	1
Totaal programma Economie	**10.966**	**10.966**	**32.942**	**32.942**	**27.615**	**27.615**	**5.651**	**5.651**	
Programma Sport, cultuur en recreatie									
Verkoop gronden en gebouwen		350							2
Totaal programma Onderwijs	**0**	**350**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	
Programma VROSV									
Verkoop panden en gronden		0				600			2
Totaal programma VROSV	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**600**	**0**	**0**	

	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Mutaties reserves:[1]								
Storting algemene Reserve	8.000							
Onttrekking algemene Reserve		50				50		
Onttrekking algemene Reserve		8.000						
Afschrijvingsreserves verkeer en vervoer	8.000							
Storting reserve duurzaamheid	386		386		386		386	
Storting aflossingsreserve	490		784		1.069		13	
Storting reserve infrastructuur	598		237		294		294	
Onttrekking reserve infrastructuur		45						
Storting reserve onderwijs	221		84					
Onttrekking reserve onderwijs		215						
Onttrekking algemene reserve i.v.m. vorming afschrijvingsreserves onderwijs						2.000		

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2027		2028		2029		2030	
Storting reserve Sociaal domein	1.832		48					
Onttrekking Sociaal domein		9.934		412		164		4
Storting egalisatiereserve afvalstoffenheffing					18		35	
Onttrekking egalisatiereserve afvalstoffenheffing		70						
Vorming Afschrijvingsreserve onderwijs					2.000			
Storting reserve duurzaamheid i.v.m. vorming afschrijvingsreserve duurzaamheid	375	375						
Onttrekking reserve stedelijke ontwikkeling		100						
Onttrekking reserve ICT		100		75		50		25
Totaal mutaties reserves	19.901	18.889	1.539	487	3.766	2.264	728	29
Totaal incidentele baten en lasten	30.867	30.205	34.481	33.429	31.381	30.479	6.379	5.681

1. Voor een toelichting op de mutaties reserves jaarschijf 2027 wordt verwezen naar de bijlage Reserves

Hieronder worden de incidentele lasten en baten van de programma's kort toegelicht. Voor een toelichting op de mutaties van de reserves wordt verwezen naar de bijlage 'Reserves'.

1. Grondexploitaties bedrijventerreinen/Mutatie balans/winstneming
Op het programma Economie worden baten en lasten geraamd die verband houden met de ontwikkeling van de diverse grondposities. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse grondposities, deze zijn incidenteel.

2. Verkoop panden en gronden
De eventuele lasten en baten van verkochte panden en gronden zijn incidenteel.

4.2.3 Totaaloverzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, is het van belang om aan te geven welke mutaties in de reserves structureel van aard zijn. In de begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 is er sprake van enkele structurele onttrekkingen en een structurele storting. Deze zijn opgenomen in het onderstaande overzicht. Het betreft hier onttrekkingen ter dekking van kapitaallasten, die overeenkomstig de BBV-notitie over incidentele en structurele baten en lasten als structureel worden aangemerkt. De storting in de aflossingsreserve betreft het rendement van de aandelen Stedin.

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027		2028		2029		2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma Veiligheid								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Veiligheid		4		4		4		4
Programma Verkeer en vervoer								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Verkeer en Vervoer		176		208		347		347
Programma Economie								

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027		2028		2029		2030	
Onttrekking afschrijvingsreserve programma Economie		50		50		50		50
Programma Onderwijs								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Onderwijs		379		567		604		704
Programma Sport, Cultuur en Recreatie								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Sport, Cultuur en Recreatie		111		249		274		274
Programma Sociaal Domein								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Sociaal Domein		3		3		3		3
Programma Duurzaamheid								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Duurzaamheid		12		12		12		12
Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma VROSV		4		4		4		4
Algemene dekkingsmiddelen								
Storting aflossingsreserve rendement Stedin	24		24		24		24	
Programma Overhead								
Onttrekking afschrijvingsreserves programma Overhead		77		52		52		52
Totaal structurele mutaties reserves	**24**	**816**	**24**	**1.148**	**24**	**1.350**	**24**	**1.450**

Structurele reservemutaties met afschrijvingsverloop investeringen

Omschrijving	Reserve 1-1-27	Reserve 31-12-30	Boekwaarde 1-1-27	Boekwaarde 31-12-30	levensduur	afschrijvings-lasten	dekking	dekking vanaf
Volledig gedekt								
Openbare ruimte Gorcumse martelaren	170	102	170	102	10	17	17	2027
Aanpassing Hiemstralaan de Burcht	1.446	1.141	1.446	1.141	20	76	76	2026
Huisvesting JP Waale	748	598	748	598	20	37	37	2027
Verbouwing Elzenhof	50	40	50	40	20	3	3	2027
Verduurzamen Schuttersplein	428	342	365	342	15	29	29	2028
Verduurzamen Havendienst	49	35	49	35	15	3	3	2026
Verduurzamen Oosterbliek	130	96	130	96	15	9	9	2027
Kades Stationsweg	389	327	389	327	25	16	16	2027
Beschoeiing de Wetering	243	194	243	194	20	12	12	2027
Kades Mollenburgseweg / Valkeniersweg	376	314	376	314	25	16	16	2026
Vervangen brug Haagje	134	112	134	112	25	6	6	2026
Verduurzamen openbare verlichting 2024	505	453	505	453	40	13	13	2026
Verduurzamen openbare verlichting 2025	505	453	505	453	40	13	13	2026
Top tien fietsknelpunten 2026	148	133	148	133	40	4	4	2027
Herinrichting Mollenburgseweg	250	238	0	238	40	6	6	2029
Faciliteren cultuur in museum	142	112	142	112	20	7	7	2026
Mobiliteit	4.330	4.114	0	3.933	40	103	108	2029
Verbouwing Hoefslag 6 tbv I_lab	811	649	676	541	20	34	41	2027
Inrichting Hoefslag 6 tbv I_lab	150	110	125	92	15	8	10	2027
Openbare ruimte tbv I_lab	540	486	450	405	40	11	13	2027

Omschrijving	Reserve 1-1-27	Reserve 31-12-30	Boekwaarde 1-1-27	Boekwaarde 31-12-30	levensduur	afschrijvings-lasten	dekking	dekking vanaf
Bruggen, kunstwerken 2022	225	193	225	193	30	8	8	2025
Twee 360 graden camera's	21	4	21	4	10	4	4	2022
Meekoppelkans Woelse Waard	102	91	102	91	40	3	3	2026
Stadsafsluitingen	51	22	51	22	10	7	7	2025
Gedeeltelijk gedekt								
Avelingen	644	446	808	559	20	62	50	2020
Tracé Oost II	539	473	2.587	2.274	40	78	16	2020
Vervangingsplan inventaris 2023	25	18	179	132	15	12	2	2027
VW transporter 2023	32	18	58	32	10	6	4	2026
Vervanging kade Paardenwater 21	341	284	370	308	25	15	14	2026
ICT 2023	25	0	123	0	4	123	25	2024
Inrichting terrein Bullekeslaan 5	75	58	257	200	10	14	4	2025
Herinrichting Banneweg fase 2	1.256	1.162	9.747	10.624	40	266	31	2028
Gymcapaciteit t Gilde	1.847	1.773	1.002	5.939	50	124	37	2029
Verduurzamen Gildenplein	1.397	1.118	1.183	1.153	15	96	93	2028
Verduurzamen Oude Stadhuis	0	300	2	301	15	25	25	2028
Keerwand Den Uijlstraat	2.825	2.486	666	2.690	25	122	113	2028
De Nieuwe Doelen	1.000	950	544	6.778	40	178	25	2029
Top tien fietsknelpunten 2024	69	62	110	99	40	3	2	2026
Top tien fietsknelpunten 2025	272	244	286	257	40	7	7	2026
Fietsvoorziening Nieuwe Hoven	1.000	950	250	1.009	40	27	25	2029
Uitbreiding Retranchement	3.332	3.132	2.455	6.803	50	145	67	2028
Nieuwbouw Caribabad[1]	9.405	9.405	10.839	20.803	40	varieert	varieert	2031
Nieuwe Lingebrug	7.720	15.720	564	17.758	40	444	393	2031
Kwaliteitsimpuls buiten de Waterpoort	40	34	140	118	25	6	2	2027

Omschrijving	Reserve 1-1-27	Reserve 31-12-30	Boekwaarde 1-1-27	Boekwaarde 31-12-30	levensduur	afschrijvings-lasten	dekking	dekking vanaf
Vervangen wegen 2025	1.326	1.193	1.704	1.534	40	43	33	2027
Verbouwing Vries Robbeweg	2.609	2.087	3.448	2.759	20	172	130	2027
Herinrichting Park 10e Penninglaan	84	68	384	311	25	18	4	2023
Warmtenet Stadhuis	997	797	1.192	954	20	60	50	2027
Herinrichting Haarsekades	2.350	2.115	2.376	2.138	40	59	59	2027
Vervangende nieuwbouw Gilde	2.911	2.673	18.224	16.736	50	372	59	2026
Gymzaal J. van Egmond	475	375	529	418	20	28	25	2026
Meekoppelkans Ravelijn	303	272	312	280	40	8	8	2026
Skatepark Gijs van Andelpark	100	80	150	120	20	8	5	2027
IHP jaarschijf 2029	0	1.900	0	3.840	20	202	100	2030
Totaal	**54.942**	**60.552**	**67.539**	**116.898**		**3.168**	**1.869**	

1. Annuitaire investering, dekking en afschrijving zijn dus ieder jaar verschillend

4.3 Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht

In het onderdeel 'Overzicht van lasten en baten' zijn diverse overzichten gepresenteerd van de lasten en baten per programma inclusief de algemene dekkingsmiddelen en van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Hierin zijn de totale lasten en baten, de incidentele lasten en baten en de structurele mutaties van de reserves weergegeven. Deze gegevens geven een beeld over het structureel begrotingsevenwicht. Op basis van het overzicht op de volgende pagina kan worden geconcludeerd dat de begroting structureel in evenwicht is.

Lasten en baten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Totaal	Inci-denteel	Struc-tureel	Totaal	Inci-denteel	Struc-tureel	Totaal	Inci-denteel	Struc-tureel	Totaal	Inci-denteel	Struc-tureel
Programma Bestuur en ondersteuning	-4.262	-	-4.262	-4.030	-	-4.030	-4.037	-	-4.037	-4.063	-	-4.063
Programma Veiligheid	-6.794	-	-6.794	-6.304	-	-6.304	-6.051	-	-6.051	-6.035	-	-6.035
Programma Verkeer en vervoer	-10.520	-	-10.520	-10.498	-	-10.498	-10.839	-	-10.839	-10.614	-	-10.614
Programma Economie	-1.873	-	-1.873	-1.815	-	-1.815	-1.817	-	-1.817	-1.819	-	-1.819
Programma Onderwijs	-10.115	-	-10.115	-10.022	-	-10.022	-8.910	-	-8.910	-9.062	-	-9.062
Programma Sport, cultuur en recreatie	-12.125	350	-12.475	-12.254	-	-12.254	-12.088	-	-12.088	-12.549	-	-12.549
Programma Sociaal domein	-59.169	-	-59.169	-56.748	-	-56.748	-56.600	-	-56.600	-56.338	-	-56.338
Programma Duurzaamheid	-1.354	-	-1.354	-1.258	-	-1.258	-1.214	-	-1.214	-1.238	-	-1.238
Programma VROSV	-2.240	-	-2.240	-2.250	-	-2.250	-2.256	600	-2.856	-2.255	-	-2.255
Totaal programma's	***-108.452***	***350***	***-108.802***	***-105.180***	***-***	***-105.180***	***-103.812***	***600***	***-104.412***	***-103.973***	***-***	***-103.973***
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	125.076	-	125.076	120.607	-	120.607	119.798	-	119.798	119.394	-	119.394
Overzicht Overhead	-15.555	-	-15.555	-15.429	-	-15.429	-15.563	-	-15.563	-15.477	-	-15.477
Bedrag Onvoorzien	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100
Mutaties reserves	-219	-1.012	793	72	-1.052	1.124	-176	-1.502	1.326	727	-698	1.426
Totaal	**749**	**-662**	**1.411**	**-29**	**-1.052**	**1.023**	**145**	**-902**	**1.048**	**571**	**-698**	**1.269**

4.4 Verschillenanalyse

In onderstaand overzicht is aangegeven hoe de resultaten van de begroting 2027 zich verhouden tot de resultaten zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2026 na wijziging (tot en met maandwijziging juli 2026).

Resultaat (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Verschil
Programma Bestuur en ondersteuning	-4.679	-4.262	-417
Programma Veiligheid	-6.702	-6.794	93
Programma Verkeer en vervoer	-13.096	-10.520	-2.576
Programma Economie	-1.955	-1.873	-81
Programma Onderwijs	-10.518	-10.115	-403
Programma Sport, cultuur en recreatie	-12.357	-12.125	-233
Programma Sociaal domein	-56.748	-59.169	2.420
Programma Duurzaamheid	-3.564	-1.354	-2.209
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.651	-2.240	589
Totaal programma's	*-111.270*	*-108.452*	*-2.817*
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	123.810	125.076	-1.266
Overzicht Overhead	-15.522	-15.555	33
Bedrag Onvoorzien	-100	-100	-
Totaal resultaat	**-3.082**	**969**	**-4.050**

Hieronder worden enkele afwijkingen van programma's boven de € 100.000 nader toegelicht. Het gaat hier vooral om de incidentele bijstellingen voor 2027 die een verschil opleveren ten opzichte van 2026. Structurele bijstellingen zijn in het programmaplan nader toegelicht.

Programma (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Bestuur en ondersteuning	417 V	300 V	In 2026 is op basis van het raadsvoorstel 'Samenwerking, uitvoeringsprogramma en begroting Smart Delta Drechtsteden 2026' incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de samenwerking. Smart Delta Drechtsteden is als afweegbaar onderwerp opgenomen in de Perspectiefnota 2027-2030.
		318 V	In 2026 is het project administratieve leegstand BRP nagenoeg afgerond. Voor 2027 vallen hierdoor de kosten aanzienlijk lager uit dan in 2026.
		100 N	In 2026 is het budget dat in het verleden bedoeld was voor de regionale samenwerking binnen de gemeenschappelijke regeling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden incidenteel ingezet ter dekking van de samenwerking binnen Smart Delta. Dit budget kan worden meegenomen bij het afweegbare onderwerp Smart Delta Drechtsteden.
		77 N	In 2027 staan de verkiezingen voor de Provinciale Staten en het Waterschap gepland. Omdat er in 2026 alleen gemeenteraadsverkiezingen gepland stonden vallen de kosten in 2027 hoger uit.
Verkeer en vervoer	2.576 V	2.700 V	In 2026 is incidenteel budget opgenomen voor de verbreding van de spoorwegovergang binnen het project Banneweg.

Programma (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
		177 N	Zoals aangegeven in de Perspectiefnota 2027-2030 nemen de kosten voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) in 2027 toe.
Onderwijs	403 V	364 V	Voor het faciliteren van huisvesting voor de Islamitische basisschool El Enbiya zijn in 2026 eenmalig middelen opgenomen voor het aanpassen en herstellen van ruimte in de brede school het Gildenplein.
		300 V	In 2026 is via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 een budget van € 300.000 beschikbaar gesteld voor de kosten voor het inhuizen van het Omnia College in het DaVinci college.
		370 V	In 2026 is via de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2025 een budget van € 370.000 beschikbaar gesteld voor onderwijs aan asielzoekers.
		149 N	De rijksmiddelen die de Gorinchem ontvangt als centrumgemeente Arbeidsmarktregio zijn in 2027 per saldo € 149.000 hoger.
		119 N	De belastingdruk op het gemeentelijk vastgoed is gestegen, terwijl de indexering van het beschikbare budget hiervoor onvoldoende is geweest. Om dit te corrigeren, zijn in de Perspectiefnota 2027-2030 vanaf 2027 aanvullende middelen opgenomen. Daarnaast is extra budget beschikbaar in 2027 voor de opslag van het ondernemersfonds op het onderwijsvastgoed.
		238 N	Door ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting voor het openbaar voortgezet onderwijs, waaronder de verbouwing van de Vries Robbéweg voor Yulius en de Internationale Schakelklas, nemen de kapitaallasten in 2027 toe ten opzichte van 2026.
		100 N	Voor de eerste inrichting van de leerhulpmiddelen en het meubilair van De Windroos is in 2027 budget beschikbaar.
Sport, cultuur en recreatie	233 V	400 V	Voor 2027 is geen budget opgenomen voor eventuele energiecompensatie aan de Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties (SGS). Indien noodzakelijk wordt deze compensatie betrokken bij de tussenrapportage 2027 en worden de lasten zoveel mogelijk gedekt uit de reserve Energiecompensatie SGS.
		240 V	In 2026 is eenmalig € 240.000 toegevoegd aan de meerjarenonderhoudsvoorziening Buitensportaccommodaties Molenvliet ((MJOP Molenvliet) als compensatie van een eerdere onttrekking voor de renovatie atletiekbaan.
		166 V	De uitvoering van de taakstelling subsidies is in de begroting verwerkt en leidt bij realisatie van de taakstelling tot lagere lasten in 2027. De taakstelling subsidies is als afweegbaar onderwerp opgenomen in de Perspectiefnota 2027-3030. Bij deze afweging zal tevens moeten worden afgewogen welke subsidiebudgetten (eventueel) worden verlaagd.
		236 N	De regelingen Combinatiefuncties en het lokale Sportakkoord lopen na 2026 af, dus de rijksmiddelen ook. Wel lijkt er voor 2027-2029 een nieuwe specifieke uitkering voor de stimulering sport (SPUK Sport) en de Brede Regeling Combinatiefuncties in de maak.
		130 N	Ten opzichte van 2026 is er in 2027 meer budget beschikbaar voor onder andere onderhoud groen Hoog Dalem, programma stadsnatuur en essentaksterfte.
		66 N	In 2027 nemen de kosten voor de DVO Wagenparkbeheer met Waardlanden toe ten opzichte van 2026.
Sociaal domein	2.420 N	2.440 N	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
		540 N	We zien een stijging van de kosten voor huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en het vervoer naar de dagbesteding en bouwkundige

Programma (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
			aanpassingen. Voor een meer gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar de PPN 2027. Voor 2027 kiezen we ervoor om deze stijging op te vangen door een beroep te doen op de reserve Sociaal Domein.
		373 N	In de PPN 2024 zijn voor een periode van 4 jaar budgetten beschikbaar gesteld voor de realisatie van één centrale toegang voor de Wmo, het sociaal team, Avres en het welzijnspunt, zodat een inwoner zich maar één keer hoeft aan te melden en de ondersteuning krijgt die nodig is. De jaarbudgetten fluctueren jaarlijks van omvang. Het budget dat is opgenomen in de begroting 2027 komt overeen met het budget dat in de PPN 2024 voor 2027 beschikbaar is gesteld.
		297 N	Het BUIG-budget voor verstrekking van uitkeringen is verhoogd met € 297.000. Het van het Rijk ontvangen extra budget wordt doorbetaald aan Avres. Daarom worden de baten en lasten verhoogd met € 297.000. Zie ook toelichting TV6.3 lasten.
		1.119 V	Voor de bijdrage aan de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) onderdeel Service Organisatie Jeugd (SOJ) is aansluiting gezocht bij de begroting 2027 van de dienst. Per saldo stijgt de gemeentelijke bijdrage met ruim € 1,3 mln. Als gevolg van loon-en prijsstijgingen. Deze begroting is voor zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraad.
Duurzaamheid	2.209 V	664 N	De lasten voor de afvalinzameling en de afvalverwerking door de gemeenschappelijk regeling Waardlanden nemen ten opzichte van 2026 toe met € 664.000. Deze extra lasten worden via de afvalstoffenheffing doorberekend aan de inwoners.
		798 V	De incidentele middelen en het incidentele budget voor Natuur bij Energieprojecten is in 2027 niet opgenomen.
		702 V	De manier waarop de Klimaatgelden worden ontvangen is door het Rijk gewijzigd en worden zodoende ook anders begroot.
		556 V	De incidentele middelen voor de Klimaatgelden zijn in 2027 lager begroot. Bij de tussenrapportage zal hier indien nodig een aanpassing op worden gedaan.
		391 V	De per saldo hogere lasten voor afvalinzameling en -verwerking worden via de afvalstoffenheffing doorberekend aan de inwoners van Gorinchem.
		141 V	In 2027 is nog geen budget opgenomen voor de energietransitie woningen. Indien dit nodig is zal dit worden onttrokken aan de reserve duurzaamheid.
		107 V	Per saldo levert het rioolstelsel in 2027 op programma Duurzaamheid een voordeel op ten opzichte van 2026. Dit komt doordat er in 2027 een bedrag wordt onttrokken aan de voorziening Rioolheffing.
		77 V	De personeelscapaciteit voor Milieubeheer is in 2027 lager dan in 2026 (1 FTE).
Volkshuis-vesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	589 N	942 N	Dit verschil wordt veroorzaakt doordat er in 2027 minder resultaat is opgenomen uit de verkoop van gronden en panden.
		190 V	De lasten in 2027 zijn lager dan in 2026 omdat in 2026 middelen ter beschikking zijn gesteld voor het project Linge II Zuid.
		84 V	De lasten zijn in 2027 lager dan in 2026 omdat in 2026 middelen aan het budget volkshuisvestingsbeleid zijn toegevoegd (vanuit de decembercirculaire 2025).
		80 V	Het budget voor verkoopkosten gronden en panden is in 2027 lager dan in 2026 omdat er in 2026 meer verkopen stonden gepland dan in 2027.

Programma (bedrag x € 1.000)	Verschil tussen 2026 en 2027	Verdeling bedrag	Toelichting
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	1.266 V	384 N	In 2026 ontvingen we van verschillende gemeenschappelijke regelingen middelen terug als gevolg van positieve jaarrekeningresultaten 2025.
		1.034 V	De algemene uitkering die Gorinchem vanuit het gemeentefonds ontvangt, is in 2027 hoger dan in 2026. De belangrijkste ontwikkelingen in het gemeentefonds worden bekendgemaakt in de mei- en septembercirculaire en vervolgens via een raadsvoorstel verwerkt in de begroting.
		500 V	In 2027 wordt rekening gehouden met een winstuitkering vanwege het afsluiten van de grondexploitatie CV Hoog Dalem.
		156 V	Door verschuivingen in de investeringsplanning zijn de begrote rentelasten lager dan 2026.

4.5 Uiteenzetting financiële positie

Het BBV bepaalt dat in de uiteenzetting van de financiële positie in de begroting ten minste aandacht wordt besteed aan:

1. De jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
2. De financiering;
3. De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves;
4. De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen;
5. Het Europese Monetaire Unie-saldo (EMU-saldo);
6. Een geprognosticeerde balans;
7. De investeringen: onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen (in de openbare ruimte) met een maatschappelijk nut.

4.5.1 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden rechten op uitkeringen, tijdens of na het dienstverband, verstaan. In de begroting 2027 zijn de posten opgenomen die vallen onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Netto werkgeverslasten wethouders en ambtenaren	36.565	36.565	35.798	35.798
Vergoedingen raadsleden	551	551	551	551
Storting in de voorziening pensioentegoeden bestuurders	361	206	69	-
Vergoedingen/wachtgelden voormalige wethouders en ambtenaren van voor 2013 (gecorrigeerd met eventuele baten voormalige personeelsleden)	-	-	-	-
Personeel gerelateerde verzekeringen	20	20	20	20
Totaal	**37.497**	**37.342**	**36.438**	**36.369**

4.5.2 Financiering

In onderstaand overzicht wordt de meerjarige ontwikkeling van de langlopende leningenportefeuille weergegeven. Voor een nadere toelichting en de uit de leningenportefeuille voorvloeiende aflossings- en rentebetalingsverplichtingen, wordt verwezen naar de paragraaf Financiering (zie beleidsbegroting, paragrafen, financiering).

Saldo begin boekjaar (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Langlopende leningen	119.667	171.581	167.572	166.744

4.5.3 Reserves en voorzieningen

Naast de eerder genoemde langlopende geldleningen, dienen ook het eigen vermogen en de voorzieningen als financieringsmiddel voor onder andere de investeringen. Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen van de gemeente. In onderstaand overzicht wordt het geprognotiseerde saldo ultimo 2026 en het verloop van het saldo 2027-2030 weergegeven van zowel de reserves

als de voorzieningen. Voor een nadere onderverdeling van deze reserves en voorzieningen en een specificatie van de mutaties in de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de respectievelijke bijlagen.

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	32.571	32.521	32.521	30.471	30.471
Bestemmingsreserves	109.876	110.146	110.073	112.300	111.573
Totaal reserves	142.447	142.667	142.594	142.771	142.044
Algemene voorzieningen	24.015	21.257	21.687	20.427	16.758
Voorzieningen grondexploitaties	9.242	9.427	9.616	9.808	10.004
Totaal voorzieningen	33.257	30.684	31.303	30.235	26.762
Totaal	**175.704**	**173.351**	**173.897**	**173.005**	**168.806**

4.5.4 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo meerjarig berekend.

	Berekening EMU- saldo (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.082	969	-101	322	-157
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	15.685	46.760	24.020	5.910	2.680
3	Mutatie voorzieningen	-4.159	-2.758	430	-1.260	-3.669
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	9.553	9.675	-22.832	-20.041	1.726
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	**-32.479**	**-58.224**	**-859**	**13.192**	**-8.232**

(Totstandkoming berekening: 1 - 2 + 3 - 4 - 5 = EMU saldo)

Toelichting op het EMU-saldo

Gemeenten mogen een gemaximeerd aandeel hebben in het totale EMU-tekort van de Nederlandse overheid. In 2016 is afgesproken om voor de komende jaren de EMU-tekortruimte niet nader te verdelen over gemeentes, provincies en waterschappen. Hierdoor zijn er geen individuele referentieswaardes; een doorvertaling van de norm naar afzonderlijke gemeenten. De oorzaak van het negatieve EMU-saldo komt voornamelijk door nieuwe/hogere investeringen. Dit vertaalt zich dan ook in een oplopende schuldpositie. Onze financiële maatregelen zijn erop gericht om de schuldpositie en het uitgavenpatroon vanaf 2026 te doen dalen, zodat de financiële positie verder versterkt kan worden. Het negatieve EMU-saldo heeft verder geen nadelige/beperkende gevolgen voor de begroting.

4.5.5 Geprognosticeerde balans

Activa ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste activa						
Immateriële Vaste activa	32	10	0	0	0	0
Materiële Vaste activa	191.061	220.519	258.429	276.262	278.058	277.260
Financiële vaste activa	4.124	5.316	6.891	6.880	6.869	6.858
	195.217	225.845	265.320	283.142	284.927	284.118
Vlottende activa						
Voorraad grond (grondexploitatie)	54.380	64.876	75.456	53.686	34.380	36.550
Overige grond- en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0
Overige vlottende activa	24.238	8.000	8.000	8.000	23.686	8.000
	78.618	72.876	83.456	61.686	58.066	44.550
Totaal	273.835	298.721	348.776	344.828	342.993	328.668

Passiva ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste passiva						
Reserves	141.302	142.447	142.667	142.594	142.771	142.044
Voorzieningen	23.544	19.133	16.451	16.957	15.773	12.180
Vaste schulden	67.475	119.667	171.581	167.572	166.744	156.698
	232.321	281.247	330.699	327.123	325.288	310.922
Vlottende passiva	41.514	17.474	18.077	17.705	17.705	17.746
Totaal	273.835	298.721	348.776	344.828	342.993	328.668

De bovenstaande tabel geeft de netto geprognosticeerde balans weer. Met deze geprognosticeerde balans wordt inzicht geboden in het verloop van de verschillende balansposten over meerdere jaren.

4.5.6 Investeringen

In 2027 tot en met 2030 zijn de volgende investeringsuitgaven begroot. Deze bedragen hebben betrekking op de geplande uitgaven van de huidige lopende investeringen en de nieuwe investeringen vanaf 2027. De investeringen die starten in 2027 worden bij deze begroting vastgesteld en zijn per programma opgenomen in het programmaplan.

Investeringsbedragen (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Investeringen in materiële vaste activa:				
Met een economisch nut	31.428	12.257	9.456	5.885
In de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	21.619	20.621	6.149	6.742
Totaal	**53.047**	**32.878**	**15.605**	**12.627**

4.6 Totaaloverzicht lasten en baten per taakveld

In het onderstaande overzicht zijn de lasten en baten per taakveld opgenomen.

	Lasten en baten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.1	Bestuur	3.044	3	2.994	3	3.044	3	3.003	3
0.2	Burgerzaken	1.969	912	1.752	877	1.479	647	1.449	548
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	722	558	722	558	721	558	721	558
0.4	Overhead	15.820	265	15.794	365	15.928	365	15.842	365
9.9	Onvoorzien	100	0	100	0	100	0	100	0
0.5	Treasury	-342	946	250	441	-148	441	448	441
0.61	OZB woningen	775	6.150	993	6.150	1.028	6.150	1.063	6.150
0.62	OZB niet-woningen	0	7.433	0	7.433	0	7.433	0	7.433
0.63	Parkeerbelasting	307	2.718	307	2.718	304	2.718	304	2.718
0.64	Belastingen overig	97	217	97	217	97	217	97	217
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	108.495	0	105.341	0	104.167	0	104.393
0.8	Overige baten en lasten	58	11	58	11	59	11	59	11
0.10	Mutaties reserves	19.925	19.706	1.563	1.635	3.790	3.614	752	1.479
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	5.144	0	4.654	0	4.653	0	4.653	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	2.036	386	2.036	386	1.636	237	1.619	237
2.1	Verkeer en vervoer	9.473	663	9.423	628	9.770	628	9.553	628
2.2	Parkeren	1.397	1.002	1.373	1.002	1.370	1.002	1.367	1.002
2.3	Recreatieve havens	783	134	785	134	783	134	782	134
2.4	Economische havens en waterwegen	293	521	311	521	310	521	310	521
2.5	Openbaar vervoer	4.457	3.563	4.451	3.560	4.451	3.558	4.443	3.556
3.1	Economische ontwikkeling	1.483	0	1.483	0	1.483	0	1.483	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	11.245	10.966	33.214	32.942	27.889	27.615	5.929	5.651
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	27	164	27	164	26	164	26	164
3.4	Economische promotie	679	430	628	430	627	430	626	430
4.1	Openbaar basisonderwijs	330	0	330	0	330	0	330	0
4.2	Onderwijshuisvesting	4.663	148	4.691	148	4.941	148	5.130	148
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	8.174	2.904	8.063	2.915	6.702	2.915	6.664	2.915
5.1	Sportbeleid en activering	1.413	30	1.411	30	1.410	30	1.408	30
5.2	Sportaccommodaties	3.511	1.558	2.967	1.488	2.975	1.488	2.967	1.488
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.672	122	1.710	122	1.940	90	1.937	90
5.4	Musea	1.843	494	1.793	144	1.793	144	1.792	144
5.5	Cultureel erfgoed	747	126	702	126	701	126	700	126
5.6	Media	927	154	907	154	1.037	754	887	154
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.662	167	4.971	143	4.983	119	5.009	119

	Lasten en baten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	10.355	5.979	5.335	885	5.334	885	5.333	885
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	2.456	179	1.797	79	1.797	79	1.797	79
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.803	151	2.451	0	2.451	0	2.451	0
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.314	150	1.295	80	1.305	80	1.305	80
6.3	Inkomensregelingen	25.278	18.519	25.028	18.519	25.035	18.519	25.012	18.519
6.4	WSW en beschut werk	9.358	0	9.237	0	9.035	0	8.656	0
6.5	Arbeidsparticipatie	3.417	0	3.249	0	3.249	0	3.249	0
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	10.456	545	10.614	550	10.609	555	10.747	555
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	7.977	0	7.173	546	7.224	549	7.224	549
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	1.235	0	1.235	0	1.235	0	1.235	0
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	4.147	0	4.147	0	4.147	0	4.147	0
6.791	PGB WMO	295	0	299	0	299	0	299	0
6.792	PGB Jeugd	229	0	229	0	229	0	229	0
6.811	Beschermd wonen (WMO)	849	857	816	857	816	857	816	857
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	427	0	427	0	427	0	427	0
6.821	Jeugdbescherming	883	0	883	0	883	0	883	0
6.822	Jeugdreclassering	105	0	105	0	105	0	105	0
6.91	Coördinatie en beleid WMO	789	0	789	0	789	0	789	0
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	751	0	751	0	751	0	751	0
7.1	Volksgezondheid	2.425	0	2.405	0	2.405	0	2.407	0
7.2	Riolering	5.698	6.418	5.114	5.839	5.712	6.424	5.756	6.421
7.3	Afval	7.372	7.396	7.372	7.499	7.372	7.522	7.372	7.545
7.4	Milieubeheer	2.659	704	2.648	704	1.913	3	1.913	3
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	561	417	584	417	583	417	582	417
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.295	9	1.215	9	1.219	9	1.219	9
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	167	202	167	202	167	202	167	202
8.3	Wonen en bouwen	2.540	1.552	2.630	1.552	2.632	1.552	2.631	1.552
Totaal Lasten en baten		**213.275**	**214.024**	**208.553**	**208.522**	**203.935**	**204.077**	**178.954**	**179.524**

5 Bijlagen

5.1 Reserves

5.1.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo reserves

Verloop reserves (x € 1.000)	1-1-2027	stortingen	onttrekkingen	1-1-2028	stortingen	onttrekkingen	1-1-2029	stortingen	onttrekkingen	1-1-2030	stortingen	onttrekkingen	1-1-203
Algemene reserve	32.571	8.000	8.050	32.521	–	–	32.521	–	2.050	30.471	–	–	30.471
Bestemmingsreserves:													
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	73	–	70	3	–	–	3	18	–	21	35	–	56
Infrastructuur	1.934	598	45	2.487	237	–	2.724	294	–	3.018	294	–	3.312
Duurzaamheid	943	386	376	953	386	–	1.339	386	–	1.725	386	–	2.111
Energielasten SGS	128	–	–	128	–	–	128	–	–	128	–	–	128
Gorcums warenhuis	45	–	–	45	–	–	45	–	–	45	–	–	45
Sociaal domein	15.274	1.832	9.934	7.172	48	412	6.808	–	164	6.644	–	4	6.640
Stedelijke ontwikkeling	842	–	100	742	–	–	742	–	–	742	–	–	742
Aflossingsreserve	22.833	514	–	23.347	807	–	24.154	1.093	–	25.247	37	–	25.284
Dekkingsreseve i_lab	188	–	–	188	–	–	188	–	–	188	–	–	188
Perspectief jeugd en jongeren	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Onderwijshuisvesting	3.404	221	215	3.410	84	–	3.494	–	–	3.494	–	–	3.494
Sparen voor later	–	–	–		–	–		–	–		–	–	
Opvang vluchtelingen	1.000	–	–	1.000	–	–	1.000	–	–	1.000	–	–	1.000
Degeneratie	515	–	–	515	–	–	515	–	–	515	–	–	515
ISV Stegenproject	28	–	–	28	–	–	28	–	–	28	–	–	28
Stimuleringsregeling woningbouw	59	–	–	59	–	–	59	–	–	59	–	–	59
ICT	566	–	100	466	–	75	391	–	50	341	–	25	316
Landelijke evenementen	75	–	–	75	–	–	75	–	–	75	–	–	75
Reserve co-financiering	1.000	–	–	1.000	–	–	1.000	–	–	1.000	–	–	1.000
Realisatiereserve woningbouw	1.204	–	–	1.204	–	–	1.204	–	–	1.204	–	–	1.204
Organisatie-ontwikkeling	250	–	–	250	–	–	250	–	–	250	–	–	250
Arbeidsmarktregio	4.574	–	–	4.574	–	–	4.574	–	–	4.574	–	–	4.574
Afschrijvingsreserve	54.941	8.375	816	62.500	–	1.148	61.352	2.000	1.350	62.002	–	1.450	60.552
Subtotaal bestemmingsreserves	**109.876**	**11.926**	**11.656**	**110.146**	**1.562**	**1.635**	**110.073**	**3.791**	**1.564**	**112.300**	**752**	**1.479**	**111.573**
Totaal reserves	**142.447**	**19.926**	**19.706**	**142.667**	**1.562**	**1.635**	**142.594**	**3.791**	**3.614**	**142.771**	**752**	**1.479**	**142.044**

Hieronder worden de reserves kort toegelicht.

Algemene reserve
De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's (zoals vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) in de exploitatie in de toekomst te kunnen opvangen.

Infrastructuur
Via de reserve worden middelen gespaard voor toekomstige infrastructurele investeringen, die vooral op het gebied van mobiliteitsverbetering liggen.

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing
De reserve dient ter voorkoming van al te grote schommelingen in de afvalstoffenheffing.

Sociaal domein
Inzet voor noodzakelijke/nuttige/incidentele uitgaven voor de transformatie van het Sociaal Domein, die niet uit de reguliere exploitatiebudgetten bekostigd kunnen worden. Eventuele overschotten en tekorten binnen het programma Sociaal domein worden jaarlijks verrekend met deze reserve.

Duurzaamheid
Dekking voor diverse duurzaamheidsprojecten, hoofdzakelijk op basis van de beleidsplannen duurzaamheid.

ICT
Het doorontwikkelen van ICT over de volle breedte (systemen, hardware en software, medewerkers).

Stedelijke ontwikkeling
Dient als startkapitaal voor het thema "stedelijke ontwikkeling". Uit deze reserve wordt verkennend onderzoek gedekt, maar mogelijk ook (een gedeelte van) de kosten van projecten die hieruit voortkomen.

Aflossingsreserve
Reserve die gevormd is als maatregel in de reducering van de gemeentelijke schuldpositie.

Dekkingsreserve i_lab
Reserve gevormd ter dekking van exploitatielasten van het i_lab.

Perspectief Jeugd en Jongeren
Dekking van activiteiten in het kader van het coronasteunpakket Perspectief Jeugd en Jongeren.

Stegen Binnenstad
Opwaardering stegen om zo de kwaliteit van de openbare ruimte in de binnenstad te verbeteren.

Energielasten SGS
Dekking voor de substantieel hogere energielasten voor het Caribabad.

Gorcums warenhuis
Dekking van het 5 –jarenplan van Hartje Gorkum om de binnenstad als een warenhuis te kunnen starten.

Onderwijshuisvesting
De reserve wordt gevormd door toevoegen van onderuitputting kapitaallasten onderwijshuisvesting en (netto) opbrengsten van herontwikkelingslocaties van voormalige schoolgebouwen. Ook wordt jaarlijks vanuit (eventuele) overschotten in de algemene reserve 50% van dit overschot toegevoegd. We sparen hiermee voor de investeringen in de komende jaren.

Opvang vluchtelingen
Dekking voor de kosten van de ontmanteling van de huidige opvanglocatie aan de Kleine Schelluinsekade en de Schelluinsestraat.

Degeneratie
Dekking voor de kosten van het herstel van achteruitgang in kwaliteit van straatwerk bij de vervanging en aanleg van kabels en leidingen.

Stimuleringsregeling woningbouw
Dekking voor diverse projecten, zoals een woonlastenfonds en groenvoorzieningen Lingewijk Zuid.

Landelijke evenementen
De reserve heeft als doel voorbereid te zijn op de (co)financiering van grote evenementen die een positief effect hebben op de stad.

Co-financiering
Dekking ten behoeve van projecten waarvoor de gemeente subsidies krijgen ,maar waarbij tevens eigen inbreng verplicht is.

Realisatie reserve woningbouw
Middelen verkregen van het Rijk vanuit de RealisatieStimulans Woningbouw.

Organisatie-ontwikkeling
Om de basis op orde te houden en tegelijkertijd het gebruik van AI en processen zoals subsidieverlening, de WOO en projectmatig werken verder te professionaliseren, zijn incidentele middelen noodzakelijk. Indien de exploitatiebudgetten onvoldoende ruimte bieden, kan een beroep worden gedaan op deze reserve.

Arbeidsmarktregio
Dekking van activiteiten en projecten in het kader van de Arbeidsmarktregio.

Afschrijvingsreserve
De reserve dient ter dekking van kapitaallasten.

5.1.2 Mutaties reserves 2027 uitgesplitst

Uit het hiervoor gepresenteerde verloopoverzicht saldo reserves blijken voor 2027 de volgende mutaties:

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2027	Onttrekking 2027
Algemene reserve	Vrijval reserve Sociaal Domein tgv de algemene reserve	8.000	
	Verhoging afschrjvingsreserve nieuwe Lingebrug		8.000
	Dekking Ideenmarkt, amendement Begrotingsraad 2026		50
Subtotaal algemene reserve		**8.000**	**8.050**
Bestemmingsreserves:			
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	Tarieven		70
Infrastructuur	Opwaardering haltes		45
Infrastructuur	Voordeel mobiliteit naar reserve Infra	598	
Duurzaamheid	Storting voordeel energie agv verduurzaming	386	
Duurzaamheid	Vorming afschrijvingsreserve verduurzamen oude Stadhuis		375
Duurzaamheid	Dekking communicatiebudget warmtenet		1
Sociaal Domein	Storting hervormingsagenda Jeugd	1.832	
Sociaal Domein	Vrijval ten gunste van de algemene reserve		8.000
Sociaal Domein	Voorzetting hervormingsagenda jeugd lokale keuzes		500
Sociaal Domein	Dekking een centrale toegang wmo, punt 16a collegeprogramma		400
Sociaal Domein	Meerkosten serviceorganisatie jeugd		15
Sociaal Domein	Saldo programma sg 7 turap 25		4
Sociaal Domein	Meerkosten Rijksvaccinatieprogramma Jong JGZ		19
Sociaal Domein	Winteropvang 2026-2027		34
Sociaal Domein	Dekking verhoging huishoudelijke ondersteuning		300
Sociaal Domein	Dekking bouwkundige aanpassingen WMO		100
Sociaal Domein	Dekking informatiepunt digitale overheid		20
Sociaal Domein	Dekking niet realiseren besparing OAB middelen		300
Sociaal Domein	Dekking BIBOB coördinator		80

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2027	Onttrekking 2027
Sociaal Domein	Dekking regiodeal		22
Sociaal Domein	Dekking dagbesteding		140
Stedelijke ontwikkeling	Dekking Stationsgebied 2026 en 2027		100
Aflossingsreserve	Raad 10 juni 2021 lange termijn financiering Stedin: resultaat uitgifte aandelen	24	
Aflossingsreserve	Resultaat rente-omslag	490	
Onderwijshuisvesting	Storting voordeel afschrijving agv doorschuiven investeringen	221	
Onderwijshuisvesting	Exploitatiebudget Retranchement		
Onderwijshuisvesting	Dekking huisvestingsprogramma de Windroos		100
Onderwijshuisvesting	Dekking huur noodlokalen De Windroos		65
Onderwijshuisvesting	Dekking verdere ontwikkeling I_campus gebied		50
ICT	Dekking OICT-licenties		100
Afschrijvingsreserve	Verhoging nieuwe Lingeburg	8.000	
Afschrijvingsreserve	Trace Oost II		16
Afschrijvingsreserve	Avelingen		50
Afschrijvingsreserve	Vervangingsplan inventaris		2
Afschrijvingsreserve	VW transporter		4
Afschrijvingsreserve	Vervanging kade Paardewater 21		14
Afschrijvingsreserve	Gorcumse martelaren		17
Afschrijvingsreserve	Hiemstralaan 24 / de Burcht		76
Afschrijvingsreserve	JP Waaleschool		37
Afschrijvingsreserve	ICT 2023		25
Afschrijvingsreserve	Inrichting Bullekeslaan 5		4
Afschrijvingsreserve	Uitbreiding en verbouwing Elzenhof		3
Afschrijvingsreserve	Verduurzamen Havendienst		3
Afschrijvingsreserve	Verduurzamen Oosterbliek		9
Afschrijvingsreserve	Verduurzamen oude stadhuis, storting afschrijvingsreserve	375	
Afschrijvingsreserve	Kades Stationsweg		16
Afschrijvingsreserve	Beschoeiing de Wetering		12
Afschrijvingsreserve	Kades Mollenburgseweg / Valkeniersweg		16
Afschrijvingsreserve	Brug Haagje		6
Afschrijvingsreserve	Verduurzamen openbare verlichting 2024		13
Afschrijvingsreserve	Verduurzamen openbare verlichting 2025		13
Afschrijvingsreserve	Top tien fietsknelpunten		12
Afschrijvingsreserve	Kwaliteitsimpuls Buiten de Waterpoort		2

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2027	Onttrekking 2027
Afschrijvingsreserve	Faciliteren cultuur in museum		7
Afschrijvingsreserve	Vervangen wegen 2025		33
Afschrijvingsreserve	Verbouwing Vr Robbeweg 27		130
Afschrijvingsreserve	Herinrichting park10e Penninglaan		4
Afschrijvingsreserve	Warmtenet Stadhuis		50
Afschrijvingsreserve	Verbouwing hoefslag 6 tbv IAC		41
Afschrijvingsreserve	Inrichting Hoefslag 6 tbv IAC		10
Afschrijvingsreserve	Openbare ruimte tbv IAC		13
Afschrijvingsreserve	Herinrichting Haarse Kades		59
Afschrijvingsreserve	t Gilde aanv PPN22		59
Afschrijvingsreserve	Gymzaal J van Egmond 2022		25
Afschrijvingsreserve	Bruggen kunstwerken 2022		8
Afschrijvingsreserve	Twee 360 graden camera's		4
Afschrijvingsreserve	Meekoppelkans Ravelijn		8
Afschrijvingsreserve	Meekoppelkans Woelse waard		3
Afschrijvingsreserve	Stadsafsluitingen		7
Afschrijvingsreserve	Skatepark		5
Subtotaal bestemmingsreserves		**11.926**	**11.656**
Totaal mutaties incl. Algemene reserve			**220**

Door middel van het vaststellen van de begroting 2027 door de raad worden bovenstaande mutaties in de reserves vastgesteld.

5.2 Voorzieningen

5.2.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo voorzieningen

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2029	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2030	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2031
Algemene voorzieningen													
Pensioenverplichtingen bestuurders	5.205	408	-	5.613	408	-	6.021	408	-	6.429	416	-	6.845
Wachtgelden bestuurders en mdw'ers	636	-	361	275	-	206	69	-	69	-	-	-	-
Verlofsaldi	865	-	-	865	-	-	865	-	-	865	-	-	865
Regeling Vervroegd Uittreden	118	-	85	33	-	33	-	-	-	-	-	-	-
Calamiteiten persleiding	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59
Dubieuze debiteuren	202	-	-	202	-	-	202	-	-	202	-	-	202
Rioolheffing	4.820	65	1.480	3.405	-	857	2.548	-	1.329	1.219	-	1.212	7
Vervanging riolering	1.925	3.164	3.229	1.860	2.744	2.744	1.860	3.325	3.325	1.860	3.325	3.325	1.860
Afwaardering (bedrijfsgebouwen, woningen, gronden en voorraden)	4.680	-	76	4.604	-	76	4.528	-	76	4.452	-	76	4.376
Afkoopsommen grafrechten	2.370	182	173	2.379	182	173	2.388	182	173	2.397	182	173	2.406
Meerjaren onderhoudsplannen:													
- Wegen	34	2.175	2.170	39	2.175	2.171	43	2.175	2.187	31	2.175	2.196	10
- Water	214	419	637	-4	419	59	356	419	774	1	419	272	148
- Groen	1.236	609	2.079	-234	609	557	-182	609	53	374	609	627	356
- Gebouwen	1.560	1.899	1.392	2.067	1.915	1.225	2.757	1.915	2.382	2.290	1.915	4.904	-699
- Overig	91	90	87	94	90	11	173	90	15	248	90	15	323
Subtotaal algemene voorzieningen	**24.015**	**9.011**	**11.769**	**21.257**	**8.542**	**8.112**	**21.687**	**9.123**	**10.384**	**20.427**	**9.131**	**12.800**	**16.758**

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2027	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2028	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2029	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2030	stor-tingen	onttrek-kingen	1-1-2031
Voorzieningen grondexploitatie													
Bedr.ter. Gorinchem Noord/Groote Haar	9.242	185	-	9.427	189	-	9.616	192	-	9.808	196	-	10.004
Subtotaal vrz grexen	**9.242**	**185**	**-**	**9.427**	**189**	**-**	**9.616**	**192**	**-**	**9.808**	**196**	**-**	**10.004**
Totaal voorzieningen	**33.257**	**9.196**	**11.769**	**30.684**	**8.731**	**8.112**	**31.303**	**9.315**	**10.384**	**30.235**	**9.327**	**12.800**	**26.762**

5.2.2 Mutaties voorzieningen 2027 uitgesplitst

Uit het hierboven gepresenteerde verloopoverzicht saldo voorzieningen blijken voor 2027 de volgende mutaties:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Dotatie 2027	Onttrekking 2027
Mutaties algemene voorzieningen:			
Pensioenverplichtingen bestuurders	Rentetoevoeging	104	
Pensioenverplichtingen bestuurders	Dotatie	304	
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	Wachtgeld voormalig personeel		361
Regeling vervroegd uittreden	Verhoging besteding RVU		85
Rioolheffing	Resultaat tarieven riolering		1.480
Rioolheffing	Bijstelling bijdrage BSR	65	
Vervanging riolering	Spaarcomponent vervangen riolering/bijdrage investering	3.164	3.164
Vervanging riolering	Vrijval		65
Afwaardering bedrijfsgebouwen	Vrijval gebouw C		76
Afkoopsommen grafrechten	Vooruitontvangen afkoopsommen	182	
Afkoopsommen grafrechten	Vrijval vooruitontvangen afkoopsommen		173
Meerjarenonderhoudsplannen wegen	Conform vastgestelde MOP's en geraamde bestedingen	2.175	2.170
Meerjarenonderhoudsplannen water	Conform vastgestelde MOP's en geraamde bestedingen	419	637
Meerjarenonderhoudsplannen groen	Conform vastgestelde MOP's en geraamde bestedingen	609	2.079
Meerjarenonderhoudsplannen gebouwen	Conform vastgestelde MOP's en geraamde bestedingen	1.899	1.392
Meerjarenonderhoudsplannen overig	Conform vastgestelde MOP's en geraamde bestedingen	90	87
Subtotaal mutaties voorzieningen algemeen		***9.011***	***11.769***
Mutaties voorzieningen grondexploitaties:			
Bedrijventerrein Gorinchem Noord/Groote Haar	Rentetoevoeging	185	
Subtotaal mutaties voorzieningen grondexploitaties		***185***	***0***
Totaal		**9.196**	**11.769**
Totaal mutaties			**-2.573**

Door middel van het vaststellen van de begroting 2027 door de raad worden de mutaties in de voorzieningen vastgesteld.

5.3 Investeringsoverzicht

Hieronder ziet u het totaaloverzicht van alle investeringsbudgetten en een totaaloverzicht van de kapitaallasten die in de begroting 2027-2030 zijn opgenomen.

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Nissan Leaf 1 toezicht en handhaving 28		30		
Totaal Veiligheid	**0**	**30**	**0**	**0**
Openbare verlichting	56	58	58	59
Verduurzaming openbare verlichting	522			
Vervangen straatmeubilair	95	98	100	102
Vervangen verkeersborden	43	45	55	56
Verbeteren fietsvoorzieningen langs Nieuwe Hoven	531			
(Indexering) vervanging wegen	1.847	1.815	2.500	2500
Indexering mobiliteit	106			
Indexering nieuwe Lingebrug	458	432		
Indexering herinrichting Arkelsedijk	57			
Diverse auto's buitendienst	48		65	
Vervangen houten fietsbruggen	518			
E-hyundai Riveer	42			
Havens				244
Investering Woningbouwimpuls			1.021	2.000
Totaal Verkeer en vervoer	**4.323**	**2.448**	**3.799**	**4.961**
Spaaropgave IHP	1.084	4.117	4.042	1.000
Indexering IHP 2017 uitbreiding Retranchement	138			
Indexering gymzaal t Gilde	127			
SPON Kleine wereld	100			
Totaal Onderwijs	**1.449**	**4.117**	**4.042**	**1.000**
Nieuwbouw Caribabad				
Lasten	9.103	420	101	101
Baten	-1.470	-420	-101	-101
Indexering Nieuwe Doelen	167			
Verduurzaming oude Stadhuis	375			
Wilhelminafontein	100			
Speelruimteplan	200	200	200	143
Auto's Gorinchem Beweegt				103
Trafohuisjes groen / straatwerk	95	95	95	95
Essentaksterfte	120	120	120	120
Stadsnatuur	300	300		
Indexering vervangen kade Stationsweg	53			
Indexering keerwand Den Uylstraat	59			
Voertuigen en materieel	113	158	62	65
Totaal Sport, cultuur en recreatie	**9.215**	**873**	**477**	**526**
GRP				
Lasten	3.164	2.744	3.325	3.325

Investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Baten	-3.164	-2.744	-3.325	-3.325
Opel movano begraafplaats			65	
Vervangen beschoeiingen	234	664	998	1265
Totaal Duurzaamheid	**234**	**664**	**1.063**	**1.265**
Vervangingsplan inventaris	103	106	106	142
Hard- en software	361	371	210	340
Opel Corsa FAZA				35
Totaal Overhead	**464**	**477**	**316**	**517**
Totaal Investeringen	**15.685**	**8.609**	**9.697**	**8.269**

Kapitaallasten investeringen (bedrag x € 1.000)	2027	2028	2028	2030
Rente	3.458	4.049	4.315	4.341
Afschrijving	7.872	8.858	9.695	9.947
Totaal	**11.330**	**12.907**	**14.010**	**14.288**

Hieronder volgt een totaaloverzicht van alle lopende en nieuwe investeringen die in de begrotingsperiode 2027-2030 gepland staan, inclusief de fasering, de afschrijvingstermijnen en bijbehorende bedragen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de doelstelling van de motie "realistisch investeren" zoals aangenomen bij de perspectiefnota 2021-2024.

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Nissan leaf 1 toezicht en handhaving 28	30	2028	Nee	2028	10	3	2029
Totaal programma Veiligheid	**30**						
Openbare verlichting 2027	56	2027	Nee	2027	20	3	2028
Openbare verlichting 2028	58	2028	Nee	2028	20	3	2029
Openbare verlichting 2029	58	2029	Nee	2029	20	3	2030
Openbare verlichting 2030	59	2030	Nee	2030	20	3	2031
Verduurzaming openbare verlichting 2027	522	2027	Nee	2027	40	13	2028
Vervangen brug Dreesstraat	113	2025	Ja	tm 2027	30	4	2028
Vervangen brug Den Uylstraat	149	2025	Ja	tm 2027	30	5	2028
Herinrichting banneweg fase 2 infra 1)	11.310	2023	Ja	tm 2027	40	283	2028
Mobiliteit 2024	4.140	2024	Nee	2027 en 2028	40	104	2029
Vervanging wegen 2026	1.810	2026	Ja	tm 2027	40	45	2028
Vervanging wegen 2027	1.813	2027	Nee	2027	40	45	2028
Vervanging wegen 2028	1.815	2028	Nee	2028	40	45	2029
Vervanging wegen 2029	2.500	2029	Nee	2029	40	63	2030
Vervanging wegen 2030	2.500	2030	Nee	2030	40	63	2031
Straatmeubilair 2027	95	2027	Nee	2027	15	6	2028
Straatmeubilair 2028	98	2028	Nee	2028	15	7	2029
Straatmeubilair 2029	100	2029	Nee	2029	15	7	2030

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Straatmeubilair 2030	102	2030	Nee	2030	15	7	2031
Verkeersborden 2027	43	2027	Nee	2027	12	4	2028
Verkeersborden 2028	45	2028	Nee	2028	12	4	2029
Verkeersborden 2029	55	2029	Nee	2029	12	5	2030
Verkeersborden 2030	56	2030	Nee	2030	12	5	2031
Verbeteren fietsvoorzoorzieningen langs Nieuwe Hoven	1.062	2026	Ja	tm 2028	40	27	2029
Herinrichting Mollenburgseweg	250	2026	Nee	2028	40	6	2029
Nieuwe Lingebrug 1)	22.478	2023	Ja	tm 2030	40	562	2031
Herinrichting Arkelse dijk 1)	2.826	2023	Ja	tm 2030	40	71	2031
Herinrichting schoolomgeving Hiemstralaan	475	2025	Nee	2027	40	12	2028
Vervangen houten fietsbruggen 2027	518	2027	Nee	2027	30	17	2028
Vervangen houten fietsbruggen 2028	432	2028	Nee	2028	30	14	2029
Woningbouwimpuls, brug Schelluinsestraat	3.021	2029	Nee	2029 en 2030	40	76	2031
Remmingswerken Lingesluis en Petersbrug	371	2026	Ja	tm 2027	30	12	2028
Havens (Lingehaven) 2030	244	2030	Nee	2030	30	8	2031
Riviercruisevaarsteiger	550	2023	Ja	tm 2027	30	18	2028
Openbare ruimte infra t Gilde	560	2025	Ja	2027	40	14	2028
Opel combo buitendienst	48	2027	Nee	2027	10	5	2028
Opel movona buitendienst	65	2029	Nee	2029	10	7	2030
E hyundai riveer	42	2027	Nee	2028	10	4	2029
Totaal programma Verkeer en Vervoer	**60.439**						
IHP jaarschijf 2026	1.906	2026	Nee	tm 2027	20	95	2028
IHP jaarschijf 2027	1.084	2027	Nee	2027	20	54	2028
IHP jaarschijf 2028	4.117	2028	Nee	2028	20	206	2029
IHP jaarschijf 2029	4.042	2029	Nee	2029	20	202	2030
IHP jaarschijf 2030	1.000	2030	Nee	2030	20	50	2031
IHP 2017 uitbreiding Retranchement	7.237	2017	Ja	tm 2027	50	145	2028
Gymzaal t Gilde	6.186	2024	Ja	tm 2028	50	124	2029
SPON Kleine Wereld 2027	100	2027	Nee	2027	20	5	2028
Verduurzaming Schuttersplein	428	2025	Ja	tm 2027	15	29	2028
Verduurzaming Gildenplein	1.441	2024	Ja	tm 2027	15	96	2028
Totaal programma Onderwijs	**27.541**						

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Nieuwbouw zwembad 1) en 2)	25.089	2023	Ja	tm 2030	40	462	2031
Cultuurhuis 2019	7.134	2019	Ja	tm 2028	40	178	2029
Cultuurhuis inrichting 2019	1.517	2019	Nee	tm 2028	20	76	2029
Verduurzaming Oude Stadhuis	377	2027	Ja	2027	15	25	2028
Wilhelminafontein	100	2027	Nee	2027	20	5	2028
Speelruimteplan 2027	200	2027	Nee	2027	17	12	2028
Speelruimteplan 2028	200	2028	Nee	2028	17	12	2029
Speelruimteplan 2029	200	2029	Nee	2029	17	12	2030
Speelruimteplan 2030	143	2030	Nee	2030	17	8	2031
Trafohuisjes groen / straatwerk 2027	95	2027	Nee	2027	20	5	2028
Trafohuisjes groen / straatwerk 2028	95	2028	Nee	2028	20	5	2029
Trafohuisjes groen / straatwerk 2029	95	2029	Nee	2029	20	5	2030
Trafohuisjes groen / straatwerk 2030	95	2030	Nee	2030	20	5	2031
Essentaksterfte 2027	120	2027	Nee	2027	30	4	2028
Essentaksterfte 2028	120	2028	Nee	2028	30	4	2029
Essentaksterfte 2029	120	2029	Nee	2029	30	4	2030
Essentaksterfte 2030	120	2030	Nee	2030	30	4	2031
Stadsnatuur 2027	300	2027	Nee	2027	20	15	2028
Stadsnatuur 2028	300	2028	Nee	2028	20	15	2029
Vervangen kade Stationsweg	2.612	2025	Ja	tm 2027	25	104	2028
Keerwand Den Uylstraat	3.056	2024	Ja	tm 2027	25	122	2028
Vestingplan 2020 Bastion VIII 1)	250	2020	Ja	tm 2027	40	6	2028
Opel Comco G'chem beweegt 2030 1	48	2030	Nee	2030	10	5	2031
Opel Comco G'chem beweegt 2030 2	55	2030	Nee	2030	10	6	2031
VW transporter groen 2030	65	2030	Nee	2030	10	7	2031
John Deere motormaaier 2024	68	2024	Nee	2028	8	9	2029
Opel combo 2026	48	2026	Nee	2027	10	5	2028
John Deere 1514 maaier 2026	62	2026	Nee	2029	8	8	2030
Opel combo buitendienst 2028	48	2028	Nee	2030	10	5	2031
VW transporter buitendienst onderhoud groen 2028	65	2028	Nee	2028	10	7	2029
Jensen snippermachine 2028	45	2028	Nee	2028	8	6	2029
Transporter buitendienst 2027	65	2027	Nee	2027	10	7	2028
Totaal programma Sport, Cultuur en Recreatie	**42.907**						

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
GRP 2026 1)	1.930	2026	Ja	2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2027 1)	3.164	2027	Nee	2027	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2028 1)	2.744	2028	Nee	2028	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2029 1)	3.325	2029	Nee	2029	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
GRP 2030 1)	3.325	2030	Nee	2030	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vervangen houten beschoeiingen 2026	387	2026	Ja	tm 2027	20	19	2028
Vervangen houten beschoeiingen 2027	234	2027	Nee	2027	20	12	2028
Vervangen houten beschoeiingen 2028	664	2028	Nee	2028	20	33	2029
Vervangen houten beschoeiingen 2029	998	2029	Nee	2029	20	50	2030
Beschoeiingen 2030	1.265	2030	Nee	2030	20	63	2031
Grafdelmachine Boki	117	2022	Nee	2027	8	15	2028
John Deere begraafplaats 2025	61	2025	Nee	2027	10	6	2028
Opel movano begraafplaats 2029	65	2029	Nee	2029	10	7	2030
Totaal programma Duurzaamheid	**18.279**						
Hard en software 2026	361	2026	Ja	tm 2027	4	90	2028
Hard en software 2027	361	2027	Nee	2027	4	90	2028
Hard en software 2028	371	2028	Nee	2028	4	93	2029
Hard en software 2029	210	2029	Nee	2029	4	53	2030
Hard en software 2030	340	2030	Nee	2030	4	85	2031
Vervangingsplan inventaris 2026	103	2026	Nee	tm 2027	15	7	2028
Vervangingsplan inventaris 2027	103	2027	Nee	2027	15	7	2028
Vervangingsplan inventaris 2028	106	2028	Nee	2028	15	7	2029
Vervangingsplan inventaris 2029	106	2029	Nee	2029	15	7	2030
Vervangingsplan inventaris 2030	143	2030	Nee	2030	15	10	2031
Opel Corsa FAZA bodewagen 2030	35	2030	Nee	2030	10	4	2031
Totaal programma Overhead, vpb en onvoorzien	**2.239**						
TOTAAL INVESTERINGEN	**151.435**						

1) De gemelde bedragen zijn bruto-investeringen.

2) Annuitaire investering, afschrijving varieert dus ieder jaar.

5.4 Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	
Inwoners aan zet	2016
Informatiebeleid	2017
Verordening op het burgerinitiatief	2020
Participatiebeleid Gorcums samenspel 2022-2026	2021
Programma 2 Veiligheid	
Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)	2019
Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	2023
Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023-2026	2023
Programma 3 Verkeer en Vervoer	
Parkeerverordening Gemeente Gorinchem	2019
Mobiliteitsvisie Gorinchem 2040	2020
Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan 2020-2023	2020
Omgevingsvisie Gorinchem 2050 "Stad in Balans"	2023
Beleids- en beheerplan Wegen Gorinchem 2025-2029	2024
Programma 4 Economie	
Strategie citymarketing	2017
Kernwinkelgebied en verkleuringsgebieden binnenstad	2021
Verordening winkeltijden gemeente Gorinchem 2021	2021
Economische visie	2021
Verordening BI-zone binnenstad Gorinchem 2023-2027	2022
Programma 5 Onderwijs	
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	2015
Beleidsnota Brede Scholen	2019
IHP 1e fase RBIC Gilde en i_lab	2020
Gelijke kansen beleid Gorinchem	2020
Versneld uitvoeringsprogramma IHP	2021
Leerlingenvervoer	2022
Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2023-2038	2023
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie	
Vestingplan	2017
Speelruimteplan Een leven lang plezier 2018-2027	2018
Cultuurvisie Ambities Cultuur 2019-2023	2019
Tarievennota binnen- en buitensport	2019
Beleidsregel aanleg buitensportvelden	2020
Beleid Openbare ruimte Buitengewoon Groen 2021-2025	2020
De Kracht van Sport 2022-2025	2022

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Archeologiebeleid	2023
Subsidieverordening	2025
Programma 7 Sociaal Domein	
Uitvoeringsdocument transities sociaal domein	2014
Beleidsvoornemens Participatiewet	2014
Beleidskader Beschermd wonen en opvang 2015-2018	2014
Lokaal maatwerk Jeugdhulp	2016
Emancipatie- en diversiteitsbeleid 2018-2023	2018
Ontmoetingsplek van de Toekomst	2022
Integraal Sociaal Beleid Gorinchem 2025-2030	2024
Programma 8 Duurzaamheid	
Beleidsplan Duurzaamheid	2017
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	2020
Afval- en Grondstoffenbeleid	2021
RES 1.0	2021
Transitievisie Warmte	2021
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	
Welstandsnota gemeente Gorinchem	2018
Woon- en Transformatievisie	2019
VTH-beleid 2019-2022	2019
Nota Vastgoedbeleid 2020-2023	2020
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020
Huisvestingsverordening Gorinchem 2024 Regionale voorrangsregeling uitstroom uit een (opvang) instelling	2025
Meerjarenprogramma Grondexploitaties	2025
Programma Algemene dekkingsmiddelen	
Notitie schuldpositie	2017
Treasurystatuut	2020
Treasurybeleid	2023
Financiële verordening	2024
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	
Reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen	2023
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	
Meerjarenonderhoudsplannen gemeentelijke kapitaalgoederen	2021

5.5 Afkortingenlijst

A

- **AB:** Algemeen Bestuur
- **AI:** Artificial Intelligence
- **APV:** Algemene Plaatselijke Verordening
- **AV:** Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- **AVA:** Algemene Vergadering van Aandeelhouders
- **AVG:** Algemene Verordening Gegevensbescherming

B

- **BAG:** Basisregistratie Adressen en Gebouwen
- **BBV:** Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeente
- **BIO:** Baseline Informatiebeveiliging Overheid
- **BLVS:** Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten
- **BNG:** Bank Nederlandse Gemeenten
- **BOA:** Buitengewoon Opsporingsambtenaar
- **BRP:** Basisregistratie Personen
- **BSO:** Buitenschoolse Opvang
- **BSR:** Belastingsamenwerking
- **BV:** Besloten Vennootschap
- **B&W:** Burgemeester en Wethouders

C

- **CAO:** Collectieve Arbeidsovereenkomst
- **CB:** Collegebesluit
- **CBS:** Centraal Bureau voor de Statistiek
- **CBW:** Cyberbeveiligingswet
- **CEP:** Centraal Economisch Plan
- **COA** Centraal Orgaan opvang asielzoekers
- **CPI:** Consumenten Prijs Index
- **CPB:** Centraal Planbureau

D

- **DB:** Dagelijks Bestuur
- **DG&J:** Dienst Gezondheid & Jeugd
- **Diftar:** Gedifferentieerd tarief
- **DUMAVA:** Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed
- **DVO:** Dienstverleningsovereenkomst

E

- **EMU:** Europese Monetaire Unie

F

- **FAZA:** Facilitaire Zaken
- **FTE:** Fulltime-equivalent

G

- **GALA:** Gezond en Actief leven Akkoord
- **Gevudo:** Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken
- **GGD:** Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
- **GR:** Gemeenschappelijke Regeling
- **GRP:** Gemeentelijk Rioleringsplan

H

- **HBO:** Hoger beroepsonderwijs
- **HRM:** Human resource management
- **HVC:** Huisvuil Verbranding Centrale

I

- **ICT:** Informatie- en Communicatietechnologie
- **IHP:** Integrale Huisvestingsplan
- **I&O:** Informatie en Ontmoeting
- **IVP:** Integraal Veiligheidsplan
- **IZA:** Integraal Zorg Akkoord

M

- **MBO:** Middelbaar Beroepsonderwijs
- **ME:** Maatschappelijk Effect
- **MJOP:** Meerjarenonderhoudsplan
- **MPG:** Meerjaren Programma Grondbedrijf
- **MVA:** Materiële vaste activa

N

- **NDS:** Nederlandse digitaliseringsstrategie
- **NNB:** Nog Niet Bekend
- **NV:** Naamloze Vennootschap
- **NVRR:** Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies

O

- **OVL:** Openbare Verlichting
- **OZB:** Onroerende zaak belasting

P

- **PI:** Prestatie indicator
- **PPN:** Perspectiefnota

R

- **RB:** Raadsbesluit
- **RES:** Regionale Energiestrategie
- **ROM-S:** Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen
- **RTB:** Richtlijn Tijdelijke Bescherming
- **RWS:** Rijkswaterstaat
- **RZB:** Roerende zaak belasting

S

- **SGS:** Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
- **SOJ:** Service Organisatie Jeugd
- **SPV:** Strategisch plan verkeersveiligheid
- **SPUK:** Specifieke Uitkering

T

- **TV:** Taakveld

V

- **VNG:** Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- **VPB:** Vennootschapsbelasting
- **VTH:** Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

W

- **WBI:** Woningbouwimpuls
- **Wmo:** Wet maatschappelijke ondersteuning
- **Woo:** Wet open overheid
- **WOZ:** Wet waardering onroerende zaken
- **WSW:** Wet Sociale Werkvoorziening

Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
Postbus 108 / 4200 AC Gorinchem
Telefoon: 14 0183
gemeente@gorinchem.nl

gorinchem.nl